

ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN ŞİDDET EĞİLİMLERİNİN
YORDAYICISI OLARAK YALNIZLIK DÜZEYLERİ

GAMZE SOYLU

Danışman

Doç. Dr. HATİCE KUMCAĞIZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

NİSAN, 2019

TELİF HAKKI

2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu Ek Madde 40 hükümleri çerçevesinde (Ek:22/2/2018-7100/10 md.) “*Lisansüstü tezler yetkili kurum ve kuruluşlar tarafından gizlilik kararı alınmadıkça, bilime katkı sağlamak amacıyla Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi tarafından elektronik ortamda erişime açılır.*”

Araştırmacılar tezlerin tamamı veya bir bölümünü yazarın izni olmadan ticari veya mali kazanç amaçlı kullanamaz, yayınlamayaz, dağıtamaz ve kopyalayamaz. Ulusal Tez Merkezi Web Sayfasını kullanan araştırmacılar, tezlerden bilimsel etik ve atıf kuralları çerçevesinde yararlanırlar.

YAZARIN

Adı : GAMZE

Soyadı : SOYLU

Bölümü : REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK

İmza :

Teslim Tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı : Üniversite Öğrencilerinin Şiddet Eğilimlerinin Yordayıcısı Olarak Yalnızlık Düzeyleri

İngilizce Adı : Levels of Loneliness as a Predictor of Violence Tendencies of University Students

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: GAMZE SOYLU

İmza: .....

KABUL VE ONAY

Gamze SOYLU tarafından hazırlanan “**Üniversite Öğrencilerinin Şiddet Eğilimlerinin Yordayıcısı Olarak Yalnızlık Düzeyleri**” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği/oy çokluğu ile Ondokuz Mayıs Üniversitesi **Eğitim Bilimleri** Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Doç.Dr. Hatice KUMCAĞIZ

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı

Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Başkan: Prof.Dr.Müge YILMAZ

Psikoloji Anabilim Dalı

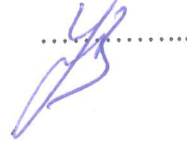
Gümüşhane Üniversitesi

Üye: Dr.Öğr.Üyesi Yaşar BARUT

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı

Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Bu tezin **Eğitim Bilimleri** Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans/ Doktora tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Tarihi: __/__/__

Prof. Dr. Ali ERASLAN

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

(İmza ve Mühür)

*Yüreğimde yaşattığım,
Diğer yarım, kardeşim Engin SOYLU'ya*

TEŐEKKÖRLER

Tezimin her aŐamasında, bilgisi, tecrübesi, anlayışı, yapıcı eleŐtirileri ve hoŐgörüsü ile bana destek olan, öğrencisi olduğum için kendimi Őanslı hissettiğim, kendisinden çok Şey öğrendiğim değerli hocam ve tez danıŐmanım Doç. Dr. Hatice KUMCAĞIZ'a verdiği emeklerden dolayı çok teşekkür ediyorum.

Yüksek lisans sürecinde bende emeği geçen ve büyük katkıları bulunan Ondokuz Mayıs Üniversitesi'ndeki tüm kıymetli hocalarıma ayrıca teŐekkürlerimi sunuyorum.

Kilometrelerce uzaklardan sesleriyle beni hareketlendiren, hayatımdaki her konuda olduğu gibi tez çalışmamda da bana destek olan Selen, Sanem, Ezgi ve BarıŐ'a; hayat görüşleriyle daima yol gösterici ve bana sonsuz destek olan dayım ve yengem; Erdal-Serpil ERŐAN'a çok teşekkür ediyorum.

Hayattaki en büyük Őansım olduğuna inandığım kendimi bildiğim andan itibaren hep arkamda olduklarını bilerek, hissederek güvenle adım atma hissini bana yaŐatan ve benim için hiçbir fedakarlıktan kaçmayan canım ailem; babam Mustafa SOYLU'ya, annem Zafer SOYLU'ya ve özellikle bana varlığıyla güç veren anneannem AyŐe ERŐAN'a bütün emekleri için çok teşekkür ederim.

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN ŞİDDET EĞİLİMLERİNİN YORDAYICISI OLARAK YALNIZLIK DÜZEYLERİ

Yüksek Lisans Tezi

GAMZE SOYLU

ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

NİSAN 2019

ÖZ

Bu araştırmada üniversite öğrencilerinin şiddet eğilimleri ve yalnızlık düzeyleri arasındaki ilişkilerin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi amaçlanmıştır. Bu araştırma, ilişkisel tarama modelinde bir çalışmadır. Araştırmanın örneklemini Cumhuriyet Üniversitesi'nde 2017- 2018 öğretim yılında farklı fakültelerde öğrenim görmekte olan, gönüllülük esasına göre 596 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak “Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği”, “Yalnızlık Ölçeği” (U.C.L.A) ve “Kişisel Bilgi Formu” uygulanmıştır. Araştırma verileri SPSS 23 istatistiksel analiz programı kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmanın verilerinin analizi için; “Tek Yönlü Çok Değişkenli Varyans Analizi” (MANOVA), “Pearson Korelasyon Analizi” “Basit Doğrusal Regresyon Analizi” kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre üniversite öğrencilerinin fiziksel ve duygusal şiddete maruz kalma ve ebeveyn şiddetine tanık olma değişkenine göre şiddet eğilimi ve yalnızlık puanları anlamlı bir şekilde farklılaştığı bulunmuştur. Öğrencilerin baba şiddetine maruz kalma ve şiddet uygulama değişkenine göre şiddet eğilimi puanlarında anlamlı bir ilişki olduğu, yalnızlık puanlarında ise anlamlı bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir. Erkeklerin şiddet eğilimi kadınlardan anlamlı bir şekilde daha yüksek bulunurken öğrencilerin yalnızlık puanlarının cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Öğrencilerin şiddet eğilimi ve yalnızlık puanları sınıf düzeyine, anne tarafından şiddete maruz kalma değişkenine göre ise anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur. Öğrencilerin şiddet eğilimleri ile yalnızlık puanları

VII

arasında düşük düzeyde pozitif yönde bir ilişki bulunmuş olup yalnızlık düzeyleri artıkça, şiddet eğilimlerinin de arttığı saptanmıştır. Elde edilen bulgular literatür eşliğinde tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler : Şiddet Eğilimleri, Yalnızlık Düzeyleri, Üniversite Öğrencileri

Sayfa Sayısı : 90

Danışman : Doç. Dr. Hatice KUMCAĞIZ

İkinci Danışman :

**LEVELS OF LONELINESS AS A PREDICTOR OF VIOLENCE
TENDENCIES OF UNIVERSITY STUDENTS**

MS Thesis

GAMZE SOYLU

ONDOKUZ MAYIS UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES

NİSAN 2019

ABSTRACT

The aim of this study is to investigate the relationship between the loneliness levels and the tendency of university students according to various variables. This research is a study of relational screening model. The sample of the study consisted of 596 volunteer students who were studying in different faculties in the academic year 2017- 2018 at Cumhuriyet University. In the study, 'Attitude Scale for Violence', 'Loneliness Scale (U.C.L.A)' and 'Personal Information Form' were used as a data collection tool. The data of the study were analyzed by using SPSS 23 statistical analysis program. "One-way Multivariate Analysis of Variance" (MANOVA), "Pearson Correlation Analysis", "Simple Linear Regression Analysis" were applied to the data of the study. According to the research results, university students' violence tendency and loneliness scores differ significantly according to exposure to physical and emotional violence and witnessing parental violence. It was determined that there was a significant relationship was found between in the tendency to violence scores and the violence which students make and violence which students' father make to them when there was no significant relationship between loneliness scores. While the tendency of males was significantly higher than that of females, it was determined that loneliness scores of the students did not show a significant difference according to gender. Students' violence tendency and loneliness scores did not show a significant difference according to the class level and the exposure to violence by mother. While a low positive correlation was found between students' violent tendencies and loneliness scores, as the levels of loneliness

increases, the tendency for violence increased. The findings are discussed with the literature.

Key Words : Violence Tendencies, Loneliness Levels, University Students

Number of Pages :90

Advisor : Doc. Dr. Hatice KUMCAĞIZ

Co-advisor :

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI.....	II
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....	III
KABUL VE ONAY	IV
TEŞEKKÜRLER	VI
ÖZ.....	VII
ABSTRACT	IX
İÇİNDEKİLER	XI
TABLolar LİSTESİ.....	XIV
BİRİNCİ BÖLÜM.....	1
I. GİRİŞ	1
1.1 Problem Durumu.....	1
1.2 Araştırmanın Amacı.....	7
1.3 Problem Cümlesi	7
1.4 Alt Problemler	7
1.5 Denenceler	8
1.6 Sayılıtlar	9
1.7 Sınırlılıklar	9
1.8 Tanımlar	9
1.9 Araştırmanın Önemi	9
İKİNCİ BÖLÜM	12
II. KURAMSAL ÇERÇEVE.....	12
2.1 Şiddetin Tanımı	12
2.2 Şiddete Yönelik Tutum	14
2.3 Şiddetin Türleri	15
2.3.1 Fiziksel Şiddet	15
2.3.2 Duygusal ve Psikolojik Şiddet.....	16
2.3.3 Cinsel Şiddet.....	16
2.3.4 Ekonomik Şiddet.....	16
2.4 Şiddeti Ortaya Çıkaran Etkenler.....	16
2.4.1 Bireysel Etkenler	17
2.4.2 Aileye İlişkin Etkenler	17
2.4.3 Toplumsal Etkenler	17

2.4.4 Okula İlişkin Etkenler	18
2.5 Şiddetin Sonuçları	19
2.6 Şiddeti Önleme.....	20
L2.7 Yalnızlık.....	21
2.8 Yalnızlık Çeşitleri	24
2.8.1 Fiziki Yalnızlık (Tek Başına Oluş)	24
2.8.2 Yabancılaşma (Toplumu Dışlayanlar).....	25
2.8.3 Kınama (Toplum Tarafından Dışlananlar).....	25
2.8.4 Kendi Tercihi İle Yaşanan (Gerçekleşen) Yalnızlık	25
2.8.5 Gerçek Yalnızlık	25
2.8.6 Sosyal Yalnızlık	25
2.8.7 Duygusal Yalnızlık.....	25
2.8.8 Gizli Yalnızlık.....	26
2.8.9 Triad Yalnızlık	26
2.9 Yalnızlık Nedenleri.....	26
2.10 Yalnızlıkla Baş Etme	27
2.11 Şiddet İle İlgili Araştırmalar	28
2.11.1 Şiddet İle İlgili Türkiye’de Yapılan Araştırmalar	28
2.11.2 Şiddet İle İlgili Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar	34
2.12 Yalnızlık İle İlgili Araştırmalar	37
2.12.1 Yalnızlık İle İlgili Türkiye’de Yapılan Araştırmalar	37
2.12.2 Yalnızlık İle İlgili Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar	43
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	47
III. YÖNTEM.....	47
3.1 Araştırma Modeli	47
3.2 Evren ve Örneklem	47
3.3 Veri Toplama Araçları.....	49
3.3.1 Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği.....	49
3.3.2 Yalnızlık Ölçeği.....	49
3.3.3 Kişisel Bilgi Formu	50
3.4 Verilerin Toplanması	50
3.5 Verilerin Analizi	50
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	53
IV. BULGULAR.....	53
4.1 Öğrencilerin Cinsiyetine Göre Şiddet Eğilimleri ile Yalnızlık Düzeylerine İlişkin Bulgular	53

4.2 Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Şiddet Eğilimleri ile Yalnızlık Düzeylerine İlişkin Bulgular.....	54
4.3 Öğrencilerin Anne Tarafından Şiddete Maruz Kalma Durumuna Göre Öğrencilerin Şiddet Eğilimleri İle Yalnızlık Düzeylerine İlişkin Bulgular	55
4.4 Öğrencilerin Baba Tarafından Şiddete Maruz Kalma Durumuna Göre Şiddet Eğilimleri İle Yalnızlık Düzeylerine İlişkin Bulgular.....	56
4.5 Öğrencilerin Fiziksel Şiddete Maruz Kalma Durumuna Göre Şiddet Eğilimleri İle Yalnızlık Düzeylerine İlişkin Bulgular	57
4.6 Öğrencilerin Duygusal Şiddete Maruz Kalma Durumuna Göre Öğrencilerin Şiddet Eğilimleri İle Yalnızlık Düzeylerine İlişkin Bulgular	59
4.7 Üniversite öğrencilerinin şiddet uygulama durumuna göre şiddet eğilimleri ile yalnızlık düzeylerine ilişkin bulgular	60
4.8 Öğrencilerin Ebeveyn Şiddetine Tanık Olma Durumuna Göre Şiddet Eğilimleri İle Yalnızlık Düzeylerine İlişkin Bulgular	61
4.9 Öğrencilerinin Şiddet Eğilimleri İle Yalnızlık Düzeyleri Arasındaki İlişkiye İlişkin Bulgular.....	63
4.10 Öğrencilerinin Yalnızlık Düzeylerinin Şiddet Eğilimlerini Yordama Durumuna İlişkin Bulgular	63
BEŞİNCİ BÖLÜM	65
V. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	65
5.1 Tartışma	65
5.2 Sonuç ve Öneriler	72
KAYNAKÇA	74
EKLER.....	85

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Araştırma Çalışma Grubuna İlişkin Frekans ve Yüzdeler.....	48
Tablo 2: Cinsiyete Göre Şiddet Eğilimi ve Yalnızlık Puanları Betimsel İstatistikleri.....	53
Tablo 3: Cinsiyete Yönelik Gerçekleştirilen Tek Yönlü ANOVA Testi Sonuçları...	54
Tablo 4: Sınıf Düzeyine Göre Şiddet Eğilimi ve Yalnızlık Puanları Betimsel İstatistikleri.....	55
Tablo 5: Anne Tarafından Şiddete Maruz Kalma Değişkenine Göre Şiddet Eğilimi ve Yalnızlık Puanları Betimsel İstatistikleri.....	55
Tablo 6: Baba Şiddetine Maruz Kalma Değişkenine Göre Şiddet Eğilimi ve Yalnızlık Puanları Betimsel İstatistikleri.....	56
Tablo 7: Baba Şiddetine Maruz Kalma Değişkenine Yönelik Gerçekleştirilen Tek Yönlü ANOVA Testi Sonuçları.....	57
Tablo 8: Fiziksel Şiddete Maruz Kalma Değişkenine Göre Şiddet Eğilimi ve Yalnızlık Puanları Betimsel İstatistikleri.....	58
Tablo 9: Fiziksel Şiddete Maruz Kalma Değişkenine Yönelik Gerçekleştirilen Tek Yönlü ANOVA Testi Sonuçları.....	58
Tablo 10: Duygusal Şiddete Maruz Kalma Değişkenine Göre Şiddet Eğilimi ve Yalnızlık Puanları Betimsel İstatistikleri.....	59
Tablo 11: Duygusal Şiddete Maruz Kalma Değişkenine İlişkin Gerçekleştirilen Tek Yönlü ANOVA Testi Sonuçları.....	60
Tablo 12: Şiddet Uygulama Değişkenine Göre Şiddet Eğilimi ve Yalnızlık Puanları Betimsel İstatistikleri.....	60
Tablo 13: Şiddet Uygulama Değişkenine Yönelik Gerçekleştirilen Tek Yönlü ANOVA Testi Sonuçları.....	61
Tablo 14: Ebeveyn Şiddetine Tanık Olma Değişkenine Göre Şiddet Eğilimi ve Betimsel İstatistikleri.....	62
Tablo 15: Ebeveyn Şiddetine Tanık Olma Değişkenine Yönelik Gerçekleştirilen Tek Yönlü ANOVA Testi Sonuçları.....	62
Tablo 16: Değişkenler Arasındaki Korelasyon Değerleri.....	63
Tablo 17: Şiddete Eğilim Puanlarının Yordanmasına İlişkin Basit Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları.....	64

SİMGELER VE KISALTMALAR

MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
DSÖ	Dünya Sağlık Örgütü
TDK	Türk Dil Kurumu
SED	Sosyo-Ekonomik Düzey

BİRİNCİ BÖLÜM

I. GİRİŞ

Tezin bu bölümünde araştırmaya konu olan problem durumu, problem cümlesi, alt problemler, denenceler, sayıltılar, sınırlılıklar, araştırmanın önemi ve tanımlar yer almaktadır.

1.1 Problem Durumu

Geçmiş yıllardan günümüze dek öğrenciden öğretmene, erkeklerden boşandıkları eşlerine, hastadan sağlık personeline kadar şiddet davranışına yönelik farklı örneklem olaylarının sıklıkla meydana geldiği görülmektedir. Ne yazık ki toplumun hemen hemen her alanında görülebilen şiddet, bireylerin beden ve ruhen sağlıklı ve huzurlu yaşaması önünde büyük bir engel olarak varlığını devam ettirmektedir. Bireylerin sağlığını olumsuz etkileyen şiddet birçok araştırmacının bu konuya odaklanmasına neden olmuştur. Bu doğrultuda dünyada olduğu gibi Türkiye’de de araştırmacıların şiddetle ilgili araştırmalara yöneldiği görülmüştür. Yapılan araştırmalarda son yıllarda şiddet olaylarında çok ciddi bir artışın olduğu gözlenmektedir (Avcı ve Yıldırım, 2014; Koşan, 2015; Page ve İnce, 2008; Yıldırım, 2007).

İnsanın doğasında kimi zaman ayrılmaz bir parçası olarak kabul edilen kimi zaman ise öğrenme neticesinde kazanıldığı düşünülen şiddet, insan değişiminin her döneminde yer edinmiş bir kavram olarak görülmektedir. Şiddet farklı şekillerde ifade edilmektedir. (Kızmaz, 2006a; Page ve İnce, 2008). İnsan yaşamını olumsuz etkileyen bir davranış biçimi olarak şiddet; bir başkasına acı çektirmek ve kötülük yapmak amacıyla fizikî ve/veya psikolojik olarak eziyet etmek ya da zarar vermektir (Genç, Taylan, Adıgüzel ve Kutlu, 2017). Dünya Sağlık Örgütü’nün tanımına göre ise “Şiddet, bireyin başkasına, kendisine ya da bir gruba karşı fiziksel ve psikolojik zarar vermesini içeren ihmal, yaralanma, ölüm gibi sonuçları olabilen kasti güç

kullanımı veya güç kullanma tehdididir.” (Krug, Mercy, Dahlberg ve Zwi, 2002) şeklinde tanımlanmıştır.

Şiddet, öfke ve saldırganlık kavramları bütünün parçaları gibi çok sık birlikte anılmakla ve iç içe kullanılmakla beraber farklı kavramlardır. Ortak fikir saldırganlığın şiddeti kapsadığı ve daha çok saldırganlığın fiziksel yönünü şiddetin oluşturduğu fikridir. Ayan (2007), ‘güç’ ve ‘saldırganlık’ kavramlarının şiddetle doğrudan ilişkili olduğunu ve gücün saldırgan bir eğilim içinde bireye, gruplara veya topluma kullanılmasına genel adıyla şiddet denildiğini ifade etmiştir. Şiddet davranışına yönelmede yordayıcı bir değişken olarak ise öfke duygusu bulunmaktadır (Moeller, 2001). Yani basit düzeyde saldırganlığı kapsayıcı olarak görerek saldırganlığın daha çok fiziksel boyutunu şiddetin; duygu boyutunu ise daha çok öfkenin oluşturduğundan söz edebiliriz.

Dünya Sağlık Örgütü şiddet türlerini “kişinin kendisin uyguladığı şiddet”, “kişiler arası şiddet” ve “kolektif şiddet” olarak ayırmıştır (Krug ve arkadaşları, 2002). Dünya Sağlık Örgütü, kişinin kendisine uyguladığı şiddeti: intihar, intihar girişimi ve kasıtlı uygulanan yaralamalar kapsamında; kişiler arası şiddeti: çocuk, eş, yaşlı, aile içi, tanıdık veya yabancı kişinin uyguladığı şiddet kapsamında; kolektif şiddeti ise sosyal, politik ve ekonomik şiddet kapsamında ele almıştır. Aynı zamanda bir başka şekilde şiddet türleri “fiziksel şiddet”, “duygusal ve psikolojik şiddet”, “cinsel şiddet”, “ekonomik şiddet” gibi ayrılarak da gruplandırılabilir. Cinsel şiddet, bireyin kendi rızası ve isteği dışında herhangi bir cinsel davranışa maruz kalmasıdır. Ekonomik şiddet, kişinin parasını ve ekonomik kaynaklarını bir başkası üzerinde kontrol aracı ve bir tehdit olarak kullanmasıdır. Fiziksel (bedensel) şiddet bir insana tekme tokat vurma, yumruklama, el-kol bükme, fırlatma, dövme gibi veya bir insanın bedeninde sigara söndürme, saçını çekme, ısırma, tükürme gibi çok farklı davranış şekilleriyle meydana gelmektedir. Fiziksel şiddet aile içinde en sık kullanılan şiddet türüdür ve böyle bir şiddete başvuran ailelerde yetişen çocuklar ister maruz kalan ister tanık olan konumda olsunlar her koşulda şiddet ortamının ‘kurbanı’ olarak nitelendirilmektedir (Genç ve arkadaşları, 2017). Duygusal ve psikolojik şiddet, insanın duygularına yönelik olan psikolojik durumuna zarar veren eylemleri içermektedir. Bunlardan bazıları: bağırarak, hakaret etmek, küçük düşürmek,

korkutmak, hapsedmek, tehdit etmek, sevgiden mahrum bırakmak şeklinde belirtilmektedir.

Bireyin şiddet içeren eylemlerine yönelik duygu, düşünce ve davranışları içeren düzenli eğilimleri şiddete yönelik tutum olarak ifade edilmektedir. Öğrencilerin şiddete yönelik tutumları üzerinde kişisel özelliklerin, ailenin, arkadaşların, çevresel faktörlerin, medyanın ve toplumun bireye yüklediği rollerin etkisi bulunmaktadır (Demir ve Kumcağız, 2015). Yaşamda çeşitli ortamlarda (aile, okul, medya...) var olan şiddet, anlık ya da kısa süreli olmayıp bir süreç olarak ifade edilmekte ve şiddetin olumsuz etkisi bireyin sonraki gelişim dönemlerini etkileyebilecek şekilde ilerleyebilmektedir. Literatürde, okullarda sık yaşanan bir şiddet türü olan akran zorbalığının, hem kurban olan hem de zorba olan öğrencinin ruhsal, sosyal, okul ve sağlık gelişimlerini olumsuz etkilediği ve okul yılları ile sınırlı kalmayıp yetişkinlik zamanlarına kadar etkisinin sürebildiği bildirilmiştir (Çetinkaya, Nur, Ayvaz, Özdemir ve Kavakci, 2009). Şiddetle ilgili araştırmalarda, medya şiddetine çocuklukta maruz kalındıktan sonra ergenlik ve yetişkinlik dönemlerindeki saldırganlık ve şiddet davranışları arasında ilişki olduğu belirtilmektedir (Anderson ve arkadaşları, 2003; Huesmann ve Kirwil, 2007).

Şiddeti etkileyen faktörlerle ilgili literatür incelendiğinde dürtüsellik, kişilik bozukluğu, madde kullanımı, sosyal beceri eksikliği gibi bireysel faktörler; aile içi şiddet, aile işlevlerinin yetersiz oluşu, anne babaya ait problemler, çocuğun yetersiz denetimi gibi aileye ait faktörler; düşük okul bağlılığı, akademik başarısızlık, akran reddi ya da zorbalığı gibi akran grubu ve okula ait faktörler; medyadaki şiddet görüntüleri, cinsiyet rollerine ilişkin önyargılar, silaha kolay ulaşma, şiddet içerikli davranışları normalleştiren bir toplumsal yapı gibi çevresel faktörler olmak üzere dört temel kategoride toplandığı görülmektedir (Dahlberg ve Potter, 2001; Mayer, 2001).

Yaşama dair birçok şeyin temelini atıldığı yer olan ailenin dinamiklerini oluşturan yetişkin anne babanın ilk rol model olma bağlamında çocuklar ve gençler için çok önemli olduğu aşikardır. Gençler ebeveyninin sorunları çözmeye yönelik yöntemlerini ve şiddet eğilimlerini gözlemleyerek ve onlara benzemeye çalışarak kendi davranış biçimlerini ortaya koymaktadırlar (Sever, 2002). Bu yüzden şiddet

davranışı için anne baba faktörü çok önemlidir. Araştırmalarda ailede şiddet ortamına tanık olan çocukların, tanık olmayan çocuklara göre daha çok olumsuz davranışlar sergilediği görülmüştür (Haskan ve Yıldırım, 2012). Evde ebeveynleri arasındaki şiddete tanık olan çocuklar hem mağdur hem de şiddet uygulayan kişi olma riski altındadır (Fagan ve Browne, 1994; Reiss ve Roth, 1994). Şiddet biyolojik, psiko-sosyal ve çevresel faktörlerin karmaşık etkileşimlerinden kaynaklandığından şiddet için aileden okula birçok ortamda gelişimsel ihtiyaçlara ve engellere duyarlı önleyici çabaları gerektirmektedir (Dahlberg ve Potter, 2001).

Şiddetle ilişkili olabilecek değişkenlerden biri de “yalnızlık”tır. Sosyal ilişkiler herkes için önemlidir ve yaşı ne olursa olsun her birey başkaları ile iletişim halinde, etkileşim içinde olmak durumundadır (Ünalı, 2010). Sağlıklı ilişkiler bireylerin ruh sağlığını olumlu yönde etkilemektedir. Kişilerarası ilişkiler çeşitli etkenlerle bozulmaktadır. Yalnızlık, bu etkenlerden biridir ve bireyin yaşamını olumsuz olarak etkilemektedir (Pancar, 2009; Kılınç ve Sevim, 2005). Yalnızlıkla ilgili farklı tanım ve yorumlar yapılmıştır ve en bilinen tanımlardan birini yapan Perlman ve Peplau (1981) yalnızlığı “bireyin sosyal ilişkiler içindeki niteliksel veya niceliksel olarak yetersizlikle ortaya çıkan hoş olmayan yaşantısı” olarak tanımlayarak üç önemli noktadan bahsetmektedirler:

1. Yalnızlığın kaynağı sosyal ilişkilerdeki yetersizliktir.
2. Yalnızlık kişiye özgü bir fenomendir. Tek başlıktan ziyade kişinin algısındaki bir düşünce veya hisse olabilir yani birey kendini insan toplulukları içinde de yalnız hissedebilir.
3. Yalnızlık acı verici ve tatsız bir histir.

Geçtan (2004), yalnızlığın farklı şekilleri olduğunu belirtmiştir. Bunlar; sosyal çevre tarafından dışlanma sonucu yaşanan yalnızlık, topluma karşı yabancılaşma şeklinde yaşanan yalnızlık, kişinin çevre ile iletişimini keserek kendi tercihiine göre yaşadığı yalnızlık ve insanın kendisini kimsesiz ve anlaşılmamış hissettiği gerçek yalnızlık gibi birbirinden farklı yalnızlık yaşantılarıdır. Yalnızlık türleri nedenine ve belirtisine göre Yaşar (2007) tarafından tanımlanmıştır. Yaşar’ın (2007) sosyal/ ilişkisel yalnızlığı bireyin kendini toplumda yabancı hissetmesi ve herhangi bir gruba ait

hissedememesi olarak tanımladığı görülmektedir. Yaşar (2007) duygusal yalnızlığı yakın ve özel ilişkilerden yoksunluk, normal ortamlarda ruhsal beklentilerine karşılık bulamadığında yaşanan yalnızlık olarak tanımlamış olup gizli yalnızlığı dışarı aksettirilmeyen fakat içsel üzüntülerle yorumlanabilen bir yalnızlık türü olarak tanımlamıştır. Diğer tanımladığı yalnızlık türü olan derin yalnızlık ise depresyonun eşlik ettiği bir durumu içermektedir.

Yalnızlık duygusunu birey hayatının her döneminde yaşayabilir ve kimi zaman çevresinde samimi, güvenli bir sosyal grubun desteğine ihtiyaç duyup bulamadığında, kimi zaman sosyal ilişki kurma becerisine sahip olmadığı için ilişki kuramadığında yalnızlık duygusunu yaşamaktadır (Erözkan, 2004). Yalnızlıkla ilgili yapılan farklı tanımlamalarda yalnızlığın nicelik olmaktan çok niteliksel olarak ele alındığı görülmektedir. Yani, bireyin yalnızlık duygusu yaşamasında diğer kişilerle vakit geçirme sıklığından ziyade kurduğu ilişkilerinden ne düzeyde doyum sağladığı belirleyici bir etken olabilmektedir. Yapılan çalışmalar bu durumu destekler niteliktedir (Cuffel ve Akamatsu, 1989). Bu yüzden yalnızlık kavramını nesnel kriterlerden ziyade öznel ve içsel ölçütlerle değerlendirmek gereklidir (Duy, 2003). Yalnızlık, tek başına olma (aloneness) kavramıyla ilintili olup eş anlamlı olarak kullanılsa da bu iki kavram özünde farklı anlamlar içermektedir (Akyüz, 2016; Buchholz ve Catton,1999). Yalnızlık bireye acı veren istenmeyen bir durumken tek başınalık daha çok kişinin isteğine bağlı bir tercih durumu olarak kabul edilmektedir (Duy, 2003; Geçtan, 2004).

Yalnızlık yaşantısı bireylerin kendisini güvensiz, mutsuz ve depresif hissederek dışardaki olumsuzluklara karşı daha duyarlı hale gelmesine, çoğu durumda çevresine düşmanca tavır sergilemesine neden olmakla birlikte bireyleri sosyal etkileşimden yoksun bıraktığından toplumsal düzendeki kurumların sağlığını da tehdit etmektedir. Ayrıca yalnız olan insan izole olarak sosyal yaşamdan faydalanamamakta ve ruh sağlığı olumsuz olarak etkilenmektedir (Çakır ve Çakır, 2011).

Yalnızlık hissi ileriki yaşlardan ziyade ergenler ve genç yetişkinler arasında daha sık gözlenmektedir (Çeçen, 2008; Dahlberg ve Potter, 2001; Jones ve Carver, 1991). Duy (2003), araştırmasında üniversite öğrencilerinde yalnızlığın daha sık bir şekilde yaşandığını belirtmiştir. Benzer şekilde Ponzetti'nin (1990) yaptığı araştırmasında

yalnızlığı üniversite öğrencilerinin ortak bir sorunu olarak gördüğünü, ergenlerin ve genç yetişkinlerin yalnızlık konusunda daha savunmasız olduğunu vurguladığı görülmüştür. Bu nedendir ki özellikle üniversite öğrencilerinde yalnızlığı çalışmak, önleme ve risk grubunun belirlenmesi gibi gerekli hizmetlerin sunulması açısından oldukça önemli olabilir.

Çoğu üniversite öğrencisi yetişkinliğe geçiş sürecini (18-25 yaş) yaşarken diğer taraftan ‘son ergenlik’ denilen ergenlik dönemini de üniversite çağlarında yaşamaktadır (Duy, 2003). Özellikle çevreye uyum sürecinde pek çok öğrencide değişik sorunlar görülebilmektedir. Örneğin; kimisi bir grubun üyesi olmaya çabalarken kimisi yalnızlaşma veya yabancılaşma yaşayabilir. Bu dönemde büyük önem taşıyan arkadaşlık ilişkilerinde yaşanan öfke patlamaları, arkadaşlar tarafından bireyin dışlanmasına neden olup nihayetinde yalnız kalmasına yol açabilir (Koçak 2008). Avcı ve Yıldırım (2014), ergenlerin ailesinden ve öğretmenlerinden sevgi ve ilgi göremediğinde, arkadaşları tarafından dışlanıp, reddedildiğinde veya kendini yalnız hissettiğinde öfke duyarak dünyaya küsüp şiddete eğilimli hale geldiklerini belirtmektedir. Nitekim, sınırlı sayıdaki yalnızlık ile şiddet davranışı ilişkisinin ele alındığı araştırmalar, şiddet kullanan ergenlerin daha yalnız olduklarını göstermekte olup (Thomas ve Smith, 2004; Yıldırım, 2007) tersi bir etkiyle yalnızlık duygusu ile başa çıkamadıkları zaman da şiddet kullanabildiklerini göstermektedir (Haskan, 2009).

Türkiye’de üniversite öğrencileri üzerinde yapılan az sayıdaki şiddet ve yalnızlık çalışmalarına bakıldığında öğrencilerin şiddet içeren davranışları, bu davranışların oluşmasına neden olan faktörler ve bunların engellenmesi için yapılmış oldukça sınırlı çalışmaya rastlanmaktadır. Ayrıca Türkiye’de şiddet üzerine yapılan çalışmalar çoğunlukla ergenlerin şiddet içeren davranışlarını ve okuldaki şiddet olaylarını içeren dar alanda incelenen bir konu gibi gözükmektedir. Bununla birlikte ergenlerin ve genç yetişkinlerin aile içinde, toplumsal yaşamda ve diğer alanlarda karşılaştıkları şiddete ilişkin yapılan az sayıdaki çalışmalarda geneli yansıtmamaktadır.

İlgili literatür ve üniversite öğrencilerinin gelişim dönemi özellikleri dikkate alınarak yapılan bu çalışmada üniversite öğrencilerinin şiddet eğilimleri ile yalnızlık düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi amaçlanmıştır.

1.2 Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı, üniversite öğrencilerinin şiddete eğilimleri ile yalnızlık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi ve yalnızlığın şiddet eğilimini açıklayıp açıklamadığının belirlenmesidir.

1.3 Problem Cümlesi

Üniversite öğrencilerinin şiddete eğilimleri ile yalnızlık düzeyleri arasında nasıl bir ilişki vardır?

1.4 Alt Problemler

1. Cinsiyete göre öğrencilerin şiddet eğilimleri ile yalnızlık düzeyleri anlamlı farklılık göstermekte midir?
2. Sınıf düzeyine göre öğrencilerin şiddet eğilimleri ile yalnızlık düzeyleri anlamlı farklılık göstermekte midir?
3. Anne tarafından şiddete maruz kalma durumuna göre öğrencilerin şiddet eğilimleri ile yalnızlık düzeyleri anlamlı farklılık göstermekte midir?
4. Baba tarafından şiddete maruz kalma durumuna göre öğrencilerin şiddet eğilimleri ile yalnızlık düzeyleri anlamlı farklılık göstermekte midir?
5. Fiziksel şiddete maruz kalma durumuna göre öğrencilerin şiddet eğilimleri ile yalnızlık düzeyleri anlamlı farklılık göstermekte midir?
6. Duygusal şiddete maruz kalma durumuna göre öğrencilerin şiddet eğilimleri ile yalnızlık düzeyleri anlamlı farklılık göstermekte midir?
7. Şiddet uygulama durumuna göre öğrencilerin şiddet eğilimleri ile yalnızlık düzeyleri anlamlı farklılık göstermekte midir?
8. Ebeveyn şiddetine tanık olma durumuna göre öğrencilerin şiddet eğilimleri ile yalnızlık düzeyleri anlamlı farklılık göstermekte midir?

9. Öğrencilerin şiddet eğilimleri ile yalnızlık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
10. Öğrencilerin yalnızlık düzeyleri şiddet eğilimlerinin anlamlı bir yordayıcısı mıdır?

1.5 Denenceler

1. Cinsiyete göre öğrencilerin şiddet eğilimleri ile yalnızlık düzeyleri anlamlı farklılık göstermektedir.
2. Sınıf düzeyine göre öğrencilerin şiddet eğilimleri ile yalnızlık düzeyleri anlamlı farklılık göstermektedir.
3. Anne tarafından şiddete maruz kalma durumuna göre öğrencilerin şiddet eğilimleri ile yalnızlık düzeyleri anlamlı farklılık göstermektedir.
4. Baba tarafından şiddete maruz kalma durumuna göre öğrencilerin şiddet eğilimleri ile yalnızlık düzeyleri anlamlı farklılık göstermektedir.
5. Fiziksel şiddete maruz kalma durumuna göre öğrencilerin şiddet eğilimleri ile yalnızlık düzeyleri anlamlı farklılık göstermektedir.
6. Duygusal şiddete maruz kalma durumuna göre öğrencilerin şiddet eğilimleri ile yalnızlık düzeyleri anlamlı farklılık göstermektedir.
7. Şiddet uygulama durumuna göre öğrencilerin şiddet eğilimleri ile yalnızlık düzeyleri anlamlı farklılık göstermektedir.
8. Ebeveyn şiddetine tanık olma durumuna göre öğrencilerin şiddet eğilimleri ile yalnızlık düzeyleri anlamlı farklılık göstermektedir.
9. Öğrencilerin şiddet eğilimleri ile yalnızlık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.
10. Öğrencilerin yalnızlık düzeyleri şiddet eğilimlerinin anlamlı bir yordayıcısıdır.

1.6 Sayıtlar

1. Araştırmada kullanılan ölçeklerin amaca hizmet eder nitelikte olduğu varsayılmıştır.

1.7 Sınırlılıklar

1. Bu araştırma Sivas Cumhuriyet Üniversitesi'nde dört yıllık fakültelerde öğrenim görmekte olan öğrenciler ile sınırlıdır.
2. Üniversite öğrencilerinin şiddet eğilimleri ve yalnızlık düzeyleri, Çetin (2011) tarafından geliştirilen “Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği”nden ve Russel, Peplau ve Ferguson (1978) tarafından geliştirilen (U.C.L.A.) “Yalnızlık Ölçeği”nden aldıkları puanlarla sınırlıdır.

1.8 Tanımlar

Şiddet: Bireyin başkasına, kendisine veya bir gruba karşı fiziksel, psikolojik zarar vermesini içeren ihmal, yaralanma, ölüm gibi sonuçları olabilen kasti güç kullanımı veya güç kullanma tehdididir (Krug ve arkadaşları, 2002).

Şiddet Eğilimi: Şiddete yatkınlık gösterilmesi durumu olup şiddetle ilgili duyu, davranış ve düşüncelerinin tümüdür.

Yalnızlık: Kaçınılan, kaygı veren, öfke ve üzüntü gibi hoş olmayan duygularla birlikte kendini gösteren daha çok niteliksel olan olumsuz histir (Çeçen, 2008).

1.9 Araştırmanın Önemi

Günümüzde insan ilişkilerinde şiddetin endişe verici boyutlara ulaştığı bir gerçektir. Gelecek yıllarda anne baba veya eş adayı olacak gençlerin şiddeti bir yöntem olarak kullanmalarının ve şiddete maruz kalmalarının önlenmesi bu bireylerin şiddeti bir çözüm gibi benimsemelerinin önüne geçilmesine katkıda bulunacaktır (Genç ve arkadaşları, 2017).

Pek çok birey şiddet davranışı göstermese bile şiddete eğilimli olup toplumun ruh sağlığı için bir tehdit oluşturabilmektedir. Şiddete dayalı suçları ve şiddet olaylarını azaltmak için risk faktörlerinin neler olduğunun bilinmesi en önemli boyuttur (Avcı ve Yıldırım, 2014). Şiddete yönelik bir risk faktörü olduğu düşünülen ve şiddeti önleyici çalışmalara, müdahale programlarına ve proje çalışmalarına destek

sağlayacağı düşünülen yalnızlık kavramı ile arasındaki ilişkinin araştırılması oldukça önemlidir. Yalnızlık hissi hoş olmayan duygularla birlikte kendini gösterdiği için yalnızlığın bireyin şiddete yönelik tutumları ile ilgili olabileceği düşünülmektedir. Bunun yanında aynı şekilde etkisi olabileceği düşünülen şiddete maruz kalma durumu (anne-baba tarafından), fiziksel şiddete maruz kalma, duygusal şiddete maruz kalma, ebeveyn arasındaki şiddete tanık olma, şiddet uygulama, sınıf ve cinsiyet gibi değişkenlerin de araştırılması önemli görülmektedir.

Şiddet veya yalnızlık üzerine alandaki çeşitli araştırmalar incelendiğinde, yapılan çalışmaların çoğunlukla ergenler üzerinde olduğu görülmüştür (Avcı ve Yıldırım, 2014; Buelga, Musitu, Murgui ve Pons, 2008; Çelik, Gençoğlu ve Kumcağız, 2016; Çivitçi, 2016; Erözkan, 2004; Gündoğmuş, 2017; Henry, Tolan ve Gorman-Smith 2001; Pancar, 2009; Yıldırım, 2007). Üniversite öğrencileri üzerinde şiddet ve yalnızlık düzeyi ilişkisinin bir arada araştırıldığı çalışmalara ulaşılamamıştır. Bu nedenle bu çalışmanın alandaki bu boşluğu doldurmaya katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

Öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre yalnızlık puanları ile ilgili yapılan yurtiçi ve yurtdışı çalışmalarda birbirinden farklı sonuçlara ulaşıldığı fark edilmiştir. Yapılan çalışmaların bir kısmı öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre yalnızlık puanları ile ilgili kızların erkeklerden daha yalnız olduğu sonucuna (Odacı, 1994; Terrell ve arkadaşları, 2000) ulaşırken bir kısmı da erkeklerin kızlardan daha yalnız olduğu sonucuna (Erözkan, 2004; Gündoğmuş, 2017; Karaoğlu ve arkadaşları, 2009; Körler, 2011) ulaşmıştır. Ayrıca cinsiyet değişkeninin öğrenci yalnızlığı üzerinde anlamlı bir fark oluşturmadığı sonucuna ulaşan çalışmalar da (Aksakal, 2008; Brage, Meredith ve Woodward, 1993; Certel ve arkadaşları, 2016; Çeçen, 2008; Çelik ve arkadaşları, 2017; Demirtaş, 2007; Kamath ve Kanekar, 1993) mevcuttur. Bu durum sonuçlara ilişkin genellemeleri zorlaştırabilmektedir. Oluşan tutarsızlıkların giderilmesi adına çalışmamızın katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu araştırmada üniversite öğrencilerinin şiddet eğilimleri ve yalnızlık düzeylerinin bazı değişkenlere göre değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu araştırmanın sonuçlarının daha önce araştırılmayan bir grup olan özellikle üniversite öğrencileri üzerinde şiddet eğilimi ve yalnızlık düzeyi üzerine bilgi vermesi bakımından anlamlı

olduğu düşünölmektedir. Elde edilen sonuçların alana ve uygulayıcılara katkı sağlayacağı ve araştırmacılara yol gösterici olacağı söylenebilir.

İKİNCİ BÖLÜM

II. KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde çalışmanın kuramsal alt yapısını oluşturan şiddet ve yalnızlık ile ilgili kuramsal bilgilere ve bu konularla ilgili Türkiye’de ve yurt dışında yapılmış olan araştırmalara yer verilmiştir.

2.1 Şiddetin Tanımı

Şiddet insan yaşamının her alanında farklı boyutlarıyla karşısına çıkan bir sorundur. Daha önceden yaşamın gerekli bir parçası kabul edilen şiddet olgusu, insanın varoluşuna dayanan ve insanlık tarihi kadar eski olan bir kavramdır (Bolat, 2010; Ersanlı 2007; Gözütok, Karacaoğlu ve Er, 2007). Şiddet olgusu birçok araştırmaya konu edilmiş ve farklı araştırmacılar tarafından şiddete ilişkin çeşitli tanımlamalar yapılmıştır. Köken olarak şiddet “violentia”dan gelmekte olup sert veya acımasız kişiliği ifade etmektedir. Fiil hali ise kurallara karşı gelmek, değer bilmemek, şiddet kullanarak davranmak anlamındadır (Michaud, 1991).

Şiddet, bir başkasına acı çektirmek ve kötülük yapmak amacıyla fizikî ve/veya psikolojik olarak eziyet etmek ya da zarar vermektir ve bir birey veya grup tarafından başka bireye fiziki güç kullanımını ya da tehdidini içerir (Genç ve arkadaşları, 2017). Başka bir araştırmada şiddet, güç ve baskı yoluyla kişinin bedensel, ruhsal ya da sosyal açıdan zarar görmesine sebep olan bireysel ya da toplu eylemlerin tamamına denir (Şahin ve Dişsiz, 2009). Farklı boyutlarıyla karşımıza çıkan şiddeti, okuldaki şiddet olarak ele aldığımızda Bulut (2008); kavga, zorbalık, intihar ve cinayet davranışlarını içerdiğini ifade etmiştir. Köknel’e (2000) göre şiddet; öfke, kin, nefret, kızgınlık gibi duygu durumlarının etkinlik halinde olduğu saldırganlık türüdür ve genel anlamı ile sert, kaba davranışı ve aşırı duygu durumunu ifade ederken özel anlamında zarar verici eylemleri, bireye ve topluma zarar veren etkinlikleri tanımlar.

Şiddet üzerine yapılmış birçok tanımla dikkate alarak şiddeti tanımlarsak: Şiddet bireylerin veya grubun başka bir bireye çeşitli olumsuz duygularla fiziksel, cinsel, sosyal ve psikolojik zarar vermesi, geri bırakması veya yoksun bırakması olup istismar ve intiharı da içeren çeşitli saldırganlık eylemleridir diyebiliriz. Genel

yaygın görüŖe göre Ŗiddet kullanımı öğrenilmiŖ bir davranıŖtır (Genç ve arkadaŖları, 2017; Üstün, Yılmaz ve KırbaŖ, 2006).

Birçok araŖtırmada Ŗiddet ile saldırganlığın farklı olgular olduğu ancak anlatımda iç içe olarak kullanıldığı veya birbirini kapsadığından bahsedilir. Ortak düşünce saldırganlığın Ŗiddeti kapsadığı ve daha çok hâkim olanın saldırganlığın fiziksel yönünü Ŗiddetin oluŖturduđu düşüncesidir. Ayan (2007), ‘güç’ ve ‘saldırganlık’ kavramlarının Ŗiddetle doğrudan iliŖkili olduğunu, gücün saldırgan bir eğilim içinde bireye, gruplara veya daha genel anlamı ile topluma kullanılmasına Ŗiddet denildiğini belirtir. Saldırganlık, karŖıdaki kiŖiye zarar verme maksadı taşıyan herhangi bir davranıŖtır (Akman, 2013). Saldırganlığın tüm biçimleri Ŗiddet olmamakla birlikte tüm Ŗiddet biçimleri bir saldırganlıktır (Çetin, 2004). Reiss ve Roth (1994) çalıŖmalarında çocukluktaki saldırgan davranıŖların yetişkinlikteki Ŗiddet ile iliŖkili olduğu sonucuna ulaŖmıŖlardır.

Krug ve arkadaŖları (2002), ekolojik modele göre Ŗiddetin dört düzeyinden bahsetmiŖlerdir:

İlk düzeyde Ŗiddet uygulama veya maruz kalma olasılığını artıran biyolojik ve kişisel etmenlerden bahsederler. Bunlar; yaŖ, eğitim, kişisel hastalıklar, madde bağımlılığı, geçmiŖ deneyimler vb.

İkinci düzeyde yakın iliŖkilerin Ŗiddet mağduru veya uygulayan olma üzerindeki etkisinden bahsederler. Ŗiddet uygulayan arkadaŖa sahip olmak, eŖler arası veya aile arası yaŖanan Ŗiddet durumları örnek olarak sayılabilir.

Üçüncü düzeyde iŖ yeri, okul gibi toplumsal ortamlarda Ŗiddete etki eden durumlar açıklanır. Yoksulluk, sosyal bağların olmayıŖı gibi.

Dördüncü düzeyde ise geniŖ toplumsal etmenler ele alınmıŖtır. Kazanç eŖsitsizliđi, adalet sistemi gereksinimleri, sağlık sistemi, medya da Ŗiddete maruz kalma, sosyal ve kültürel normlar gibi nedenler Ŗiddete maruz kalma, Ŗiddeti özendirme ve Ŗiddet uygulama da çeŖitli risk faktörlerini oluŖturmaktadır.

Ersanlı (2007), insanı insan yapan sevgi, hoŖgörü gibi değerlerin iinin boşaltıldığını ve gün geçtikçe artan bir oranda erozyona uğratıldığını ifade ederek bu erozyonun

şiddet ve diğer benzeri istenmeyen davranış örüntülerini meydana getirdiğini ifade etmektedir. Tsytsarev ve Callahan (1995) ise şiddet içeren davranışların gelişiminde yer alan çeşitli psikolojik mekanizmaların, isteklerin ve ilgili motivasyonların altında yatan temel hayal kırıklıklarının araştırılması amacıyla şiddet davranışını aşağıdaki şekillerde ele alınabileceğini belirtmişlerdir:

- Bir gerginlik azaltma aracı olarak; öfke, kızgınlık gibi duygular şiddet dürtüsü ile ortaya çıkar ve şiddet yoluyla bu gerginliği azaltma yoluna gidilir.
- Geçici bir özsaygı aracı olarak; şiddetin kişiye özgüven, büyüklük ve iktidar elde etme amacı ile kullanılmasıdır.
- Duygusal durum dönüşümü ve duyum arayışının bir aracı olarak; duygusal boşluktan ve can sıkıntısından uzaklaşmak için alışılmadık bir duygusal deneyim elde edilmesidir.
- Telafi aracı ya da yerine koyma amacıyla kullanmak, temel ihtiyaçlardan kaynaklanan hayal kırıklığı, kızgınlık ve gerginlik sonucu şiddeti başkalarına ve sık olmamakla birlikte kendilerine yönlendirmesidir.
- İletişim aracı olarak; şiddet, belirli özgül alt kültürlerin (suçlular, ilaç veya alkol kullanıcıları vb.) ayrılmaz bir parçası olarak görülerek grupla ilişki kurma ve kişilerarası ilişkiler hiyerarşisi kurma aracı görevinde kullanılır. Ayrıca şiddetin bu gruplar içindeki karmaşık duygusal ilişkileri önemli ölçüde basitleştirdiği düşünülmektedir. Fiziksel ve psikolojik şiddet iletişim aracı rolü ile başkalarını yönlendirmede kullanılıp zor hedeflere daha kolay ulaşılmasını sağlamak amaçlı olarak da kullanılmaktadır.

2.2 Şiddete Yönelik Tutum

Bir kişiye veya herhangi bir şeye karşı yöneltilen düşünce, duygu ve davranış içeren eğilimlerin görece durağan örgütlenmesine tutum denir. Ve bir tutumun üç ana bileşeni vardır (Morris, 2002; çev. *Ayvaşık ve Sayıl*): Nesneye yönelik değerlendirme içeren inançlar, nesneyle ilgili duygular ve nesneye yönelik davranışsal eğilimler. İnançlar nesne ile ilgili görüşlerimizi ve genel bilgimizi kapsar. Duygular sevme, hoşlanma, nefret etme gibi hislerimizi içerir. Davranışsal eğilimimiz ise nesneye

yaklaşma veya nesneden kaçınma gibi eylemlerimize kapsar. Morris tutumun bu üç yönünün genellikle birbiriyle tutarlı olduğunu fakat her zaman tutumlarımızın her davranışımızı doğru yansıtacağı anlamına gelmediğini ifade eder.

Şiddete yönelik tutumlarla şiddet davranışı arasında sıkı bir bağ olduğuna yönelik kanıtlar yapılan araştırmalarla artmaktadır (Avcı ve Güçray, 2013). Şiddete yönelik olumlu tutuma sahip kişiler saldırgan davranışta bulunma açısından bir risk faktörü taşımaktadır (Markowitz, 2001). Funk, Elliot, Urman, Flores ve Mock (1999) şiddete uğramış gençlerin şiddet taraflı tutumlarının daha güçlü olduğunu belirtmişlerdir.

Şiddete yönelik inançların bireyin benlik saygısını ve sosyal imajını artırma gibi bir yönü bulunmaktadır. Bununla beraber şiddet uygulayanın karşıdaki kişinin şiddeti hak ettiğine veya çok fazla acı çekmediğine yönelik inançları saldırgan davranışı arttırmaktadır. Yani saldırganlığı kabul edilebilir yapan bir gerekçe sunan ve hak edildiği yönündeki inançlar, şiddet davranışının ortaya çıkmasında yakından etkilidir (Huesmann ve Guerra, 1997; aktaran Avcı ve Güçray, 2013). Ebeveynler arası saldırganlığı gözleminin şiddete yönelik olumlu tutum gelişimiyle ilişkili olduğu fark edilmiştir (Spaccarelli, Coatsworth ve Bowden, 1995). Yapılan araştırmalarda şiddete yönelik tutumla ilgili çeşitli etkenler söz konusu olabildiğinden gençler arasındaki şiddete yönelik tutumların gelişimini tetikleyen göstergelerin incelenmesi, gençlerdeki saldırganlık ve şiddeti önlemeye çalışan çabalarda yardımcı olabilir (Avcı ve Güçray, 2013).

2.3 Şiddetin Türleri

Şiddet kaynaklarda genel itibariyle fiziksel şiddet, duygusal-psikolojik şiddet, cinsel şiddet ve ekonomik şiddet olarak geçmektedir. Bu şiddet türlerine baktığımızda:

2.3.1 Fiziksel Şiddet

Fiziksel şiddet bir insana vurmak, zarar verici yönde itmek ve çekmek, el-kol bükme, tokat atmak, yumruklamak gibi veya bir insanın bedeninde sigara söndürmek, saçını çekmek, ısırarak, tükürmek gibi çok çeşitli şekillerde kendini gösterebilir. Diğer şiddet türlerine göre çok daha hızlı yaptırımı, etkisi ve geri dönüşü olduğu için erken sonuç almak isteyenlerin özellikle diğer şiddet türlerine oranla daha çok fiziksel şiddet davranışı gösterdiği görülmüştür (Genç ve arkadaşları, 2017).

2.3.2 Duygusal ve Psikolojik Şiddet

Duygusal ve psikolojik şiddet insanın duygularına yönelik olan psikolojik durumuna zarar veren eylemleri içerir. Bağırarak, hakaret etmek, küçük düşürmek, korkutmak, hapsetmek, tehdit etmek, sevgiden mahrum bırakmak gibi.

2.3.3 Cinsel Şiddet

Cinsel şiddet bireyin cinselliğini isteği dışı kullanmak, isteği doğrultusunda kullanmasına engel olmak ve cinselliğine zarar veren eylemleri içerir. Cinsel ilişkiye zorlamak, bedenini taciz etmek, bireyin bedenine sevgi ve şefkat içermeyen şekilde dokunmak gibi (Gözütok ve arkadaşları, 2007).

2.3.4 Ekonomik Şiddet

Ekonomik şiddet insanın maddi olarak güçlenmesini engelleme, para vermemek, parasını veya malını elinden almak gibi eylemlere yönelik şiddet uygulanmasıdır.

Halpern, Olsak, Young, Martin ve Kupper (2001) ergenlerin üçte birinin bir tür mağduriyet bildirdiklerini ve %12'sinin fiziksel şiddet mağduru olduğunu belirtmiştir. Şiddet davranışlarından en yaygın olanın küfür etme olduğunu, daha sonra fiziksel şiddet, itme-kakma ve bir şeyler fırlatma davranışlarının olduğunu belirtmişlerdir.

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ, 2017), her yıl dünya çapında 1,4 milyon insanın şiddete uğradığını ve yaklaşık olarak şiddete dayalı ölümlerin yılda 470 000 kişi olduğunu belirtir. Ayrıca bu ölümlerin dışında daha fazla insanın şiddete dayalı fiziksel ve ruhsal olarak yaralandığını açıklamıştır. Yani yüzlerce milyondan fazla erkek ve özellikle kadın, çocuk; cinsel şiddet, gençler arası şiddet, eş şiddeti, çocuğa ve yaşlıya şiddet-istismarı da içeren kişilerarası şiddete maruz kalmaktadır.

2.4 Şiddeti Ortaya Çıkaran Etkenler

Şiddet karmaşık bir olgudur bu nedenle halk sağlığı yaklaşımına göre şiddeti önlemeye yönelik ilk adım gençleri risk altına alan faktörleri tanımlamak ve biyolojik, psikososyal ve çevresel faktörlerin gençler arası şiddetle nasıl bağlantılı olduğunu anlamaktır (Dahlenberg ve arkadaşları, 2001). Şiddet içeren davranışlara kaynaklık eden genel ve alt etkenler bulunmaktadır (DSÖ, 2018; Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2008):

2.4.1 Bireysel Etkenler

- Engellilik ya da zihinsel sağlık sorunları; motor-beceri gelişiminin yetersiz olması, düşük zekaya sahip olma, doğum öncesi ve sonrası komplikasyonlar,
- Düzeyi küçük bazı anormalilikler (Buka ve Earls, 1993),
- Anti-sosyal davranışın varlığı,
- Lezbiyen, gey, bi-seksüel veya transseksüel olma,
- Alkol ve ilaçların zararlı kullanımı,
- Şiddete maruz kalma durumu vb.

2.4.2 Aileye İlişkin Etkenler

- Anne babanın evlilik ilişkilerinin zayıflığı, boşanma, ayrılma gibi faktörler (Buka ve Earls,1993),
- Ebeveyn disiplininin (denetim/gözetim) yetersizliği, çocukların sosyalleşmelerinde ebeveyn katılımının yetersizliği,
- Aile bireyleri arasında suça yönelik (kriminal) davranışların bulunması, aile içinde şiddete tanık olmak,
- Ebeveynlerin çocuğa karşı ihmal edici ve kötü muamele içerikli davranışları vb.

2.4.3 Toplumsal Etkenler

- Uyuşturucuya ve silahlara kolay erişim ve bunları kullanma,
- Şiddetin yaygın olması, şiddetin sıradan ve olabilir kabul edildiği sosyal ve cinsiyet normları,
- Kişi arkadaş grubunun suçlu bir kesimden oluşması, çete oluşumları,
- Kitle iletişim araçlarının etkisi,
- Ekonomik olarak yoksulluk ve yoksunluk içinde olma, geçici nüfusun fazlalığı

- Ekonomik, toplumsal cinsiyet ve sosyal eşitsizlikleri koruyan ekonomi, eğitim, sağlık ve sosyal politikalar vb.

2.4.4 Okula İlişkin Etkenler

- Akademik başarının düşük olması,
- Okula karşı aidiyet düzeyinin düşüklüğü,
- Okulun şartları ve atmosferi vb.

Saner ve Ellickson (1996) araştırmalarında şiddete yönelik başlıca risk faktörlerinin; uyuşturucu kullanma ve satma durumu, şiddet içermeyen diğer suçluluk biçimlerine girişme, sapkın davranışlar sergileme, düşük akademik yönelim, anne ve babaya duyulan sevgi ve desteğin eksikliği, ebeveynlerin madde kullanımına yönelik algıları olabileceğini ortaya koymuşlardır.

Dahlberg ve Potter'a (2001) göre, eşe uygulanan şiddet, katı disiplin, çocuklara yanlış davranışlarla model olma, tutarlı olmayan ve düşmanlıkla dolu aile ortamı, ana-babanın alkol-uyuşturucu kullanıyor olması veya bir suça karışmış olması şiddet davranışlarının ortaya çıkmasıyla ilişkili olabilmektedir.

Kadına yönelik şiddeti ele aldığı çalışmasında Wodarski (1987), kadının şiddet gördüğü bir ilişkiyi sürdürmesinde dini inançların, erkek egemenliğinin, bağımlılık duygusunun ve maddi imkansızlıkların temel faktörler olduğunu ifade etmiştir.

Beyers, Loeber, Wikström ve Stouthamer-Loeber (2001) yaptıkları çalışma sonucunda sosyo-ekonomik düzey (SED) ile şiddet uygulama arasında anlamlı bir ilişki olduğunu bulmuşlardır. Üst SED'de yaşayan erkek ergenler, şiddet olaylarına daha az katılmakta olup suç olaylarında sorumlu tutulma durumları daha azdır. Ayrıca SED dikkate alınmaksızın erken ergenlik dönemi içinde suçlu akranlarla arkadaş olmak, sorunlu davranışlara yönelik olumlu tutuma sahip olmak şiddet davranışları için ilerleyen yıllarda risk faktörü taşımaktadır.

Risk faktörlerinin sayısı arttıkça şiddet gösterme olasılığı da artmaktadır. Ayrıca risk faktörlerinde cinsiyete göre farklılaşma görülebilir. Mesela aile sorunları, ebeveyn ilişkilerinin bozulmasına kızlar nispeten daha duyarlı olmaktadır veya erkeklerin

şiddet eğilimleri hakkında sapkın davranışlarda bulunma durumları şiddet eğilimlerine yönelik daha çok bilgi verebilmektedir (Saner ve Ellickson, 1996).

2.5 Şiddetin Sonuçları

Şiddete yönelik yapılan araştırmalar incelendiğinde uygulanan şiddetin bireyde yaşam boyu davranışsal, fiziksel ve zihinsel sağlık sorunları riskini artırdığı bilinmektedir. Ayrıca genel açıdan bakıldığında şiddetin tüm toplumların sosyal ve ekonomik gelişimini zayıflattığı görülmüştür.

Şiddete uğrayanlar; anksiyete, depresyon gibi duygudurum bozuklukları; istenmeyen gebelikler, cinsel yolla bulaşan hastalıklar ve cinsel işlev bozukluğu gibi üreme sağlığı problemleri ve aşırı alkol kullanımı gibi davranışsal ve psikolojik sorunlar ile karşı karşıya kalmaktadır (Davidson, Hughes, George ve Blazer, 1996; Fergusson, Horwood ve Lynskey, 1996; Heise, Ellsberg ve Gottemoeller, 1999; Wiederman, Sansone ve Sansone, 1998). DSÖ'ye (2016) göre şiddet:

- Ölüme neden olur. Dünya da her yıl 10–29 yaş arası gençlerde 200 000 cinayet meydana gelmekte ve bu da toplam cinayet sayısının% 43'ünü oluşturmaktadır. Ek olarak bu yaş grubunda cinayet dördüncü ölüm sebebi olup % 83'ü erkek mağdurları içerir.
- Ağır yaralanmalara yol açar.
- Beyin ve sinir sisteminin gelişimini bozarak bilişsel gelişmeyi olumsuz etkiler. Endokrin, dolaşım, kas-iskelet sistemi, üreme, solunum ve bağışıklık sistemlerine yaşam boyu sürebilecek zararlar verebilir. Bu durum eğitim ve mesleki alanda başarısızlıkla sonuçlanabilir.
- Sigara içme, alkolü ve uyuşturucuyu kötüye kullanma ve yüksek riskli cinsel davranışlarda bulunulmasını daha muhtemel kılar. Ayrıca yüksek kaygı, depresyon, akıl sağlığı sorunları ve intihar oranlarını artırabilir.
- Cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar, jinekolojik sorunlar, istenmeyen gebelikler, kürtajlar gibi sorunlara yol açabilir.

- Gelecek nesli etkiler. Şiddete maruz kalanların özellikle çocukların okulu bırakmaları, iş bulmakta zorlanmaları ve işlerini zorlaştırmaları daha muhtemeldir.

2.6 Şiddeti Önleme

Şiddet biyolojik, psikososyal ve çevresel faktörlerin karmaşık etkileşimlerinden kaynaklandığından şiddet için aileden okula birçok ortamda gelişimsel ihtiyaçlara ve engellere duyarlı önleyici çabalar gereklidir (Dahlenberg ve arkadaşları, 2001). Şiddet insan doğasının bir parçası değildir ve öngörülebilir, önlenabilir. Bunun için hem bireysel hem de toplumsal yönden müdahaleler geliştirilmelidir (DSÖ, 2017). Şiddetin önlenmesine yönelik en önemli etken eğitim olup başta aileler olmak üzere, topluma, emniyet güçlerine, sivil toplum örgütlerine ve Milli Eğitim Bakanlığı'na önemli sorumluluklar düşmektedir (Üstün ve arkadaşları, 2006).

Aile terapisi ile problem çözme, iletişim ve işlevsellik, erken ebeveynlik ve çocuk eğitimi disiplini gibi diğer bileşenlerle birleştiren programlar, genel stres, ebeveyn-çocuk ilişkileri, saldırganlık ve suçluluk üzerine önleyici ve uzun vadeli etkiler göstermiştir (Borduin ve arkadaşları, 1995; Henggeler ve arkadaşları, 1993; Yoshikawa, 1995).

Ersanlı (2007), yapılan birçok araştırmanın bulduğu etmenlerin şiddet üzerindeki etkisinin inkâr edilemeyeceğini fakat yeterli bir çözüm olmadığını söyler. Bu yüzden şiddetin ve diğer olumsuz eylemlerin olmaması ve fakirliğin değil zenginliğin paylaşıldığı bir toplum olmak için değerlerin yaşatılması gerektiğini, insan ilişkilerinin sevgi, saygı, hoşgörü ile şekillenmesinde herkesin üzerine düşen sorumluluğu alması gerektiğini ifade etmiştir. Böylece insanın önemli ve değerli anlayışının hâkim olduğu bir toplumda şiddet yaygınlaşmaz çünkü herkes birbirini varlık sebebi olarak algılayarak yok etmeye değil var etmeye çalışır.

Özellikle okul ve çevresindeki şiddetin önlenmesine yönelik neler yapılacağı dair İçli'ye (2007) göre şiddeti önleme çalışmaları genel itibariyle özetlenirse:

- Anne ve babalar çocukları için uygun rol ve modeller olmalıdır. Belli başlı davranış sınırlarını ortaya koyarak hangilerinin kabul edilebilir hangilerinin kabul edilemez davranışlar olduğunu net olarak ortaya koymalı ve bu şekilde

şiddeti önleme konusunda yol gösterici olmalıdır. Çocukları ile güven ilişkisine ve demokrasiye dayalı bir ortam oluşturmalıdır. Çocuklarının kimlerle arkadaşlık yaptığı, nerede olduğu gibi durumlardan haberdar olmalıdır.

- Okullar öğrencilerin güvenliklerini sağlayacak tedbirler almaları, şiddet olaylarına yönelik net, tutarlı ve farkında bir tavır sergilemeleri gerekmektedir. Gereken disiplin önlemleri öğrencinin gelişim özellikleri dikkate alınarak ve katılımı sağlanarak alınmalıdır. İnsan haklarına ve onuruna saygı ilkesini benimseyerek hayata geçirmeli, çocukların karar verme süreçlerine aktif katılımına olanak sağlamalıdır. Ev, okul ve toplum arasındaki iletişim kuvvetlendirilmelidir.
- Milli eğitim bakanlığı güvenli bir okul için politikalar belirleyip, standartlar geliştirmelidir. Eğitim programlarının içeriğini öğrencilerin etkili iletişim, çatışma yönetimi, karar verme, problem çözme gibi temel yaşam becerilerini geliştirmeye yönelik zenginleştirmelidir. Okuldaki tüm çalışanlara ve ailelere gereken eğitimler verilmelidir. Bu eğitimler; çatışma çözme, arabuluculuk, olumlu disiplin yöntemleri, etkili ebeveynlik gibi sıralanabilir. Okullarda spor, sanat gibi ders dışı etkinlikler geliştirilmelidir.
- Kamu kurum ve kuruluşları şiddeti önlemeye yönelik caydırıcı düzenlemeler yapması ve bu alanda gereken eğitimleri kamu çalışanlarına vermesi önemli ve gereklidir. Şiddetin her türünün istenmeyen ve kabul edilemez bir davranış biçimi olduğu tüm sosyalizasyon süreci boyunca kapsamlı olarak öğretilmelidir. Medyanın şiddet davranışı hakkında toplumu bilgilendirici ve öğretici bir rol üstlenmesi, ilgili haberlerin, programların yayınlanmasında daha özenli davranması gereklidir.

L2.7 Yalnızlık

Yalnızlık insanlık tarihi kadar eski olmasına rağmen psikoloji biliminin yalnızlık olgusuyla ilgilenmesi 1900'lü yılları bulmuş ve yalnızlık üzerine yapılan düzenli ve dizgesel araştırmaların ancak 20. yüzyılın ikinci yarısından sonra ortaya çıktığı görülmüştür (Duy, 2003).

Yalnızlık kavramının bugüne kadar birçok tanımı yapılmıştır fakat üzerinde karar kılınmış spesifik bir tanımı yoktur. Yalnızlık TDK'ye göre “kimse bulunmama durumu, ıssızlık, tenhalık”; isim olarak “yalnız olma durumu”, “kimsesizlik” olarak tanımlanmıştır (<http://www.tdk.gov.tr>). Yaşar (2007), yalnızlığın kişiye özel olan, korkunç, yıpratıcı bir duygu ve şekilden şekile girerek kavranması güç bir durum olduğunu ancak aynı zamanda hayatımızın da bir parçası olduğunu belirtmiştir.

Yalnızlığın tanımına yönelik araştırmacıların kendi kuramlarını yansıttıkları açıklamaları mevcuttur. Örnek olarak Freud'un yalnızlığın tanımını yaparken çocukluk çağına bakması gibi. Fakat bütün tanımlarda iki nokta dikkat çekmektedir. İlki yalnızlığın acı verici ve katlanılması güç bir durum olarak kabul edilmesidir. İkincisi ise insanın kalabalıktan, sıkıntıdan uzaklaşmak için seçtiği bir durum olduğudur (Akyüz, 2016).

Yalnızlık, bu deneyimi yaşayan kişinin yalnızlığa verdiği anlama göre olumlu veya olumsuz algılanabilir veya toplumun değer yargıları ön plana çıkarılabilir (Yaşar, 2007). Örneğin Batı toplumları yalnızlığı daha çok bireysellik görebilirken yakın ilişkilerin olduğu toplumlar terk edilmişlik ve kimsesizlik olarak yorumlayabilirler. Ayrıca yalnızlık keşfedici bir süreç, ilham kaynağı olabilir ve kişiye düşünebileceği, üretebileceği bir ortam oluşturabilir.

Yalnız olan kişiler çevresindeki insanlardan sahip olduğu özellikler açısından çeşitli farklılıklar gösterir. Yalnız olduğunu hisseden bu bireylerin genel özellikleri şu şekilde ifade edilebilir (Özodaşık, 1989): Bireyin sosyal aktivitelerinin azlığı, arkadaşlık ilişkisi kurmada yaşadığı zorluklar, sorumluluk almadan kaçması, çevresindeki insanlarla kendini uyumsuz hissetmesi, olayları olumsuz olarak değerlendirmesi, benmerkezci ve içedönük olma özelliği, ilişkilerde yüzeysel olmasıdır.

Younger, yalnızlık ile bazı kavramları ilişkilendirmiştir. Kavramları ilişkilendirirken yabancılaşma kavramından bağlılık kavramına kadar olumludan olumsuz bir sıra izlemiştir (aktaran Yaşar, 2007). Bu kavramlardan “tek başınalık” yalnızlıkla ilintili ama farklı olan bir kavramdır. Sosyal ilişkinin yetersizliği yalnızlığa götürebilirken tam olarak yalnızlık tek başınalıktır diyemeyiz. Tek başınalık daha çok kişinin isteğine bağlı bir tercih durumu olarak kabul edilir. Ayrıca yalnızlık olumsuz bir

duygu olarak anlaşılırken tek başınalık eğer planlanmış ise insanların hoşuna giden bir duygu olup kendine ayırdığı, dinlendiğini, sorguladığı, içgörü geliştirdiği bir zaman dilimidir. Bu iki kavram ortasında bir anlam taşıdığı düşünülen “sosyal yalıtılmışlık” kavramından da bahsedilmiştir. Yalnızlıkla ilişkilendirilen diğer kavramlar “yabancılaşma, yabancılaşma” ise kendi kendilerine ayrı kavramlar kabul edilir. Yabancılaşma kendini başkalarından ayrı hissetme iken yabancılaşma daha derin bir duygu olup kimi zaman kişinin benliğine yabancılaşması olabileceği gibi kimi zamanda topluma yönelik bir kopuşu ifade eder. Yaşar’a (2007) göre diğer benzer kavram “inziva” kavramı olup görünüş benzerliği olsa da nitelik olarak son derece farklıdır ve yalnızlığa oranla daha iyimserdir. Akyüz (2016), bireyin tek başınayken yalnız hissetmeyebileceğini ve başkaları ile birlikteyken de kendini yalnız hissedebileceğini belirtir.

Yalnızlıkla ilgili görüş bildirmiş çeşitli kuramlara baktığımızda birçok farklı bakış açısı kavramı anlama ve anlamlandırmada katkı sağlamaktadır. Psikanalitik yaklaşımda zamansal olarak yalnızlığı ele alan ilk kişi olan Zilboorg (1938), yalnızlık ve tek başına olma kavramını birbirinden ayırmış ve yalnızlık hissi yaşayan bireyde açık veya gizli olarak görülen üç güdünün bulunduğunu ifade etmiştir. Bunlar: Narsizm (özseverlik), megalomani (büyüklük hezeyanı) ve düşmanlık (hostility) (aktaran Akyüz, 2016). Yani yalnızlık yaşayan bireyin kendini taparcasına sevmesi, beğenmesi ve kendini daha büyük görmesi, aşırı övgü beklemesi gibi patolojik durumları beraberinde yaşayabileceğini belirtir.

Birçok psikolojik kuramın temelinde olan Freud, direkt yalnızlığı konu edinen bir makale yazmamıştır. Sullivan (1953), yalnızlığı yakınlık kurma ihtiyacının tam olarak karşılanamaması durumunda ortaya çıkan hoş olmayan bir deneyim olarak tanımlamıştır (aktaran Kaya, 2007). Bu ihtiyaç bebeklik döneminde hissedilmeye başlar ve yetişkinlikte kendini gösterir. Ayrıca Kaya’nın aktarımına göre Sullivan’ın düşünceleriyle paralel olarak bu yaklaşımın başka bir temsilcisi olan ve yalnızlık konusunda ilk kapsamlı makaleyi hazırlayan Fromm (1961) da yalnızlığın korkutucu, acı verici bir duygu olduğunu belirterek insanın tabiatından ve diğerlerinden ayrı olmasıyla kendini yalnız hissettiğini söyler.

Varoluşçu yaklaşımda genel görüş yalnızlık varoluşun bir gereği olup olumludur ve birey kendi bağımsızlığı için diğerlerinden ayrılmalıdır. İnsanlar içine yönelerek ve ayrılık duygusu yaşayarak güçlü olurlar. Bireyin yalnızlığı onaylanmak adına başkalarına gereksinim duymaması gerektiğini fark ettiğinde başlamaktadır. Ayrıca kişi başkalarıyla iletişim ve etkileşim içinde olmadan önce tek başına kalmalı, kendi varoluşunun farkına varmalıdır (Corey, 2008).

Bilişsel kuramda bireyin kendini değerlendirme şekli, bakış açısı ve sosyal ilişkilerini nasıl algıladığı önemlidir. Peplau ve Perlman (1984), olan durumla bireyin algıladığı farklıysa ve birey sosyal ilişkilerinde doyumsuzluk yaşıyorsa yalnızlık hissi duyabileceğini ifade ederler. Yani bu model, yalnızlığı bireyin bilişsel süreçlerindeki yaşadığı uyumsuzlukla ve kendi bakış açısına göre anlamlandırır. Yalnızlık üzerinde özellikle olumsuz ve fonksiyonel olmayan düşünceler etkilidir. Yani birey kişilerarası ilişkilerinde başarısızsa ve bu başarısızlığının nedenini değiştiremeyeceği dışsal faktörlere bağlarsa olumsuz düşünür, umutsuz olur veya kendini yetersiz hissedebilir. Yaşadığı bu düşünce ve tutumlar yalnızlığı beraberinde getirmiş olur.

Sosyologlar, yalnızlığın nedenlerini genel olarak kişinin dışındaki etkenlerde aramışlardır. Sosyolojik yaklaşımın temsilcisi olan Bowman modern toplumdaki yalnızlığın artışına neden olan üç unsurdan bahsetmiştir. Bunlar: birincil gruplar arasında ilişkinin azalması, aile yapısındaki değişiklikler, sosyal yapıdaki yaşanan değişimlerdir (aktaran Kızılgeçit,2011).

2.8 Yalnızlık Çeşitleri

Yalnızlık çeşitleri ve yaşantıları üzerine benzer terimler ve içerikler kullanılsa da araştırmacılar (Geçtan, 2004; Özodaşık, 1989; Yaşar, 2017) farklı gruplandırmışlardır. Özodaşık'a (1989) göre yalnızlık yaşantıları şu şekildedir:

2.8.1 Fiziki Yalnızlık (Tek Başına Oluş)

Bir kişinin tek yaşaması ve sosyal uyarlardan eksik kalması durumunda görülür. Bu durumun uzun süre devam etmesi birçok davranış bozukluklarına neden olabilmektedir. Fakat fiziki yalnızlık hissi duygusal yalnızlığa geçmediği sürece kişide büyük hasarlar bırakmaz. Bir diğer fiziki yalnızlık türü sevilen kişinin kaybında görülen yalnızlıktır.

2.8.2 Yabancılaşma (Toplumu Dışlayanlar)

Bireyin ferdileşmesi veya içinde yaşadığı toplumun standartlarının tatmin etmemesi sonucu toplumu reddederek benimsediği yaşam tarzını kendi başına devam ettirmeye çalışmasıdır. Eğer kendi isteklerine göre benzer kimseleri bulamazsa zamanla bireyler daha da çok yalnızlaşır.

2.8.3 Kınama (Toplum Tarafından Dışlananlar)

Birçok yönüyle toplumdaki ayrılan kimselerin toplum tarafından dışlanarak yalnızlığa itilmesidir. Bir davranışından dolayı alay edilen kişiler üstü kapalı bir şekilde aslında toplum tarafından dışlanmaktadır.

2.8.4 Kendi Tercih İle Yaşanan (Gerçekleşen) Yalnızlık

Kişi kendi çevresindeki ilişkilerini azaltarak isteğiyle yaşadığı yalnızlık türüdür. Bazı büyük sanatçılar yaratıcılık adına bu tür yalnızlığa girmektedir. Yaratıcı birey için bu tür yalnızlık korkulacak bir şey olmanın dışına çıkar.

2.8.5 Gerçek Yalnızlık

Bu yalnızlık fiziki ve sosyal uyaranların bulunup bulunmamasına bağlı olmayan psikolojik yalnızlıktır. Kalabalık bir çevre içinde de birey kendini yalnız görebilir. Gerçek yalnızlık yaşayan kişi kendini çevresindekilerden soyutlanmış ve terk edilmiş hisseder.

Yalnızlıkla ilgili aşağıdaki şekilde tanımlanan yalnızlık çeşitlerinden de bahsedilebilir:

2.8.6 Sosyal Yalnızlık

Çevreye ve topluma yabancılaşmış kişilerin yalnızlığı olan sosyal yalnızlık; kişinin öncelikle bulunduğu çevrede kendini yalnız hissederek geliştirdiği tepki ile sosyal anlamdaki faaliyetlerden kaçınma, grupça yapılan etkinliklerden zevk almayı uzaklaşması ile yaşadığı yalnızlığa denir (Cüceloğlu, 2005).

2.8.7 Duygusal Yalnızlık

Bireyin çevreden beklediği sevgi, saygı gibi değerleri beklediği ve hak ettiğini düşündüğü ölçüde göremediğinde yaşadığı hayal kırıklığı gibi nahoş duygular neticesinde duyduğu yalnızlıktır.

2.8.8 Gizli Yalnızlık

Kişinin yaşamındaki elim olaylardan veya ciddi üzüntülerden sonra ortaya çıkan ve kişinin üzüntüleriyle mücadele etmeden veya kimseyle paylaşmadan içinde yaşaması ile ortaya çıkan yalnızlık hissidir. Yani "Her derdimi veya sinirimi içime atıyorum." söyleminde olanların yaşadığı yalnızlıktır (Cüceloğlu 2005).

2.8.9 Triad Yalnızlık

Korku ve depresyon gibi duygularla beliren ve bireyin ruh durumunda dalgalanmalara sebep olan en zor yalnızlık türüdür (Aktaş, 2017). Kişiyi yaşadığı diğer ruhsal sıkıntılarla beraber daha fazla yalnızlığa sürükleyebilir.

2.9 Yalnızlık Nedenleri

Yalnızlığın nedenleri üzerine her kuramcı farklı şeyler söylemiştir. Yalnızlık kavramın daha iyi anlaşılması için yalnızlığa neden olan etmenlerin bilinmesinin önemli olduğu düşünülmektedir (Duy, 2003; Körler, 2011).

Michela, Peplau ve Weeks (1982), yalnızlığın nedenlerini kişilerarası ilişkiler boyutuyla ilgili olan sosyal beceri eksikliği ve kendine bakış tarzıyla açıklamışlardır. Yalnızlığın algılanan on üç nedeni olarak ifade ettikleri şunlardır:

1. **Kötümserlik:** Bireyin ilişki kuracağı kişiyi bulmasının ancak şans eseri olabileceğine inanması ve kendinde bu şansını görmemesidir.
2. **Reddedilmekten Korkma:** Bireyin ilişki kurmayı denediğinde geri çevrileceği hissine kapılıp korkmasıdır.
3. **Çaba Göstermeme:** Bireyin başkalarıyla tanışmak adına gereken çabayı göstermemesidir.
4. **Şanssızlık:** Bireyin herhangi biriyle tanışması adına şansının olmadığına inanmasıdır.
5. **Bilgisizlik:** Bireyin bir ilişkiyi nasıl başlatacağına yönelik bilgi ve becerisinin olmamasıdır.
6. **Utangaçlık:** Bireyin aşırı derecede utangaç olmasının onu engellemesidir.

7. Fiziksel Çekiciliği Olmama: Bireyin dış görünüşünün itici olması veya çekici bir görünüşe sahip olmamasıdır.
8. Diğer Gruplar/İlişkiler: Diğer insanların belli bir gruba üye olması ve yalnız kişilere ilgi duymamasıdır.
9. Diğerlerinin korkuları: Yalnız olduğunu hisseden kişi dışındaki bireylerin yalnız olan bireyle ilişki kurmaya çekinmesi, korkmasıdır.
10. Kişisel olmayan durumlar: Bireyin birçok insanla kişisel olmayan şekilde ilişki halinde olmasıdır.
11. Fırsat ve Olanak Yoksunluğu: Bireyin diğerleriyle ilişki ve arkadaşlık kuracak imkanının bulunmamasıdır.
12. Diğerlerinin İsteksiz Olma Durumu: Diğer kişilerin ilişki kurma çabasının olmamasıdır.
13. Antipati Uyandıran Kişilik Yapısı: Bireyin diğer insanlar açısından hoşlanılmayan bir kişiliğinin olmasıdır.

Perlman ve Peplau (1984) yalnızlık duygusunun meydana gelmesindeki temel nedenleri üç şekilde gruplamıştır. Bunlar: dışlanma gibi hoş olmayan üzücü bir yaşantı, olumsuz bilişsel deneyim (sevilmediğini düşünme gibi), sosyal ilişkilere yönelik beceri, bilgi eksikliği ve paylaşımda bulunacak bir arkadaş edinememe gibi durumlardır. Ayrıca Perlman ve Peplau yalnızlığa zemin hazırlayan faktörlerin kişilik özellikleri, durumun özelliği (sosyal izolasyon, rekabetçi etkileşim vb.) ve kültürel değer ve normlar olduğunu; yalnızlığı hızlandıran faktörlerin ise romantik ilişkisinin sona ermesi ve sosyal yaşamının değişmesi (başka bir yere taşınma vb.) olduğunu belirtmişlerdir.

2.10 Yalnızlıkla Baş Etme

Her insan zaman zaman yalnızlığı yaşar fakat bu durum bireye acı vermeye başladığı anda, bu duyguyla yüzleşmeli ve uygun şekilde mücadele edilmelidir. Bu bağlamda yalnızlıkla baş etme yöntemleri önemli hale gelmektedir (Körler, 2011).

Eskin'in (2001), ergenlikte yalnızlık ve baş etme yöntemlerini içeren araştırmasındaki sonuçlara göre; yalnızlık duygusundan kurtulmak için lise öğrencisi ergenlerin edilgen etkinlik, okuma-ders çalışma, ilişki arama, kendini etkinleştirme ve düşünme-hayal etmeyi sıklıkla kullandıklarını belirtmiştir. Woodward ve Frank (1988), kırsal kesimde yaşayan ergenlerin yalnızlıkla baş etme yöntemlerini inceledikleri çalışmalarında ergenlerin yalnızlıktan kurtulmak için kullandıkları yöntemlerin kendini meşgul etme, televizyon izleme, müzik dinleme, spor yapma ve ev hayvanları ile oynama olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Körler (2011), yalnızlıkla mücadelede yalnızlık duygusunun kaynaklarının bilinmesi kadar kişinin içinde bulunduğu sosyal ilişki ağının (arkadaş ve aile ilişki, okul yaşantısı gibi) da önemli olduğunu ve değerlendirilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

Yaşlılarda yalnızlıkla baş etmeye yönelik faktörlere toplumsal ve bireysel boyutta baktığımızda (Aközer, Nuhurat ve Say, 2011; Gamble, 2011, aktaran Akgül, 2016; Treacy ve arkadaşları, 2004); yaşlıları destekleyici çevre oluşturma, sosyalleşmelerine destek verecek merkezler kurma ve oralara gitmelerin sağlama, yeterliliklerini geliştirici eğitimler (okuryazarlık, bilgisayar, sağlık eğitimi vb.) hazırlama ve katılmalarını sağlama, olabildiğince rahat bir yaşam alanı oluşturma, yaşam kalitesini artırmaya yönelik gerekli önlemleri alma, yaşam memnuniyetini artırmaya yönelik politikalar geliştirme, gereken önleme ve erken müdahale hizmetlerini sağlama, yaşlılara bakan yakınlar ve bakıcılara eğitimler verme, yaşlıları sık sık ziyaret etme vb. şeklinde sıralanabileceği görülür. Buna ek olarak yaşlılar bireysel olarak yalnızlığı önlemek adına çalışmaya devam etme, fiziksel hareketlilikten vazgeçmeme, aile ve arkadaş buluşmalarına katılma, yetenek ve becerilerini geliştirme gibi etkinlikleri gerçekleştirebilirler.

2.11 Şiddet İle İlgili Araştırmalar

2.11.1 Şiddet İle İlgili Türkiye'de Yapılan Araştırmalar

Çetin'in (2004) yaptığı araştırmasında lise ve üniversitede okuyan 14-21 yaş aralığında, farklı gelir düzeylerine sahip, farklı okul türlerinde eğitim gören toplam 400 ergenin şiddete yönelik tutumları yaş ve cinsiyete göre incelenmiştir. Buna göre şiddete yönelik tutumların cinsiyete göre anlamlı bir fark gösterdiği ve kızlara göre erkeklerin şiddeti daha çok onayladıkları bulunmuştur. Araştırmada yaş grubu incelenirken iki gruba bölünmüş (14-17 ve 18-21) ve bu yaş grupları arasında

anlamli bir farklılaşma olduğu bulunmuştur. Cinsiyetin ve yaş gruplarının ortak etkisi ise şiddete yönelik tutum üzerinde anlamlı bulunmamıştır.

Balkıs, Duru ve Buluş (2005), ortaokul öğrencilerinin şiddete yönelik tutumlarının öz-yeterlik ve şiddete yönelik inançları, okula bağlılık duygusunu, arkadaş grubu ve medya ile ilişkisini incelemiştir. Araştırma sonucuna göre şiddete yönelik tutum, şiddete kaynak olan nedenlerden arkadaş grubu, medya ve şiddete yönelik inançla pozitif yönde ilişkilirken; öz-yeterlik inancı ve okula bağlılık duygusu ile negatif yönde ilişkilidir.

Üstün ve arkadaşları (2006), gençleri şiddete yönelten nedenleri bulmak amacıyla yaptıkları araştırmanın evrenini Amasya ili merkezindeki 12 ortaöğretim kurumunda öğrenim gören toplam 6500 öğrenci oluşturmaktadır. Bu açık uçlu sorulardan oluşan nitel çalışmanın sonuçlarına göre TV programları, sosyal etkinliklerin yetersizliği, genel eğitim eksiklikleri, okullardaki rehberlik hizmetlerinin ve aile eğitiminin yetersiz oluşu temel nedenler arasında sayılmıştır.

Yıldırım (2007), ortaöğretim kurumlarına devam eden şiddete başvuran ve başvurmayan ergenlerin yalnızlık düzeylerini belirlemek ve ergenlerin akran gruplarından etkilenme düzeylerini tespit etmek amacıyla 507 öğrenciyle bir çalışma yürütmüştür. Araştırma sonucunda şiddet davranışı gösteren ergenlerin göstermeyenlere göre kendilerini daha yalnız hissettikleri ve arkadaşlarından daha çok etkilendikleri görülmüştür. Araştırmada kızların yalnızlık düzeyleri erkeklere göre daha düşük bulunmuş olup sınıf ve aile gelir düzeyi bakımından şiddete başvurma durumlarında bir farklılık bulunmamıştır.

İlkokul beşinci sınıfta okuyan öğrencilerin şiddet algılarını, yüz yüze kaldıkları şiddet biçimlerini, şiddet karşısındaki hislerini ve şiddetin önlenmesine yönelik önerilerini ortaya koyan bir çalışma yapan Deveci, Karadağ ve Yılmaz (2008), öğrencilere açık uçlu anket uygulamıştır. Betimsel çözümleme yaparak ulaştıkları araştırma sonucunda öğrenciler şiddeti; incitmek, bağırarak, kavga etmek, dövmek, küfür etmek, kötü davranmak gibi farklı biçimlerde tanımlamışlardır. Etraflarında yaşanan dövüş, hırsızlık, dövme, kavga, gasp, kapkaç gibi olaylar aracılığıyla şiddetle daha çok karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Şiddet karşısında duygularını ise korkma, üzülme, heyecanlanma, kötü hissetme ve oç alma şeklinde tanımlamışlardır.

Son olarak önleme için ise uyarma, sevgi, konuşma yoluyla anlaşma, saygı ve hoşgörü içinde olma, polise şikâyet olarak bildirme biçiminde ifade etmişlerdir.

Şiddete başvuran ve başvurmeyen ergenlerin ailelerinin aile işlevlerini, aile bireylerinin sahip olduğu psikolojik problemlerini, suça yönelik davranışlarda bulunma ve alkol tüketme sıklıklarını öfke ve öfke ifade biçimleri bakımından incelemek amaçlı Avcı ve Güçray (2010) bir araştırma yapmıştır. Elde edilen bulgulara göre şiddet davranışı gösteren ergenin ailelerinin problem çözme, duygusal tepkisellik, iletişim, davranışın kontrolü, gereken ilgiyi gösterebilme, ailedeki roller ve genel aile işlevleri, şiddet davranışı göstermeyen ergenin ailelerine göre daha yetersiz düzeyde bulunmuştur. Ayrıca öfke düzeyleri bakımından şiddet davranışı gösteren ergenlerin ailelerinin “sürekli öfke”, “dışa dönük öfke” ve “içe dönük öfke” düzeylerinin, şiddet davranışı göstermeyen ergenlerin ailelerine göre anlamlı olarak daha yüksek olduğu görülmüştür. Bir diğer araştırma sonucuna göre şiddet davranışı gösteren ergenlerin aile üyelerinin daha fazla psikolojik soruna sahip oldukları, suç işledikleri ve alkol tükettikleri görülürken şiddet davranışı göstermeyen ergenlerin ise aile üyelerinin öfkelerini daha iyi denetleyebildikleri sonucuna ulaşılmıştır.

6. sınıfta okuyan ilkokul öğrencilerinin şiddete yönelik tutumlarını ve zorba-kurban olma durumlarını aile içi şiddet kapsamında inceleyen Bolat (2010), çalışmasını cinsiyet ve anneleri tarafından rapor edilen kadına ve çocuğa yönelik şiddet değişkenleriyle ele almıştır. Araştırma sonucuna göre tepkisel şiddetin ve toplam şiddete yönelik tutumun cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark gösterdiği, erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre şiddeti daha fazla tasdikledikleri bulunmuştur. Anneleri ve kendileri aile içi şiddete uğrayan ve uğramayan öğrencilerin şiddete yönelik tutumlarında anlamlı bir fark bulunmadığı fakat şiddete uğrayanların şiddete uğramayanlara göre daha fazla zorbalık olaylarında yer aldıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Ortaokul öğrencilerinin şiddete yönelik tutumlarını yaş, cinsiyet, anne-baba eğitim durumu, akademik başarı ve okula ait olma duygusu değişkenlerine göre inceleyen Bozkurt'un (2010) 6.7.8. sınıf öğrencileri ile yaptığı bu araştırma sonucuna göre erkek öğrencilerinin kız öğrencilere göre, 14-15 yaş grubundaki öğrencilerin 12-13 yaş grubundakilere göre şiddete yönelik daha destekleyici tutumları olduğu ve aynı

şekilde akademik başarısı, okula ait olma duygusu ve baba eğitim düzeyi düşük olan öğrencilerin de şiddete yönelik daha destekleyici tutumları olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ünalmiş (2010), lise 1. sınıf öğrencilerinin zorba olma ve kurban olma davranışları ile şiddete yönelik tutumlarını ve sosyal beceri düzeylerini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma sonuçlarına göre cinsiyet değişkenine göre erkek öğrencilerin şiddete yönelik tutumlarının kız öğrencilere göre daha pozitif olduğunu, erkek öğrencilerin ise kız öğrencilerine göre daha fazla zorba ve daha fazla kurban oldukları görülmüştür. Daha önce şiddete uğrayıp, uğramama durumu değişkenine ilişkin bulgular incelendiğinde; daha önce şiddete maruz kalan öğrencilerin daha önce şiddete maruz kalmamış öğrencilere göre şiddete yönelik daha olumlu tutum sergiledikleri ve daha fazla zorba ve daha fazla kurban oldukları görülmüştür. Daha önce şiddete maruz kalmamış öğrencilerin ise, daha önce şiddete uğramış öğrencilere göre daha fazla sosyal kontrol mekanizmasına sahip oldukları bulunmuştur.

Bolat, Şahin ve Baloğlu (2011), literatür taramasına dayalı yaptıkları betimsel çalışmalarında çocukların aile içinde yaşadıkları şiddet olayları ile okul ortamında maruz kaldıkları zorbalık olayları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Bu bağlamda üç başlık altında ailenin ve aile içinde yaşanan şiddetin çocuk için ifadesi, zorbalık kavramı, çeşitleri, boyutları, nedenleri, sonuçları, kurbanın kişilik özellikleri ve aile içi şiddet ile zorbalık arasındaki ilişkiyi ortaya koyan araştırma bulguları aktarılmıştır.

Akman (2013), lise öğrencilerinin şiddete yönelik tutumlarıyla okula bağlılık duyguları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. İstanbul ili Beylikdüzü ilçesindeki devlet liselerinde okuyan 461 öğrencinin oluşturduğu araştırma sonucuna göre öğrencilerin şiddete yönelik tutumlarının, yaş, sınıf düzeyi, okul türü, cinsiyet, anne eğitim düzeyi ve kardeş sayısı değişkenlerine göre anlamlı olarak farklılaştığı; fakat baba eğitim düzeyi, anne-babanın medeni hali ve ailenin algılanan gelir düzeyi değişkenlerine göre anlamlı olarak farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Adana ilinde ilköğretim 7. ve 8. sınıf (toplam 2120) öğrencisi ile bir araştırma yürütmüş olan Avcı ve Güçray (2013); ebeveynler arası çatışma, akran ve medya etkileri ile ergenlerdeki şiddet davranışı arasındaki doğrudan ilişkileri ve şiddete

yönelik tutumların aracı rolünü bilişsel kuramlar çerçevesinde incelemiştir. Sonuçlara göre ebeveynler arası çatışma haricindeki değişkenlerin modele anlamlı katkısının olduğu görülmüştür. Medya ve akran etkileri ile fiziksel şiddet arasındaki ilişkilerde şiddete yönelik tutumların kısmi aracılık rolü varken sözel şiddet arasındaki ilişkilerde ise, şiddete yönelik tutumların bütünüyle aracılık rolü olduğu sonucuna varılmıştır. Şiddete yönelik tutumlar aracılığıyla ebeveynler arası çatışmanın şiddet davranışına neden olmadığı bulunmuştur.

Avcı ve Yıldırım (2014), yüksek şiddet eğilimi olan ve olmayan ergenlerin yalnızlık ve algılanan sosyal destek düzeylerini incelenmek amaçlı Adana'ya bağlı olan devlet okullarında okumakta olan toplam 899 lise öğrencisinden elde ettiği sonuçlara göre, yüksek şiddet eğilimi olan ergenlerin yalnızlık düzeyleri yüksek; aile, arkadaş ve öğretmen destekleri ise düşük düzeydedir.

Demir ve Kumcağız (2015), öğrencilerin anne baba tutumlarını algılama biçimleri ve şiddete yönelik eğilimlerinin farklılaşıp farklılaşmadığını inceleyen bir araştırma ortaya koymuştur. Samsun ilinin Terme ilçesinde öğrenim gören 6., 7. ve 8. sınıfta okuyan toplam 634 öğrenci ile yapılan araştırma sonucunda anne-babalarını demokratik algılayan öğrencilerin en düşük şiddete yönelik tutum puanına sahip olduğu, anne-babalarını ihmalkâr algılayan öğrencilerinde en fazla şiddete yönelik tutum puanına sahip olduğu görülmüştür. Anne-baba tutumunu demokratik algılayan öğrencilerin şiddete eğilimleri otoriter algılayan öğrencinin şiddete eğilimleri arasında anlamlı bir fark göstermezken, ihmalkâr ve hoşgörülü algılayanlara göre daha düşük olarak saptanmıştır. Anne-baba tutumlarını otoriter algılayan öğrencilerin şiddete eğilimleri hoşgörülü ve ihmalkâr algılayanlara göre daha düşüktür, anne-baba tutumlarını hoşgörülü algılayanların da şiddete eğilimleri; ihmalkâr algılayanlardan daha düşük düzeyde olduğu bulunmuştur.

Koşan'ın (2015) yaptığı çalışmada üniversite öğrencilerinin narsisizm ve saldırganlık düzeylerinin sosyal paylaşım sitesi olan Facebook üzerinden gerçekleştirdiği davranış örüntüleri ile çeşitli demografik değişkenlere göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği ortaya konulmaya çalışılmıştır. Araştırma sonucunda ailelerinin aylık geliri yüksek olanların fiziksel saldırganlık düzeylerinin diğer gelir düzeyindekilere göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca saldırganlık

toplam puanı üzerinde ise en fazla etki gösteren değişkenin kişisel destek çabası durumu olduğu ve köylerde yaşıyan bireylerin saldırganlık toplam, sözel ve fiziksel saldırganlık puanları; şehirlerde yaşıyan bireylerden daha yüksek düzeyde olduğu bulunmuştur. Genel olarak üniversite öğrencilerinin Facebook davranışlarının saldırganlık ve narsisizm üstünde etkili olduğu görülmüştür.

Çelik ve arkadaşları (2016) yaptıkları araştırmada ergenlik dönemindeki bireylerin cinsiyet, bilgisayar oyunu oynama ve duygusal zekâ düzeylerine göre şiddet eğilimlerinin farklılaşıp farklılaşmadığını ortaya koymak ve duygusal zekâ düzeylerinin şiddet eğilimini yordayıp yordamadığını belirlemek istemişlerdir. Araştırmadan elde edilen sonuca göre şiddet eğilimi; duygusal zekâ, cinsiyet, sınıf düzeyi ve bilgisayar oyunu oynama ile ilişkilidir. Duygusal zekâ düzeyi, bilgisayar oyunu oynama, cinsiyetin ve sınıf düzeyinin şiddet eğiliminin anlamlı yordayıcısı olduğu sonucuna varılmıştır.

Ergenlerin başa çıkma yöntemleri ile sürekli öfke, öfke ifade tarzları ve şiddete yönelik tutumları arasındaki ilişkiyi inceleyen Çetinkaya (2016), çalışmasının sonucunda aktif başa çıkma, olumsuz başa çıkma ve kaçınan başa çıkma boyutlarının sürekli öfke, öfke içe, öfke dışa ve şiddete yönelik tutumla arasında nasıl ve ne düzeyde bir ilişki olduğu ortaya konmuştur. Şiddete yönelik tutumun en güçlü yordayıcısının olumsuz başa çıkma yaklaşımı olduğu, sonrasında aktif başa çıkma değişkeninin onu izlediği ve kaçınan başa çıkma yaklaşımı tarafından anlamlı düzeyde yordanmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Genç ve arkadaşları (2017), Antalya il merkezdeki liseleri temsilen seçilen 2.383 lise öğrencisine uyguladıkları alan taramasını içeren makalelerinde öğrencilerin aile içi şiddete maruz kalma durumları ile sosyal çevrelerine sözel ve fiziksel şiddet uygulamaları arasındaki ilişkileri incelemişlerdir. Çalışma bulgularına göre; lise öğrencilerinden ebeveynleri arasındaki şiddete tanık olmalar, tanık olmayanlara göre daha çok sözel ve fiziksel şiddet eğilimi göstermekte olup kızgınlık, öfke ve saldırganlık duygusunu daha fazla hissetmekte, kendilerine daha fazla zarar vermekte ve hayvanlara daha çok şiddet uygulamaktadır. Benzer şekilde ebeveyninin fiziksel şiddetine maruz kalanlar, şiddet görmeyenlere göre başka kişilere daha fazla fiziksel ve sözel şiddet uygulamakta olup daha çok kızgınlık, saldırganlık ve öfke duygusu

hissetmekte ve kendine daha fazla zarar vermektedir ve hayvanlara daha fazla şiddet uygulamaktadır.

Odacı ve Çelik (2017), çocuklukta travmatik çocukluk deneyimlerinin, üniversite öğrencileri arasında risk alma ve saldırganlık eğilimini öngörüp öngörmediğini belirlemek amaçlı Karadeniz Teknik Üniversitesinde farklı fakültelerde okuyan 851 öğrencinin katıldığı bir araştırma yapmışlardır. Analiz sonuçları, travmatik deneyimler (fiziksel, cinsel, duygusal kötü muamele ve duygusal ihmal) ile risk alma ve saldırganlık arasında pozitif bir ilişki olduğunu belirlenmiştir. Saldırganlığın tahmin edicilerinden bazıları fiziksel istismar ve cinsiyettir. Sonuç olarak yetişkinlikte olumsuz davranışların temelinde çocuklukta travmatik deneyimlere maruz kalmanın etkili olduğu kanısına ulaşılmıştır.

2.11.2 Şiddet İle İlgili Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Gelişimsel bakış açısıyla şiddet davranışının risk faktörlerini inceleyen Herrenkohl ve arkadaşları, (2000), boylamsal bir çalışma yürütmüştür ve bu çalışmaya 1985'den beri Seattle Sosyal Gelişim Projesi kapsamında 1053 ergen katılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre okul risk faktörleri bakımından düşük akademik başarı 10, 14 ve 16 yaşlarındaki gençler için şiddet davranışı üzerinde açıklayıcı olduğu bulunmuştur. Bireysel risk faktörleri açısından da 10 yaş için hiperaktivite, antisosyal davranış bozukluğu ve cinsiyetin (erkek) daha sonra görülen şiddet davranışı için açıklayıcı olduğu bulunmuştur. Ailevi risk faktörleri bakımından ise 18 yaşındaki şiddet davranışının yordamasını 10 yaşında çocuğa gösterilen ebeveyn tutumlarının belirlediği fakat 10 yaşında yaşanan aile içi çatışma ve düşük düzeyde aile yönetiminin şiddet davranışını yordamadığı görülmüştür. Aile içi çatışma ve düşük düzeyde aile yönetimi değişkenlerinin 14 ve 16 yaşlarındaki çocukların daha sonraki şiddet davranışını yordadığı fark edilmiştir.

Silver, Field, Sanders ve Diego (2000), öfkelerinden kaynaklı şiddete eğilim gösterdiğini düşünen ergenlere yönelik bir çalışma yapmışlardır. Örneklem sayısı 89 olan bu çalışma sonucunda ergenlerin % 35'i bazen çok öfkelendiklerinden dolayı şiddet kullanacaklarını konusunda kaygı duyduklarını belirtmişlerdir. Öfkeli olan ergenlerle olmayan ergenler kıyaslanarak bazı farklılıklar ortaya konmuştur. Bunlar:

Öfkeli olan ergenler ebeveynlerine ve kardeşlerine daha az yakınlar ve onlardan daha az destek görmektedirler. Ancak karşı cinsten daha fazla arkadaşına sahiptirler ve daha sık flört ederler. Öfkeli olan ergenler daha bunalımlıdır ve daha sık madde kullanmaktadırlar. Ayrıca ders notları ortalamasının altındadır.

Dahlberg ve Potter (2001), geçmiş on yıl içindeki gençler arası şiddeti artıran nedenleri ve önleme yollarını araştırmışlardır. Bir gencin nasıl bir yol izleyeceğini tahmin etmenin erken çocukluktan ergenlik dönemine ve ergenlik döneminden genç yetişkinliğe kadar geçen süre boyunca maruz kalınan biyolojik, psikososyal ve çevresel faktörlerle ilişkili olduğunu belirtip, şiddeti önlemenin gelişimsel ihtiyaçları, destekleri ve görevleri dikkate alan kapsamlı bir yaklaşım gerektirdiğini ifade etmişlerdir.

Şiddet içeren ve içermeyen ergen suç işleme davranışı üzerinde aile ilişkilerini ve ebeveyn özelliklerini araştıran Henry ve arkadaşları (2001), verilerini 12'den 17 yaşına kadar izlenen toplam 246 erkek ergenden boylamsal çalışmayla elde etmiştir. Araştırma sonucunda, şiddet içeren ve içermeyen ergen suç işleme davranışında ebeveyn denetiminin ve aile özelliklerinin aydınlatıcı ve bilgi verici olduğu görülmüştür. Ayrıca yetersiz ebeveyn becerileri, düşük duygusal yakınlığın olması ve irrasyonel inançların yüksek olmasıyla biçimlenen aile özelliklerinin, iki yıl sonra ergende görülen şiddet davranışının derecesini arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Ergenin akran gruplarına katılması ve akran gruplarından etkilenecek suç işlemede ebeveyn becerilerinin yetersiz olması ve aile özelliklerindeki bozulma durumunun anlamlı düzeyde etkileri olduğu görülmüştür.

Cinsiyet, cinsiyet rolleri ve şiddete yönelik tutumlar arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla Smith, Ellis ve Benson (2001), çok sayıda insanın şiddete karşı büyük bir yatkınlığa sahip olacağını varsayarak 161 kişi ile bir araştırma yapmışlardır. Araştırma sonuçlarına göre erkeklerin ortalama şiddet puanı kadınlara göre daha yüksek bulunmuştur ancak androjen bireyler (kendi cinsiyetini reddetmeden her iki cinsiyetin özelliklerini potansiyelleri ölçüsünde taşıyan kişiler) ve diğerleri arasında fark bulunmamıştır. Sonuçlar önceki araştırmalara göre şaşırtıcı kabul edilip kişilerarası tarzından bağımsız olarak daha fazla insanın şiddete maruz kalmayan bir görüşe doğru hareket ediyor olabileceği düşünülmüştür.

Johnson, Cohen, Smailes, Kasen ve Brook (2002), yaptıkları araştırmada televizyon izleme ve saldırgan davranışları 707 bireyle ve 17 yıl arayla değerlendirmişlerdir. Araştırma bulgularına göre; ergenlikte ve genç yetişkinlikte televizyon izlemede geçen zaman ile diğerlerine karşı gösterilen saldırgan davranışların olasılığı arasında bir bağlantı bulunmaktadır. Aynı zamanda bu bağlantı çocukluk döneminde ihmâl edilme, önceki saldırgan davranış düzeyi, ailenin gelir düzeyi, ebeveyn eğitim düzeyi ve psikiyatrik bozukluklar, komşu çevresindeki şiddet değişkenleriyle de anlamlı bulunmuştur.

Funk, Elliott, Bechtoldt, Pasold ve Tsavoussis (2003), çocuklara uygun şiddete yönelik tutum ölçeği geliştirmişlerdir. İlköğretim altıncı sınıftaki 619 öğrenciyle yaptıkları araştırma sonucunda güvenilir iç tutarlılık katsayıları elde edilmiş olup ‘Tepkisel Şiddet’ ve ‘Şiddet Kültürü’ şeklinde ölçekte iki faktör ortaya çıkarılmıştır. Ayrıca her iki faktörde de erkek olma, bir kurban olarak kendini tanımlama ve Afrika kökenli Amerikalı olma durumlarının şiddete yönelik tutumları yordadığı görülmüştür.

Kitzmann, Gaylort, Holt ve Kenny (2003), yaptıkları meta-analitik çalışmayı 1978-2000 yılları arasında 118 çocukla gerçekleştirdiler. Aile içi şiddete tanık olan çocuklarda ortaya çıkan psiko-sosyal sonuçları ele aldılar ve aile içinde şiddete tanık olan çocukların şiddete tanık olmayanlara göre daha fazla olumsuz davranış gösterdiklerine ulaştılar.

Wolf ve Foshee (2003), Kuzey Carolina'da kırsal bir ilçede bulunan sekizinci ve dokuzuncu sınıf öğrencilerine verilen toplam 965 anketten elde ederek yaptıkları araştırmada aile içi şiddete tanıklık etme ile flört ilişkilerinde şiddet uygulama arasında kızlarda daha yüksek erkeklerde daha düşük bir ilişki bulmuş olup aile içinde şiddete maruz kalma ile flört ilişkilerinde şiddet uygulama arasında ise kızlar için daha düşük, erkekler için daha yüksek bir ilişki bulmuşlardır. Ayrıca aile içi şiddet yaşama ve şiddete tanıklık etmenin hem erkekler hem kızlar için doğrudan ve dolaylı yıkıcı öfke ifade biçimlerinin gösterilmesinde etkili olduğunu bulmuşlardır. Yani aile içi şiddete maruz kalan ergenlerin öfkeyi ifade etme şekillerini bu yolla öğrenmelerini ve bu durumun arkadaşlık şiddetinin failleri olma riskini artırdığını göstermektedir.

Ghoneem (2012), 242 öğrenciyle yürüttüğü çalışmasında öğrencilerin üniversite şiddetine yönelik tutumlarını çeşitli değişkenlere (cinsiyet [erkekler veya kadınlar], eğitim başarısı [mükemmel, çok iyi, iyi ve tatmin edici], akademik yıl, derece ve mali durum türü) göre belirlemeyi amaçlamaktadır. Araştırma sonucuna göre öğrencilerin şiddete eğilimlerinin düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin cinsiyet, eğitim başarıları ve akademik yıldaki durumlarına göre şiddet tutumlarında istatistiksel olarak farklılıklar bulunurken ekonomik düzeyde ve uzmanlık türlerinde istatistiksel farklılık bulunmamıştır.

Tripathy, Maharana ve Gochhait (2015), şiddet içerikli filmlerin toplumdaki büyüyen şiddete nasıl katkıda bulunduğunu ve demografik değişkenler ile şiddete karşı tutum arasında nasıl bir ilişki olduğunu araştırmışlardır. Araştırmada elde edilen sonuçlardan bazıları şunlardır: Öğrencilerin çoğunluğu (%85) filmdeki şiddet unsurunun her geçen gün arttığını düşünürlerken, aksine şiddet içerikli filmleri tercih etmemişlerdir. Öğrenciler en sevdikleri aktör / aktrisleri bir silahla veya dublörlerle görmek istediklerini kesin bir şekilde belirtmişlerdir. Günümüzün gençleri bir filmi televizyonda veya sinemada değil dizüstü bilgisayarlarda ve cep telefonlarında izlemeyi daha çok tercih etmektedir. Bu durum bu yolla daha fazla mahremiyet sağladıkları için gençlerin şiddetli tutumlarını dolaylı olarak gösterir. Gençlerin geneli hint filmlerinin onları daha fazla şiddete yönlendirmede önemli bir rol oynadığı düşüncesindedir.

2.12 Yalnızlık İle İlgili Araştırmalar

2.12.1 Yalnızlık İle İlgili Türkiye’de Yapılan Araştırmalar

Duy (2003), bilişsel-davranışçı yaklaşımına dayalı grupla psikolojik danışma yaşantısının, üniversite öğrencilerinin yalnızlık yaşantısını ve fonksiyonel olmayan tutumlarının düzeyini azaltmadaki etkililiğini saptamak amaçlı, ön-test, son-test ve izleme ölçümlerinin olduğu bir araştırma yapmıştır. Deney grubu, plasebo grubu ve kontrol grubu olarak üç grup oluşturulmuş olup deney grubuna, 12 oturumluk bilişsel-davranışçı yaklaşıma göre grupla psikolojik danışma; plasebo grubuna, terapötik etkisi olmayan çeşitli etkinlikler yapılmıştır. Kontrol grubuna ise herhangi bir işlem yapılmamıştır. Yapılan analizler sonucunda bilişsel-davranışçı yaklaşıma

dayalı grupla psikolojik danışmanın yalnızlığın ve fonksiyonel olmayan tutumların düzeyini azalttığı sonucuna ulaşmıştır.

Yalnızlıkla ilgili araştırma yaparak kavram ve kuramların genel çerçevesini çizmek isteyen Duru (2004), bu amaçla çalışmasında yalnızlık kavramıyla ilgili çalışmalarını özetlemiş, araştırma sonuçlarını psikolojik danışma ve süreci ile ilişkisi bağlamında tartışmış ve ilerde yapılacak çalışmalar için öneriler ortaya koymuştur.

Erözkan (2004), lise öğrencilerinin bağlanma stillerini ve yalnızlık düzeylerini cinsiyet, sınıf düzeyi ve sosyo-ekonomik düzey açısından incelemiştir. Yalnızlık üzerinden cinsiyet (erkeklerin ortalaması kızların ortalamasından yüksek) ve sınıf düzeyleri arasında; bağlanma şekli olan "güvenli bağlanma" üzerinden cinsiyetle; "kayıtsız bağlanma" üzerinden sosyo-ekonomik düzeyler arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Ergenlerde yalnızlık düzeylerine ve cinsiyete göre kişilerarası ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalarının farklılaşıp farklılaşmadığını inceleyen Kılınç ve Sevim (2005), araştırmanın sonucunda öğrencilerin gerçekçi olmayan ilişki beklenti boyutu yalnızlık düzeylerine ve cinsiyete göre farklılaşmadığı görülürken yakınlıktan kaçınma çarpıtma durumlarının ise farklılaştığı bulunmuştur. Bu çarpıtma durumlarından kız öğrencilerin ve yalnız olmayan bireylerin çoğunlukla zihin okuma çarpıtmasını kullandıkları tespit edilmiştir.

Aksakal (2008), obez lise öğrencilerinin yalnızlık düzeylerini cinsiyete, okul türüne ve yaşa göre incelediği bir araştırma yapmıştır. Yapılan araştırma sonucuna göre obez ergenlerin yalnızlık düzeyi ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı bulunmuştur fakat yaşları ile negatif anlamlı bir ilişkinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Obez ergenlerin yalnızlık düzeyi ile okul türleri arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu ve genel liselerde eğitimine devam obez ergenlerin anadolu liselerinde ve meslek liselerinde eğitimine devam eden obez ergenlere göre daha fazla yalnızlık hissettiği bulunmuştur.

Üniversite öğrencileriyle cinsiyet ve ana baba tutum algısı üzerine bir çalışma yürüten Çeçen (2008), bu değişkenlere göre yalnızlık ve algılanan sosyal destek düzeylerini incelemiştir. Araştırma sonucunda öğrencilerin ana baba tutum algıları

etkeninde yalnızlık ve sosyal destek düzeylerinin anlamlı bir biçimde farklılaştığı görülürken cinsiyete göre kız ve erkek öğrencilerin birbirine yaklaşan derecede yalnızlık ve sosyal destek algılarının olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ergenlerde yalnızlığı yordamada Koçak (2008) benlik saygısı ve sürekli öfke ve öfke ifade biçimleri (öfke içe, öfke dışı, öfke kontrol) durumunu araştırmıştır. Yalnızlık ölçeğinden elde edilen puanlar ile benlik saygısı ölçeği ve öfke kontrolü alt ölçek puanları arasında negatif bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma da yalnızlık ile sürekli öfke, yalnızlık ve öfke içe, yalnızlık ve öfke dışı alt ölçeklerinden elde edilen puanlar arasında da pozitif bir ilişki olduğu bulunmuştur. Yalnızlık değişkenini en çok yordayandan en aza doğru sıraladığımızda ise sonuç şu şekildedir: Benlik saygısı, öfke içe ve öfke kontrolü. Yalnızlık; sürekli öfke ve öfke dışı değişkenleri ile de ilişkilidir fakat bu ilişki yalnızlığı yordayacak düzeyde anlamlı bulunmamıştır.

Üniversite öğrencilerinin sosyal destek ve yalnızlık düzeyleri konusunda bir araştırma yapan Yılmaz, Yılmaz ve Karaca'nın (2008) araştırma evrenini Sağlık Yüksekokulu'nda okuyan toplam 339 öğrenci oluşturmaktadır. Öğrencilerin algılanan sosyal destek düzeylerinin yüksek fakat yalnızlık düzeylerinin düşük olduğu bulunmuştur. Sosyal destek ve yalnızlık düzeyleri arasında negatif korelasyon ilişkisi olduğu ve yalnızlık düzeyi ile sosyal destek kaynakları (aile, arkadaş ve özel insan) arasındaki korelasyon ilişkisinin negatif yönlü olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Üniversite öğrencisinde yalnızlık duygusu ile cinsiyet, yaş ve bazı sosyo-demografik verilerin arasındaki ilişkiyi inceleyen Karaoğlu ve arkadaşları (2009), yaptığı araştırma sonucunda erkek öğrencilerin yalnızlık düzeyleri kız öğrencilerden anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur. Diğer sosyo-demografik değişkenlere bakıldığında, yaşadığı çevreden memnun olma durumunun yalnızlık düzeyini olumlu yönde yordarken kalan değişkenlerin ise yalnızlık düzeyini anlamlı şekilde yordamadığı tespit edilmiştir.

Pancar (2009), ailesi parçalanmış ve parçalanmamış ergenlerin yalnızlık düzeylerini; bulunduğu sınıf, cinsiyet durumu, okul başarısı, kendisine yakın gördüğü arkadaş sayısı, arkadaşları ve ailesiyle kurduğu ilişkilerden memnuniyet durumlarına göre bir farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek amacıyla bir çalışma yapmıştır.

Yapılan analiz sonuçlarına göre öğrencilerin yalnızlık düzeylerinde akademik başarıları yüksek olan, sayı olarak 9'dan daha çok yakın arkadaşı olan, arkadaş ve aile ile kurduğu ilişkilerden memnun olan ergenlerin lehine anlamlı bir farkın olduğu tespit edilmiştir. Diğer taraftan yalnızlık düzeyleri ile cinsiyet ve sınıf düzeyi değişkeni arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Yılmaz ve Altınok (2009), okul yöneticilerinin yalnızlık duyguları ile yaşam doyumları arasındaki ilişkiyi bazı değişkenlere göre incelendiği bir araştırma yapmışlardır. Araştırma sonucunda hizmet yılı ve öğrenim düzeyi değişkenine göre, okul yöneticilerinin yalnızlık puan ortalamaları anlamlı bir farklılık bulunurken yaşam doyumlarının puan ortalamaları anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Öğrenim düzeyi değişkenine göre, okul yöneticilerinin yalnızlık puan ortalamalarında anlamlı bir farklılık gösterirken yaşam doyumlarının puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Okul yöneticilerinin yalnızlık ile yaşam doyum düzeyleri arasında negatif yönlü bir ilişki bulunmuştur.

Odacı ve Kalkan (2010), genç yetişkinlerde problemlerle internet kullanımı, yalnızlık ve arkadaşlık kaygısını araştırdıkları çalışmada; yalnızlık, iletişim kaygısı, popülerlik kaygısı, anksiyete ve fizyolojik semptomlar alt ölçeklerine göre problemlerle internet kullanımı arasında anlamlı pozitif bir ilişki olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Cinsiyete göre internet kullanım düzeylerinde ve problemlerle İnternet kullanım düzeylerinde anlamlı bir farklılık olduğu ve erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre anlamlı olarak daha yüksek kullanım yaptıkları ortaya konmuştur

Çakır ve Çakır (2011), yalnızlık ve televizyon kullanımı üzerine yaptığı çalışmada insanların yalnızlık seviyesine bağlı olarak hangi doyumları elde etmek maksadıyla televizyon izlediği sorusuna cevap aramıştır. Araştırmaları sonucunda yalnızlık düzeyi arttıkça televizyon izleme süresinin arttığını ve yalnız insanların en çok televizyonda magazin programları, diziler ve sinema filmlerini izlediğini ortaya koymuşlardır. Yalnızların televizyon izleme amaçları arkadaşlık ve kaçış, zaman geçirme ve alışkanlık, eğlence ve sosyal etkileşim ihtiyaçlarını giderme olarak bulunmuştur. Ayrıca yalnızlık düzeyi arttıkça, televizyonda bilgilenme motivasyonuna verilen önemin azaldığı görülmüştür.

Demir ve Tarhan'ın (2001), ergenlerin sosyometrik statü, cinsiyet ve akademik başarılarının yalnızlık düzeyleriyle ilişkisini araştırdıkları çalışmada, yalnızlık düzeyi arttıkça akademik başarının azaldığı görülmüş ve başarı puanları ile yalnızlık arasında anlamlı negatif bir ilişki olduğu ortaya konulmuştur. Çalışmada anlamlı bir cinsiyet farklılığı bulunmamıştır. Ayrıca ergenlerin popüler, tartışmalı, ihmal edilen ve reddedilen olarak 4 grupta sınıflandırıldığı araştırmada reddedilen grubun üyelerinin, tartışmalı, popüler ve ihmal edilen grupların üyelerine kıyasla anlamlı olarak daha yüksek düzeyde yalnızlık ve sosyal memnuniyetsizlik yaşadıkları görülmüştür.

Hemşirelik ve ebelik öğrencilerinin öfke ve yalnızlık özelliklerini belirlemek amacıyla Kaya ve arkadaşları (2012) tarafından 667 öğrenciyle yürütülen çalışmada hemşirelik/ ebelik öğrencilerinin sürekli öfke yaşamalarına rağmen öfke ifade tarzı içinde en yoğun öfkeyi kontrol etme tarzını kullandıkları ve önemli bir kısmının yalnızlık duygusu yaşadığı; sürekli öfke puanları ile öfke ifade tarzı puanlarının öte yandan öfke ile yalnızlığın ilişkili olduğu; erkek öğrencilerin öfkesini daha fazla dışarıya yansıttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Üniversite öğrencilerinin yalnızlık seviyelerini belirlemek ve bazı demografik değişkenlerin etkisini ortaya koyabilmek amacıyla Seçim, Alpar ve Algür (2014), Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu'nun 3 farklı bölümünden 348 öğrenci ile bir araştırma gerçekleştirilmiştir. Örneklemin %54'ünün ortalamanın üzerinde yalnızlık puanı aldığı görülmüş olup kendine ait bilgisayar olup olmaması, yaşadığı yerde internet bağlantısı olup olmaması, öğrencinin okuduğu bölüm, aylık olarak eline geçen gelir ile alınan yüksek yalnızlık puanları arasında anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur.

Certel, Yakut, Yakut ve Gülsün (2016), çeşitli değişkenler açısından öğrencilerin yalnızlık düzeyini incelemek üzerine toplam 144 öğrenciden oluşan bir çalışma yapmıştır. Çalışma sonucunda öğrencilerin yalnızlık düzeyleri ile okuldaki akademik başarı, öğrencinin birlikte yaşadığı ebeveyn, aile gelir düzeyi, aile ortamından memnuniyet, okul ortamından memnuniyet, sınıf(yaş), cinsiyet değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık göstermediğine ulaşılmıştır.

Çivitçi (2016), yaptığı çalışmasında lise öğrencilerinde okul öfkesi boyutları (öfke yaşantısı, düşmanlık, yıkıcı ifade ve olumlu başa çıkma) yalnızlık açısından cinsiyet ve sınıf düzeylerine göre incelenmiştir. Araştırmanın sonucunda elde edilen bulgular; yalnızlık düzeyi yüksek olanlar düşük olanlara göre okul ortamında öfkelerini daha yıkıcı bir biçimde ifade etmekte ve daha düşük düzeyde öfkeleri ile olumlu bir biçimde başa çıkabilmektedirler. Yalnızlık düzeylerine göre okul öfkesinin düşmanlık, yıkıcı ifade ve olumlu başa çıkma boyutları cinsiyete göre farklılaşmazken yalnızlık düzeyi yüksek olan kız öğrencilerin öfke yaşantısı düzeyleri yalnızlık düzeyi yüksek olan erkek öğrencilere göre anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur. Yalnızlık düzeyi yüksek bulunan 11. sınıf öğrencilerinin 9. ve 10. Sınıflardakilere göre okul ortamında öfkelerini daha yıkıcı bir biçimde ifade ettikleri fark edilmiştir.

Doğan ve Karakaş (2016), lise öğrencilerinin sosyal ilişkilerinde, aile ilişkilerinde ve duygusal ilişkilerindeki yalnızlıklarının sosyal ağ sitelerinin kullanımını yordayıp yordamadığını bulmak amaçlı 496 öğrenci ile gerçekleştirdikleri çalışma sonuçlarına göre romantik ilişkilerde yalnızlık ve aile ilişkilerinde yalnızlığın sosyal ağların kullanımını yordadığı ancak sosyal ilişkilerde yalnızlığın sosyal ağların kullanımını yordamadığı bulunmuştur. Aynı şekilde romantik ilişkilerde yalnızlık ve aile ilişkilerinde yalnızlık ile sosyal ağların kullanımını arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir.

Aktaş (2017), yetişkin bireylerin sosyal medya kullanım davranışları ile yalnızlık düzeyleri arasındaki ilişkiyi değerlendirmiştir. Elde edilen bulgulara göre, sosyal medya kullanımının bazı alt boyutlarında yalnızlıkla ilişkili olabilecek sonuçlara ulaşılmıştır. Sosyal medya üzerinde paylaşım odaklı yani resim, müzik, video paylaşımı yapan bireylerin kendilerini daha yalnız hissettiğini, bunun dışındaki kendilerini daha az yalnız hisseden bireylerin ise sosyal medyayı, güncel haberleri ve etkinlikleri takip etmek ile bilgilenme amaçlı kullandıkları görülmüştür.

Üniversite öğrencilerinde spor ve yalnızlık üzerine Burcak, Serkan, Fatih ve Levent (2017) bir çalışma yapmışlardır. Bu çalışmanın örneklemini 98'i Spor Bilimleri Fakültesi ve 132'si diğer fakülte öğrencileri olmak üzere toplam 230 (96 erkek ve 134 kadın) üniversite öğrencisi oluşturmuştur. Sonuca göre Spor Bilimleri

öğrencilerinin ve diğer fakültelerin orta düzeyde yalnızlığa sahip olduğu ve bu ortalama puanlar arasında cinsiyet, yaş ve algılanan gelir düzeyine göre anlamlı bir farkın olmadığı bulunmuştur.

Gündoğmuş (2017), ergenlerin yalnızlık düzeylerinin yordanmasında anne baba tutumlarını ve okul tükenmişliğini incelemek amacı ile yaptığı çalışma bulgularında öğrencilerin okul tükenmişlikleri ve anne baba tutumlarının ayrı ayrı ve birlikte olmak üzere yalnızlık düzeylerini yordamada anlamlı ilişkiler sergiledikleri görülmüştür. Öğrencilerin yalnızlık düzeyleri cinsiyet, sosyoekonomik düzey, algıladıkları okul başarısı ve sosyoekonomik düzeylerine göre anlamlı şekilde farklılaşmıştır.

Kendilik algısı ve saldırganlık arasındaki ilişkide yalnızlığın aracı rolünü inceleyen Odacı ve Çelik (2017), bir devlet üniversitesinin farklı fakültelerinde öğrenim görmekte olan 424 öğrenci ile yaptığı araştırmada kendilik algısı ile saldırganlık arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki, kendilik algısı ile yalnızlık arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki ve saldırganlık ile yalnızlık arasında ise pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca yalnızlığın aracı rolünün istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur.

Muyan-Yilik ve arkadaşları (2018), üniversite öğrencileri arasında utangaçlık ve cinsiyetin yalnızlık düzeylerini ne derece yordadığını incelemek amacıyla bir çalışma yapmıştır. Çalışma 375 (242 kadın, 133 erkek) üniversite öğrencisi ile yapılmıştır. Araştırma sonucuna göre utangaçlık ve cinsiyeti içeren regresyon modelinin, yalnızlığın toplam varyansının %33'ünü açıkladığı görülmüştür. Erkek katılımcıların kadın katılımcılara oranla daha yüksek yalnızlık düzeylerine sahip oldukları ve utangaçlığın yalnızlığı anlamlı düzeyde, olumlu yönde yordadığı bulunmuştur.

2.12.2 Yalnızlık İle İlgili Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

ABD'de genç yaşta annelerin sosyal ilişkileri ile psikolojik durumlarını inceleyen; depresyonun ve yalnızlığın derecesini ergen anneler içinde araştıran Hudson, Elek ve Campbell-Grossman (2000), yalnızlık ve depresyon arasında pozitif yönlü, sosyal destek ve yalnızlık arasında negatif yönlü, yalnızlıkla benlik saygısı arasında negatif yönlü ilişki olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Üniversite öğrencilerinde cinsiyete göre depresyon, yalnızlık düzeyi ve sosyal ağ arasındaki ilişkiyi araştıran Kim (2001), 452 öğrenciyle bir çalışma yapmıştır. Çalışma bulgularına göre, kızlar erkeklere göre daha geniş bir sosyal ağa (nicel) sahip olsalar da memnun olma düzeyleri düşük bulunmuştur. Kızların geniş bir sosyal ağa sahip olmasının nedeninin kendini açma davranışlarındaki yoğunlukla ilgili olabileceği düşünülmüştür. Ayrıca kızların yalnızlık ve depresyon düzeylerinin erkeklere göre yüksek olduğu belirtilmiştir.

Chipuer (2004), çocukların yalnızlığı kavramsallaştırması ve 'tek başına olma' anlamının dışındaki yalnızlık açıklamalarını öğrenmek amaçlı 9 ile 11 yaş arasındaki çocuklarla bir çalışma yapmıştır. Sonuçlara göre çocuklar yalnızlığı çok boyutlu ve karmaşık bir yapı olarak algılamışlardır. Yalnızlığı; hoş olmayan duyguların eşlik ettiği sosyal yoksunluk (arkadaşı olmama, arkadaşları tarafından dışlanma, oyun arkadaşının olmaması) nedeniyle oluşan bir durum olarak tanımlamışlardır.

Galanaki (2004), okul çağındaki çocukların (2, 4 ve 6. sınıfa devam eden), yalnızlık, inziva ve tek başına olma kavramlarını ayırıp ayıramadıklarını araştırdığı bir çalışma yapmıştır. Sonuçlara göre çocuklar bu kavramları ayırt edebilmiştir. Ayrıca çocuklar durumsal olan ve duygusal olan yalnızlığı ayırabilmiş, yalnızlığın hoş olmayan ve tek başınalıktan daha farklı bir duygu olduğunu belirtmişlerdir. İnziva kavramını ise 2. Sınıftakiler tam ifade edemezken ergenlik dönemine yaklaşan çocukların yaratıcılığa katkı sağlayan gönüllü bir yalnızlık olarak ifade ettikleri görülmüştür.

Psikolojik danışma yardımı alan 98 yetişkin ile intiharla ilgili bir araştırma gerçekleştiren Lunsy (2004), çalışma sonucunda yetişkinlerin intiharla ilgili duygusal süreçleri tanımlarken anksiyete, depresyon, yalnızlık ve psikolojik sıkıntıları tarif ettiklerini fark etmiştir. Yalnızlık düzeyi yüksek olan kişilerin özellikle duygusal destek düzeylerinin düşük olduğu bulunmuştur ve intihar sürecinde yalnızlığın ciddi bir risk faktörü olabileceği düşünülmüştür.

Valdivia, Schneider, Chavez ve Xinyin (2005), çocuklarda yalnızlık, arkadaşlık, toplumsal geri çekilme, saldırganlık ve sosyometrik durumu ölçen bir araştırma yapmışlardır. Kübalı ve Kanada'lı ilköğretim okulu çocuklarıyla yapılan bu çalışma Kuzey Amerika'da yapılan çalışma verilere zıt olarak saldırganlık ve yalnızlık düzeyinin anlamlı şekilde ilişkili olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca sosyal geri

çekilmenin yalnızlıkla bağlantısı 6. sınıftaki çocuklarda 4.sınıftakilerere göre daha fazla bulunmuştur.

Corsano, Majorano ve Champretavy (2006), ergen mutsuzluğunda aile ve arkadaşlarla iyi ilişki düzeyi ve yalnızlık etkisini araştırmışlardır. Araştırma örneklemini değişen yaşlardaki (11-19 yaş arasında)330 İtalyan ergen oluşturmuştur. Çalışma sonucunda gençlerde arkadaşlarla ve aileyle olumlu ilişkilerin iyi oluşu arttırdığı ve mutsuzluğu azalttığı görülmüştür. Ergenler yalnızlığın farklı durumlarını ayırt edebilmekle beraber yaş ve cinsiyete göre sosyal izolasyonun ve reddedilmenin acısının ve başka bir açıdan yalnızlığın hoş olan boyutunun farkına varmışlardır. Araştırmacılar tarafından bu durumun gençlerin iyi oluşu için bir risk oluştururken bir yönden de gelişmeye yönelik bir ihtiyaç olabileceği ve gençler tek başına olmayı tercih ettiklerinde psikolojik iyiliklerinin yükselebileceği şeklinde de tahmin edilmektedir.

Yalnızlık hissine neden olabilecek kültürel arka plan ve yaş etkisini inceleyen Rokach (2007), Çek Cumhuriyeti (209 kişi) ve Kanada'dan (194 kişi) toplam 403 kişi ile yaptığı çalışma sonucuna göre, yalnızlık hissini kültürlere ve yaş gruplarına göre anlamlı olarak farklılaştığını ortaya koymuştur.

Ergenlerde yalnızlık, saygınlık, yaşam doyumu ve saldırgan davranışlar arasındaki ilişkiyi inceleyen Buelga ve arkadaşları (2008), bu çalışmayı İspanya'daki 11- 16 yaş arasındaki 1319 öğrenci üzerinde gerçekleştirdiler. Elde edilen bulgulara göre; ergenlerin saygınlık beklentisinin saldırgan davranışları üzerinde hem doğrudan hem de dolaylı bir etkisinin olduğu fakat ergenlerin yalnızlık düzeylerinin ve yaşam kalitesinin saldırganlık davranışları üzerinde sadece dolaylı bir etkisinin olduğu elde edilmiştir.

Ferguson (2012), yaşlıların uzun dönemli bakımlarında sağlıklı yaşam ortamı oluşturulması ve sosyal refahın artırılmasının yaşlılardaki yalnızlık duygusunu azalttığına yönelik bulguları olan araştırma verilerini yeniden tartışmak ve yaşlıların uzun süreli bakım sürecinde, eski yaşamları ile bağlantı kurmalarını sağlayacak şekilde bir bakım ortamının oluşturulmasının yaşlıların yalnızlık düzeyinin azaltılmasında etkisinin olup olmadığını araştırmak için bir çalışma gerçekleştirmiştir. İngiltere'de ileri yaşlılık dönemindeki yaşlıları içeren bu çalışma

12 ay sürmüştür ve bu konuda her yaş grubundan insanı harekete geçirme ve katkılarını sağlama yöntemi kullanılarak yaşlılarla ilgili kuruluşlarda çalışan gönüllülerin desteklerinden yararlanılmıştır. Ortaya çıkan bulgulara göre, yaşanan ortamın sağlıklı ve ferah bir ortam olması yaşlıların yalnızlığının giderilmesinde ön şart olduğu ve yaşlı bireyin eski komşu veya iş arkadaşlarıyla birlikte vakit geçirmesinin yalnızlığını azaltmada önemli bir etken olduğu sonucu elde edilmiştir.

Liu ve Rook (2013), Amerika Birleşik Devletleri'nde ileri yaşlarda (yaşlılık) pozitif ve negatif yönlü duygusal ve sosyal değişimlerin, yaşlıların yalnızlık duyguları üzerinde nasıl bir etki oluşturduğunu tespit etmek amaçlı 2000 yaşlı birey ile bir araştırma yapmışlardır. Araştırma, yaşlıların evlenmeleri ve boşanmaları ile sonuçlanan durumlardaki duygusal ve sosyal yalnızlık düzeylerinde ne tür bir değişim olduğuna yöneliktir. Sonuçlara göre; sağlık durumu ve gelir düzeyi iyi olan yaşlıların yeniden evlenme ile durumlarındaki değişiklikte, yalnızlık düzeyinde azalma meydana gelirken; sağlık durumu ve gelir durumu düşük olan yaşlıların yeniden evlenmeleri ile meydana gelen değişimde yalnızlık düzeyinde anlamlı bir değişimin olmadığı bulunmuştur. Ayrıca boşanan yaşlılardan sosyal iletişim ağı kuvvetli olanların hem duygusal hem de sosyal yalnızlık hislerindeki artış düzeyinin düşük olduğu fakat sosyal iletişim ağı güçlü olmayanların yalnızlık hislerindeki artış düzeyinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Segrin, McNelis ve Pavlich (2018), yalnızlığın madde kullanımı (alkol tüketimi, reçeteli ilaç kullanımı, içme sorunları vb.) ve strese dolaylı etkisini incelemiştir. Bu araştırma 1 yıl boyunca, 2-dalgalı longitudinal çalışmasıyla 210 genç erişkinde test edilmiştir. Araştırma sonucuna göre madde kullanımında yalnızlığın ileriye dönük doğrudan etkisinin olmadığı görülmüştür fakat madde kullanımının tüm göstergelerinde, artan stres ile önemli dolaylı etkilere sahip olduğu fark edilmiştir. Yalnız insanların sağlık açısından riskli davranışlara girme eğilimini artırmada ve sağlığını potansiyel olarak tehlikeye atmada stresin önemli rolü olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

III. YÖNTEM

Bu bölüm içerisinde araştırma modeli, evren ve örnekleme, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin analizine yönelik bilgilere yer verilmiştir.

3.1 Araştırma Modeli

Bu araştırmada üniversite öğrencilerinin şiddet eğilimleri ile yalnızlık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelendiği ilişkisel tarama modelinde bir araştırmadır. Bu araştırma türü iki veya daha çok sayıdaki parametre arasında beraber değişim varlığını ve/veya derecesini biliniyor kılmayı hedeflemektedir (Karasar, 2012).

3.2 Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini 2017-2018 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde Cumhuriyet Üniversitesi'nde lisans programlarında öğrenim görmekte olan 29585 öğrenci oluşturmaktadır. Bu evrene göre çalışmanın örneklem büyüklüğü aşağıdaki formüle göre belirlenmiştir (Baş, 2006).

N: Evren büyüklüğü (29585 Cumhuriyet Üniversitesi'nde lisans programlarında öğrenim gören öğrenciler, 2017-2018 eğitim-öğretim döneminde lisans programlarındaki öğrenci sayısı Cumhuriyet Üniversitesi Öğrenci İşleri'nden alınmıştır.)

Z: Güvenirlilik düzeyi (%95 güvenirlilik=1.96)

P: Olayın gerçekleşme olasılığı (0.5)

Q: Olayın gerçekleşmeme olasılığı (0.5)

D: Kabul edilen hata payı (%5 hata payı=0.05)

n: Örneklem sayısı

Araştırmanın örneklem büyüklüğü için evreni temsil etmek üzere %95 güvenirlilik düzeyi ve %5 hata payı ile öğrenci örneklem büyüklüğü 380 öğrenci olarak

belirlenmiştir. Araştırmada “uygun örnekleme yöntemi” kullanılarak 596 öğrenciye ulaşılmıştır. Uygun örnekleme yönteminde araştırmacı, katılımcıları ulaşması kolay, araştırma için uygun ve gönüllü bireylerden seçmektedir. Bu yöntem evrenden zaman, ekonomi ve diğer nedenlerden dolayı belli bir temsilin sağlanmasının zor olduğu durumlarda ortak karakteristikleri taşıyan kişilere anket uygulanması şeklinde uygulanan bir örnekleme yöntemi olarak tanımlanabilir (Balcı, 2010). Araştırmanın örnekleme grubunu oluşturan öğrencilere ilişkin frekans ve yüzdeler Tablo 1’de görülmektedir.

Tablo 1: Çalışma Grubuna İlişkin Frekans ve Yüzdeler

	N	%
Cinsiyet		
Kadın	345	57.9
Erkek	251	42.1
Sınıf Düzeyi		
1	196	32.9
2	167	28
3	137	23
4	96	16.1
Anne Şiddeti		
Evet	27	4.5
Hayır	569	95.5
Baba Şiddeti		
Evet	28	4.7
Hayır	568	95.3
Fiziksel şiddet		
Evet	39	6.5
Hayır	557	93.5
Duygusal şiddet		
Evet	160	26.8
Hayır	436	73.2
Şiddet uygulama		
Evet	82	13.8
Hayır	514	86.2
Ebeveyn şiddeti		
Evet	78	13.1
Hayır	518	86.9

Tablo 1’de görüldüğü gibi üniversite öğrencilerin %42.1’i ($n=251$) erkek ve %57.9’u ($n=345$) kadındır. Öğrencilerin sınıf düzeyi açısından %32.9’u ($n=196$) 1. sınıf, %28’i ($n=167$) 2. sınıf, %23’ü ($n=137$) 3. sınıf ve %16.1’i ($n=96$) 4. sınıf öğrencisidir. Öğrencilerin %4.52’si ($n=27$) anne şiddetine maruz kalırken, geri kalanı (%95.5; $n=569$) anne şiddeti görmediğini belirtmiştir. Öğrencilerin %4.7’si ($n=28$) baba şiddetine maruz kalırken geri kalanı (%95.3; $n=568$) baba şiddeti görmediğini belirtmiştir. Öğrencilerin %6.5’i ($n=39$) fiziksel şiddet görürken %93.5’i ($n=557$)

fiziksel şiddet görmemiştir. Öğrencilerin %26.8'i ($n=160$) duygusal şiddet görürken %73.2'si ($n=436$) duygusal şiddet görmemiştir. Şiddet uyguladığını ifade eden %13.8 ($n=82$) öğrenci bulunurken; %86.2'si ($n=514$) şiddet uygulamadığını belirtmiştir. Ebeveyn şiddetine tanık olan %13.1 ($n=78$) öğrenci bulunurken; %86.9 ($n=518$) öğrenci ebeveyn şiddetine tanık olmadığını belirtmiştir.

3.3 Veri Toplama Araçları

3.3.1 Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği

Bu araştırmada fiziksel şiddete yönelik tutumların belirlenmesi için Çetin (2011) tarafından geliştirilen "Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği" kullanılmıştır. Çalışma ortaöğretim ve üniversitede öğrenim görmekte olan 14-21 yaş grubunu kapsayan 583 kişi üzerinden yürütülmüştür. Bu yaş grubu için fiziksel şiddete yönelik tutumlarının ölçülmesine katkı sağlamak adına bir ölçme aracı geliştirilmesi amaçlanmıştır. Ölçek 10 maddeden oluşmaktadır ve tek boyutludur. Ölçeğin geçerlik çalışmasında "Açımlayıcı Faktör Analizi", "Doğrulayıcı Faktör Analizi" kullanılmış olup yapılan faktör analizi sonucunda toplam varyans % 43,86 bulunmuştur. Güvenirlik için ise Cronbach alfa güvenirlilik katsayısı kullanılmış olup .85 olarak bulunmuştur. Ölçeğin bu çalışma için hesaplanan Cronbach alpha iç tutarlılık katsayısı .88'dir. Ölçekten örnek bir madde "Gerektiğinde kaba kuvvet kullanırım." şeklindedir.

3.3.2 Yalnızlık Ölçeği

Russel, Peplau ve Cutrona (1980) tarafından geliştirilen (U.C.L.A.) Yalnızlık Ölçeği bireyin algılanan yalnızlık düzeyini ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Türkiye'deki geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarını Demir (1989) yapmış olup ölçeği Türkçeye uyarlamıştır. Ölçeğin güvenilirliğini ölçmek için yapılan çalışmada Cronbach Alfa Katsayısı .96 bulunmuştur. Korelasyon katsayısı test-tekrar test yöntemi ile elde edilmiş .94 olarak bulunmuştur. Ölçek 20 maddelik olup 10 tanesi olumlu yani yalnızlık içermeyen, 10 tanesi ise olumsuz yalnızlık içeren dördümlü likert tipi kullanılmıştır. Maddeleri 1-4 arasında derecelendirilmiştir. Puan aralığı 20-80 olup alınan yüksek puanlar yalnızlığın daha yoğun olduğunun göstergesi olarak kabul edilmektedir. UCLA Yalnızlık Ölçeğinin güvenilirlik hesaplanmasında Demir (1989) tarafından Cronbach Alfa Katsayısı .84 bulunmuştur. Ölçeğin bu çalışma için hesaplanan Cronbach alpha iç tutarlılık katsayısı .82'dir.

3.3.3 Kişisel Bilgi Formu

Örnekleme katılan bireyler için bağımsız değişkenlerin bulunduğu kişisel bilgi formu düzenlenmiştir. Örnekleme katılan bireyler için bağımsız değişkenlerin bulunduğu kişisel bilgi formu düzenlenmiştir. Bu değişkenler; yaş, cinsiyet, sınıf düzeyi, anne tarafından şiddete maruz kalma durumu, baba tarafından şiddete maruz kalma durumu, fiziksel şiddete maruz kalma durumu, duygusal şiddete maruz kalma durumu, cinsel şiddete maruz kalma durumu, herhangi birisine şiddet uygulama durumu, ebeveynlerin şiddetine tanık olma durumudur.

3.4 Verilerin Toplanması

Araştırmanın gerçekleştirilebilmesi için Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Araştırmalar Etik Kurulu (Karar no: 2017/226-271) ve Cumhuriyet Üniversitesi Rektörlüğünden yazılı izin alınmıştır. Gerekli izinlerin alınmasını takiben veri toplama araçları 615 öğrenciye uygulanmıştır. Katılımcılar Kişisel Bilgi Formu, Şiddet Eğilim Ölçeği ve UCLA Yalnızlık Ölçeğini birlikte cevaplamıştır. Katılımcılar ölçeği cevaplamadan önce veri toplama araçlarına verdikleri cevapların gizli kalacağı, araştırmaya katılımın gönüllü olduğu, araştırmadan çekilmek istedikleri takdirde istedikleri zaman çekilebilecekleri ve araştırmanın amacı hakkında ölçme araçlarını cevaplamadan önce bilgi verilmiştir. Tüm katılımcılar araştırmaya gönüllü olarak katılmıştır. Uygulamalar ilgili öğretim elemanlarının isteği doğrultusunda derslerin başında ya da ders sonlarında gerçekleştirilmiştir. Ancak bazı ölçme araçlarının eksik doldurulmasından dolayı 19 ölçme aracı değerlendirilmeye alınmamıştır. Toplamda araştırmaya 596 ölçme aracı dahil edilmiştir. Uygulamalar yaklaşık olarak 20 dakika sürmüştür.

3.5 Verilerin Analizi

Verilerin analizi SPSS 23 istatistiksel analiz programında gerçekleştirilmiştir. Üniversite öğrencilerinin şiddete eğilimleri ile yalnızlık puanlarının cinsiyet, sınıf düzeyi, anne tarafından şiddete maruz kalma, baba tarafından şiddete maruz kalma, fiziksel şiddete maruz kalma, duygusal şiddete maruz kalma, herhangi birisine şiddet uygulama durumuna ve ebeveynlerin şiddetine tanık olma durumuna göre anlamlı bir

farklılık ortaya çıkarıp çıkarmadığını test etmek amacıyla tek yönlü çok değişkenli varyans analizi (MANOVA) kullanılmıştır. Şiddet eğilimi ile yalnızlık puanları arasındaki ilişkinin gücünü ve yönünü tespit etmek amacıyla Pearson korelasyon analizi gerçekleştirilmiştir. Son olarak, yalnızlık düzeylerinin şiddet eğilimi puanlarını yordama gücü ise basit doğrusal regresyon analizi aracılığıyla incelenmiştir.

Araştırma hipotezleri test edilmeden önce başlangıç analizleri gerçekleştirilerek verilerin kullanılacak istatistiksel analizleri için uygun olup olmadığı incelenmiştir (Field, 2013; George ve Mallery, 2016; Hair, Black, Babin ve Anderson, 2014; Ho, 2014; Pituch ve Stevens, 2016; Tabachnick ve Fidell, 2014). Başlangıç analizlerinde ilk önce verilerin doğruluğu, kayıp ve aykırı değerler, ardından tek yönlü MANOVA, Pearson korelasyon analizi ve basit doğrusal regresyon analizinin varsayımları incelenmiştir. Her iki ölçekte birçok maddeyi yanıtsız bırakan üç katılımcı veri setinden çıkarılmıştır. Daha sonra sınırlı sayıda kayıp değere sahip katılımcıya ait kayıp değerler tamamen tesadüfi bir şekilde dağıldığından (Little MCAR testi sonucunda), Schlomer, Bauman ve Card (2010) önerileri doğrultusunda, beklenti-maksimizasyon algoritması kullanılarak kayıp değer atama işlemi gerçekleştirilmiştir.

Üçüncü aşamada, Tek yönlü MANOVA analizinin gerçekleştirilebilmesi için istatistiksel olarak sağlanması gereken varsayımlar olan normallik ve varyans ve kovaryans matrislerinin homojenliği varsayımları test edilmiştir. Tek yönlü MANOVA analizinin varsayımlardan ilki olan normallik varsayımı örneklem büyüklüğü dikkate alınarak çarpıklık ve basıklık değerleri kontrol edilerek incelenmiştir (George ve Mallery, 2016; Hair ve arkadaşları, 2014; Ho, 2014; Pituch ve Stevens, 2016; Tabachnick ve Fidell, 2014). Genel bir kural olarak büyük örneklemelerde çarpıklık ve basıklık değerlerinin ± 2 değer aralığında olması, verilerin normallikten belirgin bir şekilde sapma göstermediğine işaret etmektedir (George ve Mallery, 2016; Pituch ve Stevens, 2016). Çarpıklık ve basıklık değerleri incelenmesi sonucunda, şiddet eğilim ölçeği ve yalnızlık ölçeği toplam puanları çarpıklık ve basıklık değerlerinin ± 2 değer aralığında olduğu görülmüştür. Tek yönlü MANOVA analizinin diğer bir varsayımı olan varyans ve kovaryans matrislerinin homojenliği varsayımları sırasıyla “Levene testi” ve “Box-M testi” ile incelenmiş ve varyans ya

da kovaryans matrislerinin bazı analizlerde homojenlik varsayımları ihlal edildiği görülmüştür. Bu nedenle, Tabachnick ve Fidell (2014)'in önerileri doğrultusunda çok değişkenli temel etkinin rapor edilmesinde bu varsayımların ihlali durumunda kullanılması önerilen Pillai's Trace çok değişkenli temel etki testi sonuçları rapor edilmiştir. Çok değişkenli temel etki anlamlı olduğunda gruplar arasındaki puan farklılığın kaynağını tespit etmek amacıyla bir dizi tek yönlü varyans analizi (ANOVA) gerçekleştirilmiş ve varyansların homojenliği varsayımı karşılandığında ve grup sayısı ikiden fazla olduğunda işlem sonrası LSD testi ya da varyansların homojenliği varsayımının ihlali durumunda ise Games-Howell testi gerçekleştirilmiştir. Hipotezlerin analizlerinin test edilmesinde Tip 1 hata oranını etkili bir şekilde kontrol edebilmek amacıyla .025 anlamlılık düzeyi dikkate alınmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

IV. BULGULAR

Bu bölümde, araştırmanın denencelerini test etmek amacıyla yapılan istatistiksel analizlere ve bu analizler sonucu elde edilen bulgulara tablolar halinde yer verilmiştir.

4.1 Öğrencilerin Cinsiyetine Göre Şiddet Eğilimleri ile Yalnızlık Düzeylerine İlişkin Bulgular

Denence 1: Cinsiyetine göre öğrencilerin şiddet eğilimleri ile yalnızlık düzeyleri anlamlı farklılık göstermektedir.

Tablo 2’de katılımcıların cinsiyete göre şiddet ve yalnızlık düzeyi puanlarına ilişkin ortalama ve standart sapma değerleri yer almaktadır. Üniversite öğrencilerinin şiddete eğilim puanları ile yalnızlık puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla, tek yönlü MANOVA testi gerçekleştirilmiştir.

Tablo 2: Cinsiyete Göre Şiddet Eğilimi ve Yalnızlık Puanları Betimsel İstatistikleri

	Cinsiyet	Ort.	S.s
Şiddet Eğilimi	Erkek	25.24 _a	8.11
	Kadın	19.28 _b	7.19
Yalnızlık	Erkek	38.36	9.15
	Kadın	36.92	8.57

Not: Gruplar arasında anlamlı bir fark vardır: a>b.

Üniversite öğrencilerinin şiddete eğilim puanları ile yalnızlık puanlarının cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla, tek yönlü MANOVA testi gerçekleştirilmiştir. Gerçekleştirilen tek yönlü MANOVA testi sonucunda çok değişkenli temel etkinin anlamlı olduğu görülmüştür (Pillai’s Trace=.13, $F(2,593)=45.21$, $p<.001$, $\eta_p^2=.13$). Bu sonuçlar, cinsiyete göre şiddet eğilimi ve yalnızlık puan ortalamalarının en az birinde anlamlı bir farklılık olduğuna işaret etmektedir. Farklılığın kaynağını belirlemek için gerçekleştirilen tek yönlü ANOVA testleri sonuçları Tablo 3’de görülmektedir.

Tablo 3: Cinsiyete Yönelik Gerçekleştirilen Tek Yönlü ANOVA Testi Sonuçları

Kaynak	<i>sd</i>	K.O	<i>F</i>	<i>P</i>	Kısmi η^2
Şiddet Eğilimi (A)	1	5162.02	89.54	.001*	.13
Yalnızlık (B)	1	301.12	3.87	.050	.01
Hata A	594	57.65			
Hata B	594	77.79			

Not: $p < .001^*$.

Tablo 3’de görüldüğü gibi cinsiyete göre şiddet eğilimi puanlarında ($F(1, 594)=89.54, p<.001, \eta_p^2=.13$) anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ancak yalnızlık puanları ($F(1, 594)= 3.87, p>.025, \eta_p^2=.01$) cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Tablo 2’de görüldüğü gibi, erkeklerin şiddet eğilimi kadınlardan anlamlı bir şekilde daha yüksektir.

4.2 Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre Şiddet Eğilimleri ile Yalnızlık Düzeylerine İlişkin Bulgular

Denence 2: *Sınıf düzeyine göre öğrencilerin şiddet eğilimleri ile yalnızlık düzeyleri anlamlı farklılık göstermektedir.*

Tablo 4’de sınıf düzeyine göre şiddet eğilimi ve yalnızlık puanlarının ortalama ve standart sapma değerleri görülmektedir. Üniversite öğrencilerinin şiddete eğilim puanları ile yalnızlık puanlarının sınıf düzeyine göre anlamlı bir şekilde farklılaşp farklılaşmadığını test etmek amacıyla, tek yönlü MANOVA testi gerçekleştirilmiştir.

Tablo 4: Sınıf Düzeyine Göre Şiddet Eğilimi ve Yalnızlık Puanları Betimsel İstatistikleri

	Sınıf düzeyi	Ort.	S.s
Şiddet Eğilimi	1	21.58	8.08
	2	22.80	8.46
	3	21.09	7.78
	4	21.49	8.16
Yalnızlık	1	36.86	8.38
	2	38.19	9.56
	3	37.54	8.52
	4	37.69	8.94

Tablo 4 incelendiğinde, gerçekleştirilen tek yönlü MANOVA testi sonucunda çok değişkenli temel etkinin anlamlı olmadığı görülmüştür (Pillai's Trace=.01, $F(6,1184)=.924$, $p>.025$, $\eta_p^2=.01$). Bu sonuçlardan şiddet eğilimi ve yalnızlık puanlarının sınıf düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermediğine işaret etmektedir.

4.3 Öğrencilerin Anne Tarafından Şiddete Maruz Kalma Durumuna Göre Öğrencilerin Şiddet Eğilimleri İle Yalnızlık Düzeylerine İlişkin Bulgular

Denence 3: Anne tarafından şiddete maruz kalma durumuna göre öğrencilerin şiddet eğilimleri ile yalnızlık düzeyleri anlamlı farklılık göstermektedir.

Tablo 5'te anne tarafından şiddete maruz kalma değişkenine göre şiddet eğilimi ve yalnızlık puanlarının ortalama ve standart sapma değerleri görülmektedir. Üniversite öğrencilerinin şiddete eğilim puanları ile yalnızlık puanlarının anne tarafından şiddete maruz kalma değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla, tek yönlü MANOVA testi gerçekleştirilmiştir.

Tablo 5: Anne Tarafından Şiddete Maruz Kalma Değişkenine Göre Şiddet Eğilimi ve Yalnızlık Puanları Betimsel İstatistikleri

	Anne şiddeti	Ort.	S.s
Şiddet Eğilimi	Evet	23.95	10.43
	Hayır	21.69	8.01
Yalnızlık	Evet	41.42	8.10
	Hayır	37.34	8.84

Tablo 5 incelendiğinde, gerçekleştirilen tek yönlü MANOVA testi sonucuna göre çok değişkenli temel etkinin anlamlı olmadığı görülmüştür (Pillai's Trace=.01, $F(2, 593)= 3.42$, $p>.025$, $\eta_p^2=.01$). Bu sonuçlardan şiddet ve yalnızlık puanlarında anne

tarafından şiddete maruz kalma değişkenine göre anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür.

4.4 Öğrencilerin Baba Tarafından Şiddete Maruz Kalma Durumuna Göre Şiddet Eğilimleri İle Yalnızlık Düzeylerine İlişkin Bulgular

Denence 4: *Baba tarafından şiddete maruz kalma durumuna göre öğrencilerin şiddet eğilimleri ile yalnızlık düzeyleri anlamlı farklılık göstermektedir.*

Tablo 6’da baba tarafından şiddete maruz kalma değişkenine göre şiddet eğilimi ve yalnızlık puanlarının ortalama ve standart sapma değerleri görülmektedir. Üniversite öğrencilerinin şiddet eğilimi ile yalnızlık puanlarının baba tarafından şiddete maruz kalma değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla, tek yönlü MANOVA testi gerçekleştirilmiştir.

Tablo 6: Baba Şiddetine Maruz Kalma Değişkenine Göre Şiddet Eğilimi ve Yalnızlık Puanları Betimsel İstatistikleri

	Baba şiddeti	Ort.	S.s
Şiddet eğilimi	Evet	25.76 _a	11.03
	Hayır	21.60 _b	7.93
Yalnızlık	Evet	40.48	8.42
	Hayır	37.38	8.84

Not: gruplar arasında anlamlı bir fark vardır: a>b.

Tablo 6 incelendiğinde, gerçekleştirilen tek yönlü MANOVA testi sonucuna göre çok değişkenli temel etkinin anlamlı olduğu görülmüştür (Pillai’s Trace=.02, $F(2, 593)=4.66$, $p<.025$, $\eta_p^2=.02$). Bu sonuçlardan şiddet eğilimi ve yalnızlık puanlarının baba tarafından şiddete maruz kalma değişkeni açısından en az bir grupta anlamlı farklılık olduğunu göstermektedir. Farklılığın kaynağını belirlemek için gerçekleştirilen tek yönlü ANOVA testleri sonuçları Tablo 7’de görülmektedir.

Tablo 7: Baba Şiddetine Maruz Kalma Değişkenine Yönelik Gerçekleştirilen Tek Yönlü ANOVA Testi Sonuçları

Kaynak	<i>sd</i>	K.O	<i>F</i>	<i>p</i>	Kısmi η^2
Şiddet Eğilimi (A)	1	459.90	7.01	.008*	.01
Yalnızlık (B)	1	257.66	3.31	.07	.01
Hata A	594	65.57			
Hata B	594	77.86			

Not: $p < .025^*$.

Tablo 7’de görüldüğü gibi baba şiddetine maruz kalma değişkenine göre şiddet eğilimi ($F(1, 594)=7.01, p<.025, \eta_p^2=.01$) puanlarında anlamlı farklılık varken, yalnızlık puanlarında ($F(1, 594)=7.01, p >.025, \eta_p^2=.01$) anlamlı bir farklılık yoktur. Bu bulgular, baba şiddetine maruz kalan öğrencilerin şiddet eğilimlerinin baba şiddetine maruz kalmayan öğrencilerden anlamlı şekilde daha yüksek olduğunu göstermektedir (Bakınız: Tablo 6).

4.5 Öğrencilerin Fiziksel Şiddete Maruz Kalma Durumuna Göre Şiddet Eğilimleri İle Yalnızlık Düzeylerine İlişkin Bulgular

Denence 5: *Fiziksel şiddete maruz kalma durumuna göre öğrencilerin şiddet eğilimleri ile yalnızlık düzeyleri anlamlı farklılık göstermektedir.*

Tablo 8 de fiziksel şiddete maruz kalma değişkenine göre şiddet eğilimi ve yalnızlık puanlarının ortalama ve standart sapma değerleri görülmektedir. Üniversite öğrencilerinin şiddet eğilimleri ile yalnızlık puanlarının fiziksel şiddete maruz kalma değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla, tek yönlü MANOVA testi gerçekleştirilmiştir.

Tablo 8: Fiziksel Şiddete Maruz Kalma Değişkenine Göre Şiddet Eğilimi ve Yalnızlık Puanları Betimsel İstatistikleri

	Fiziksel şiddet	Ort.	S.s
Şiddet Eğilimi	Evet	25.61 _a	9.34
	Hayır	21.53 _b	7.99
Yalnızlık	Evet	41.17 _a	8.65
	Hayır	37.27 _b	8.81

Not: Gruplar arasında anlamlı bir fark vardır: a>b.

Tablo 8 incelendiğinde gerçekleştirilen tek yönlü MANOVA testi sonucunda çok değişkenli temel etkinin anlamlı olduğu görülmüştür (Pillai's Trace=.02, $F(2, 593)=7.40$, $p<.025$, $\eta_p^2=.02$). Bu sonuçlar şiddet ve yalnızlık puanlarının en az birinde fiziksel şiddete maruz kalma değişkeni açısından anlamlı farklılık olduğunu göstermektedir. Farklılığın kaynağını belirlemek için gerçekleştirilen tek yönlü ANOVA testleri sonuçları Tablo 9'da görülmektedir.

Tablo 9: Fiziksel Şiddete Maruz Kalma Değişkenine Yönelik Gerçekleştirilen Tek Yönlü ANOVA Testi Sonuçları

Kaynak	sd	K.O	F	P	Kısmi η^2
Şiddet Eğilimi (A)	1	606.60	9.29	.002*	.02
Yalnızlık (B)	1	554.55	7.17	.008*	.01
Hata A	594	65.32			
Hata B	594	77.36			

Not: $p<.025^*$.

Tablo 9'da görüldüğü gibi fiziksel şiddete maruz kalma değişkenine göre şiddet eğilimi ($F(1, 594)=9.29$, $p<.025$, $\eta_p^2=.02$) ve yalnızlık ($F(1, 594)=7.17$, $p<.025$, $\eta_p^2=.01$) puanları anlamlı bir farklılık göstermektedir. Tablo 8 de görüldüğü gibi, fiziksel şiddete maruz kalan üniversite öğrencilerinin şiddet eğilimleri ve yalnızlık düzeyleri fiziksel şiddete maruz kalmayan öğrencilerden anlamlı bir şekilde daha yüksektir.

4.6 Öğrencilerin Duygusal Şiddete Maruz Kalma Durumuna Göre Öğrencilerin Şiddet Eğilimleri İle Yalnızlık Düzeylerine İlişkin Bulgular

Denence 6: *Duygusal şiddete maruz kalma durumuna göre öğrencilerin şiddet eğilimleri ile yalnızlık düzeyleri anlamlı farklılık göstermektedir.*

Tablo 10’da duygusal şiddete maruz kalma değişkenine göre şiddet eğilimi ve yalnızlık puanlarının ortalama ve standart sapma değerleri görülmektedir. Üniversite öğrencilerinin şiddet eğilimleri ile yalnızlık puanlarının duygusal şiddete maruz kalma değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla, tek yönlü MANOVA testi gerçekleştirilmiştir.

Tablo 10: Duygusal Şiddete Maruz Kalma Değişkenine Göre Şiddet Eğilimi ve Yalnızlık Puanları Betimsel İstatistikleri

	Duygusal şiddet	Ort.	S.s
Şiddet Eğilimi	Evet	23.33 _a	8.49
	Hayır	21.23 _b	7.94
Yalnızlık	Evet	40.82 _a	8.88
	Hayır	36.31 _b	8.52

Not: Gruplar arasında anlamlı bir fark vardır: a>b.

Tablo 10’da üniversite öğrencilerinin şiddete yönelik tutumları ile yalnızlık puanlarının duygusal şiddete maruz kalma değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla, tek yönlü MANOVA testi gerçekleştirilmiştir. Test sonucuna göre çok değişkenli temel etkinin anlamlı olduğu görülmüştür (Pillai’s Trace=.06, $F(2, 593)=18.51$, $p<.025$, $\eta_p^2=.06$). Bu sonuçlardan şiddet ve yalnızlık puanlarında duygusal şiddete maruz kalma değişkeni açısından en az bir grupta anlamlı farklılık olduğunu anlaşılmaktadır. Farklılığın kaynağını belirlemek için gerçekleştirilen tek yönlü ANOVA testleri sonuçları Tablo 11’de görülmektedir.

Tablo 11: Duygusal Şiddete Maruz Kalma Değişkenine İlişkin Gerçekleştirilen Tek Yönlü ANOVA Testi Sonuçları

Kaynak	<i>sd</i>	K.O	<i>F</i>	<i>P</i>	Kısmi η^2
Şiddet Eğilimi (A)	1	516.95	7.90	.005*	.01
Yalnızlık (B)	1	2377.53	32.00	.001**	.05
Hata A	594	65.32			
Hata B	594	77.36			

Not: $p < .025^*$, $p < .001^{**}$.

Tablo 11’de görüldüğü gibi duygusal şiddete maruz kalma değişkenine göre şiddet eğilimi ($F(1, 594) = 7.90$, $p < .025$, $\eta_p^2 = .01$) ve yalnızlık ($F(1, 594) = 32.00$, $p < .001$, $\eta_p^2 = .05$) puanlarında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Bu sonuçlardan duygusal şiddete maruz kalan üniversite öğrencilerinin şiddet eğilimi ve yalnızlık puanlarının duygusal şiddete maruz kalmayan üniversite öğrencilerinde anlamlı bir şekilde yüksek olduğunu göstermektedir (Bakınız: Tablo 10).

4.7 Üniversite öğrencilerinin şiddet uygulama durumuna göre şiddet eğilimleri ile yalnızlık düzeylerine ilişkin bulgular

Denence 7: Şiddet uygulama durumuna göre öğrencilerin şiddet eğilimleri ile yalnızlık düzeyleri anlamlı farklılık göstermektedir.

Tablo 12’de şiddet uygulama değişkenine göre şiddet eğilimi ve yalnızlık puanlarının ortalama ve standart sapma değerleri görülmektedir. Üniversite öğrencilerinin şiddete eğilimleri ile yalnızlık puanlarının şiddet uygulama değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla, tek yönlü MANOVA testi gerçekleştirilmiştir.

Tablo 12: Şiddet Uygulama Değişkenine Göre Şiddet Eğilimi ve Yalnızlık Puanları Betimsel İstatistikleri

	Şiddet uygulama	Ort.	S.s
Şiddet Eğilimi	Evet	29.91 _a	8.70
	Hayır	20.50 _b	7.26
Yalnızlık	Evet	38.86	8.55
	Hayır	37.31	8.88

Not: Gruplar arasında anlamlı bir fark vardır: $a > b$.

Tablo 12’de şiddet eğilimi ile yalnızlık puanlarının şiddet uygulama değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla gerçekleştirilen tek yönlü MANOVA testi sonucunda çok değişkenli temel etkinin anlamlı olduğu görülmüştür (Pillai’s Trace=.16, $F(2, 593)=56.12$, $p<.001$, $\eta^2=.16$). Bu sonuçlardan şiddet ve yalnızlık puanlarının en az birinin şiddet uygulama değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterdiğine işaret etmektedir. Farklılığın kaynağını belirlemek için gerçekleştirilen tek yönlü ANOVA testleri sonuçları Tablo 13’te görülmektedir.

Tablo 13: Şiddet Uygulama Değişkenine Yönelik Gerçekleştirilen Tek Yönlü ANOVA Testi Sonuçları

Kaynak	<i>sd</i>	K.O	<i>F</i>	<i>P</i>	Kısmi η^2
Şiddet Eğilimi (A)	1	6266.49	112.32	.001**	.16
Yalnızlık (B)	1	169.05	2.17	.142	.00
Hata A	594	55.79			
Hata B	594	78.01			

Not: $p<.001$ **.

Tablo 13’te görüldüğü gibi şiddet uygulama değişkenine göre şiddet eğilimi ($F(1, 594)= 112.32$, $p<.001$, $\eta_p^2=.16$) anlamlı bir farklılık gösterirken, yalnızlık puanları ($F(1, 594)= 112.32$, $p>.025$, $\eta_p^2=.16$) anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Bu sonuçlar, şiddet uygulayan üniversite öğrencilerinin şiddet eğilimlerinin şiddet uygulayan üniversite öğrencilerinden anlamlı bir şekilde yüksek olduğunu göstermektedir (Bakınız: Tablo 12).

4.8 Öğrencilerin Ebeveyn Şiddetine Tanık Olma Durumuna Göre Şiddet Eğilimleri İle Yalnızlık Düzeylerine İlişkin Bulgular

Denence 8: *Ebeveyn şiddetine tanık olma durumuna göre öğrencilerin şiddet eğilimleri ile yalnızlık düzeyleri anlamlı farklılık göstermektedir.*

Tablo 14’te ebeveyn şiddetine tanık olma değişkenine göre şiddet eğilimi ve yalnızlık puanlarının ortalama ve standart sapma değerleri görülmektedir. Üniversite öğrencilerinin şiddete eğilimi ile yalnızlık puanlarının ebeveyn şiddetine tanık olma değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla, tek yönlü MANOVA testi gerçekleştirilmiştir.

Tablo 14: Ebeveyn Şiddetine Tanık Olma Değişkenine Göre Şiddet Eğilimi ve Betimsel İstatistikleri

	Ebeveyn şiddet	N	Ort.	S.S
Şiddet Eğilimi	Evet	78	24.35 _a	9.07
	Hayır	518	21.41 _b	7.93
Yalnızlık	Evet	78	41.14 _a	9.24
	Hayır	518	36.98 _b	8.66

Not: Gruplar arasında anlamlı bir fark vardır: a>b.

Tablo 14’te gerçekleştirilen tek yönlü MANOVA testi sonucunda çok değişkenli temel etkinin anlamlı olduğu görülmüştür (Pillai’s Trace=.04, $F(2, 593)=11.02$, $p<.001$, $\eta_p^2=.04$). Bu sonuçlardan şiddet eğilimi ve yalnızlık puanlarından en az birinin ebeveyn şiddetine tanık olma değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterdiğine işaret etmektedir. Farklılığın kaynağını belirlemek için gerçekleştirilen tek yönlü ANOVA testleri sonuçları Tablo 15’te görülmektedir.

Tablo 15: Ebeveyn Şiddetine Tanık Olma Değişkenine Yönelik Gerçekleştirilen Tek Yönlü ANOVA Testi Sonuçları

Kaynak	Sd	K.O	F	P	Kısmi η^2
Şiddet Eğilimi (A)	1	586.85	8.98	.003*	.02
Yalnızlık (B)	1	1170.22	15.33	.001**	.03
Hata A	594	65.35			
Hata B	594	76.32			

Not: $p<.025^*$, $p<.001^{**}$.

Tablo 15’te görüldüğü gibi ebeveyn şiddetine tanık olma değişkenine göre şiddet eğilimi ($F(1, 594)= 8.98$, $p<.025$, $\eta_p^2=.02$) ve yalnızlık ($F(1, 594)= 15.33$, $p<.001$, $\eta_p^2=.03$) puanlarında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Bu sonuçlar, ebeveyn şiddetine tanık olan üniversite öğrencilerinin şiddet eğilimi ve yalnızlık puanlarının ebeveyn şiddetine tanık olmayan üniversite öğrencilerinden anlamlı bir şekilde yüksek olduğunu göstermektedir.

4.9 Öğrencilerinin Şiddet Eğilimleri İle Yalnızlık Düzeyleri Arasındaki İlişkiye İlişkin Bulgular

Denence 9: *Öğrencilerinin şiddet eğilimleri ile yalnızlık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.*

Öğrencilerin şiddete yönelik tutumları ile yalnızlık düzeyi puanları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını test etmek amacıyla Pearson Korelasyon analizi gerçekleştirilmiştir. Gerçekleştirilen korelasyon analizi sonuçları Tablo 16’da görülmektedir.

Tablo 16: Değişkenler Arasındaki Korelasyon Değerleri

	1	2
1.Şiddete Yönelik Tutum	1	
2. Yalnızlık Ortalama	.12*	1
Standart Sapma	21.79	37.52
	8.14	8.84

Not: $p < .025^*$.

Tablo 16’da görüldüğü gibi öğrencilerin şiddet eğilimleri ile yalnızlık ($r = .12, p < .01$) puanları arasında düşük düzeyde pozitif yönde bir ilişki bulunmaktadır. Bu bulgular, üniversite öğrencilerinin yalnızlık düzeyleri arttıkça, şiddet eğilimlerinin arttığını göstermektedir.

4.10 Öğrencilerinin Yalnızlık Düzeylerinin Şiddet Eğilimlerini Yordama Durumuna İlişkin Bulgular

Denence 10: *Öğrencilerinin yalnızlık düzeyleri şiddet eğilimlerinin anlamlı bir yordayıcısıdır.*

Tablo 17’de üniversite öğrencilerinin yalnızlık puanlarının şiddete yönelik tutum puanlarını ne düzeyde ve yönde yordadığını belirlemek için gerçekleştirilen basit doğrusal regresyon analizi sonuçları görülmektedir.

Tablo 17: Şiddete Eğilim Puanlarının Yordanmasına İlişkin Basit Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

	Aşama 1				
	<i>B</i>	<i>SH</i>	<i>B</i>	<i>T</i>	<i>P</i>
Sabit	17.56	1.44		12.15	.001***
Yalnızlık	.11	.04	.12	3.01	.003**
R^2		.02			
Düz R^2		.01			
<i>SH</i>		8.08			
$F(sd_1, sd_2)$		1, 594			

Not: SH: Standart Hata, $p < .025^*$, $p < .001^{**}$.

Tablo 17’de basit doğrusal regresyon analizi sonucunda üniversite öğrencilerinin yalnızlık puanlarının şiddete yönelik puanlarındaki değişimin % 2’sini açıkladığı görülmüştür ($F(1, 594) = 9.08$, $p < .025$, $\Delta R^2 = .02$). Bu model düşük düzeyde etki büyüklüğüne sabittir. Başka bir ifadeyle, bu örneklemede diğer değişkenler sabit tutulduğunda, yalnızlık düzeyleri yüksek olan üniversite öğrencilerinin şiddet eğilimleri de yüksektir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

V. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmadan elde edilen bulguların sonuçları ve ulaşılan sonuçlar ilgili literatür eşliğinde tartışılmıştır.

5.1 Tartışma

Denence 1. Cinsiyetine göre öğrencilerin şiddet eğilimleri ile yalnızlık düzeyleri anlamlı farklılık göstermektedir.

Araştırmanın birinci denencesinde öğrencilerin cinsiyetine göre şiddet eğilimi puanlarında anlamlı bir farklılık bulunurken yalnızlık puanlarının öğrencilerin cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmüştür (Tablo 3). Araştırmanın birinci denencesine ait bulgularda erkeklerin şiddet eğilimi kadınlardan anlamlı bir şekilde daha yüksek bulunmuştur. Literatürde bu konuyla ilgili Türkiye’de yapılmış olan çalışmalar araştırmanın birinci denencesine ait bulguları destekler niteliktedir (Akman, 2013; Avcı ve Yıldırım, 2014; Bozkurt, 2010; Çelik ve arkadaşları, 2016; Çetin, 2004; Haskan ve Yıldırım, 2012). Aynı şekilde şiddet eğiliminin erkek ergenler arasında daha sıklıkla görüldüğünü gösteren yurtdışı araştırmalar da (Duncan, 1999; Giles ve Heyman, 2005; Gullone ve Moore, 2000) bulunmaktadır. Ünalmiş (2010), şiddete yönelik tutumun tepkisel şiddet, şiddet kültürü ve toplam şiddet olarak üç boyutunda da erkeklerin kızlara göre şiddete yönelik daha olumlu tutumlara sahip olduğunu belirtmiştir.

Erkeklerin şiddet eğiliminin kadınlardan anlamlı bir şekilde daha yüksek bulunması; toplumsal yapı, toplumsal roller ve anne babanın çocuk yetiştirme sürecindeki toplumsal cinsiyete yönelik yetiştirme davranışları ile açıklanabilir. Toplumumuzda kadınlar, daha uyumlu ve öfkesini daha çok kontrol altında tutması beklenen bir konumdayken erkekler, öfkesini şiddete hemen dönüştürebilmekte ve özellikle bazı konularda erkeğin şiddet davranışı haklı görülebilmektedir. Haskan (2009), toplumumuzda erkek çocuklarının şiddet davranışlarını erkeksi özellik olarak kabul edilip pekiştirildiğini, kız çocuklarında ise pasif kalmanın ve itaat edilmenin öğretilendiğini belirtmiştir. Lopez ve Emmer (2002) suç işlemiş erkek ergenlerle

yaptıkları çalışmada, çetelerden kaynaklanan suçlarda ve fiziksel savunma içeren kavgalarda geleneksel erkek cinsiyet rolü inançlarının yani “erkeklik” anlayışının şiddeti tetiklediği sonucuna varmışlardır.

Elde edilen diğer bulgu olan yalnızlık puanlarının cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermediği bulgusuna yönelik literatürde farklı sonuçlar olduğu görülmektedir. Araştırma sonucumuzu destekleyecek şekilde cinsiyet değişkeninin öğrenci yalnızlığında istatistiksel olarak anlamlı bir fark oluşturmadığı sonucuna ulaşılan çalışmalar mevcuttur (Aksakal, 2008; Brage, Meredith ve Woodward, 1993; Certel ve arkadaşları, 2016; Çeçen, 2008; Çelik ve arkadaşları, 2017; Demirtaş, 2007; Kamath ve Kanekar, 1993; Mahon ve arkadaşları, 1998; Pancar, 2009). Eskin (2001) yaptığı çalışmada yalnızlık puanları açısından kızlar ve erkekler arasında anlamlı bir fark olmadığını gözlemlemesine rağmen “Kendinizi çok yalnız hissettiğiniz anlar oluyor mu?” sorusuna daha çok kızların evet yanıtını verdiğini bulmuştur. Bunun nedenini yalnızlık kavramını cinsiyete yönelik anlam ve algılayışla ilgili olabileceğini belirtmiştir. Öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre yalnızlık puanları ile ilgili kalan görüşlerin bir kısmı kızların erkeklerden daha yalnız olduğu sonucuna (Odacı, 1994; Terrell ve arkadaşları, 2000; Yücel, 2009) ulaşırken bir kısmı da erkeklerin kızlardan daha yalnız olduğu sonucuna (Erözkan, 2004; Gündoğmuş, 2017; Karaoğlu ve arkadaşları, 2009; Körler, 2011; Yılık ve arkadaşları, 2017) ulaşmıştır. Bu konuda oluşan tutarsızlıkların giderilmesi adına çalışmamızın katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Denence 2. Sınıf düzeyine göre öğrencilerin şiddet eğilimleri ile yalnızlık düzeyleri anlamlı farklılık göstermektedir.

Araştırmanın ikinci denencesinde öğrencilerin şiddet eğilimi ve yalnızlık puanlarının sınıf düzeyine göre anlamlı bir farklılık oluşturmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Tablo 4). Şiddet eğiliminin ve yalnızlık puanlarının sınıf düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermemesinde, üniversitede okuyan bu öğrencilerin aralarında çok fazla yaş farkının olmaması ve bu öğrencilerin buldukları gelişim dönemi itibarıyla bilişsel düşünme düzeyleri (sorgulama, ilişki kurma, test etme vb.) ile açıklanabilir.

Üniversite öğrencilerinin şiddet eğilimi ve yalnızlık puanlarının sınıf düzeyi ile ilgisini ortaya koyan bir araştırmaya ilgili literatürde rastlanılmamıştır. İlgili diğer

kademelerde yapılmış araştırmalara bakıldığında farklılıklar bulunduğu görülmüştür. Çelik ve arkadaşları (2016), ergenler üzerinde yaptıkları çalışmalarında şiddet eğiliminin sınıf düzeyine göre farklılaştığını belirtmişlerdir. Akman (2013) ise orta öğretim kurumlarında şiddet olgusunu araştırdığı çalışmasında sınıf düzeyine göre; 9. ve 11. sınıf öğrencilerine kıyasla 10. sınıf öğrencilerinin şiddete yönelik daha olumlu tutum sergiledikleri sonucuna ulaşmıştır. Pancar (2009) ve Yıldırım (2007), yaptıkları araştırmada sınıf düzeyine göre ergenlerin yalnızlık puanlarının farklılaşmadığı sonucuna ulaşırken; Çivitçi (2016) ve Erözkan (2004) çalışmalarında ergenlerin yalnızlık puanlarının sınıf düzeyine göre farklılaştığı sonucuna ulaşmışlardır.

Denence 3. Anne tarafından şiddete maruz kalma durumuna göre öğrencilerin şiddet eğilimleri ile yalnızlık düzeyleri anlamlı farklılık göstermektedir.

Araştırmanın üçüncü denencesinde öğrencilerin şiddet ve yalnızlık puanlarında anne tarafından şiddete maruz kalma değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur (Tablo 5). Bu durum annenin üstlendiği toplumsal rollerle açıklanabilir. Diğer bir ifade ile toplumumuzda anne diğer aile üyelerine göre daha şefkatli, ılımlı, anlayışlı ve destek olan, sırdaş konumdadır. İlgili bulgular literatürde incelendiğinde anne şiddetine yönelik yalnızlıkla ilgili bir araştırmaya rastlanılmamışken şiddet eğilimlerine yönelik çok sınırlı sayıda araştırma olduğu ve farklı sonuçlar elde edildiği görülmüştür. Genç ve arkadaşları (2017), anne fiziksel şiddetine maruz kalma durumunu, öğrencilerin şiddet ile ilişkilerinde temel bir belirleyici olarak tespit etmiş ve annelerinin fiziksel şiddetine maruz kalan liseli öğrencilerin diğer insanlara daha çok sözel ve fiziksel şiddet uyguladığı, kendilerine ve hayvanlara daha çok şiddet uyguladığı ayrıca daha çok saldırganlık ve öfke duyguları beslediği sonucuna ulaşmışlardır.

Denence 4. Baba tarafından şiddete maruz kalma durumuna göre öğrencilerin şiddet eğilimleri ile yalnızlık düzeyleri anlamlı farklılık göstermektedir.

Araştırmanın dördüncü denencesine ait bulgulara bakıldığında, baba şiddetine maruz kalma değişkenine göre şiddet eğilimi puanlarında anlamlı farklılık var olduğu bulunmuşken, yalnızlık puanlarında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir (Tablo 7). İlgili bulgular literatürde incelendiğinde baba şiddetine yönelik yalnızlıkla

ilgili bir araştırmaya rastlanılmamıştır. Araştırmanın diğer denencesinde baba şiddetine maruz kalan öğrencilerin şiddet eğilimlerinin baba şiddetine maruz kalmayan öğrencilerden anlamlı şekilde yüksek olduğu bulunmuştur (Tablo 6). Bu durum kişinin sorunlarını çözüme ve öfkesini gösterme yolu olarak şiddeti kullanmasını, kendisine rol ve model olan babadan dolaylı yoldan öğrenebildiği ile açıklanabilir. Literatürde bu konuyla ilgili yapılmış olan çalışmalar araştırmanın dördüncü denencesine ait şiddet eğilimleri bulgularını destekler niteliktedir. Ayan (2007), 15 okuldan örnekleme olarak 655 öğrenciyle yaptığı çalışmada babaları tarafından şiddete uğradığı belirlenen öğrencilerin sayısını oransal %46 olarak saptamış ve bu oranı anne şiddetine uğrama oranı ile de birleştirerek şiddete uğrayan öğrencilerin saldırganlık eğilimlerinin fazla olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca Genç ve arkadaşları (2017), araştırmalarında baba fiziksel şiddetine maruz kalan öğrencilerin (%83.5 -çok fazla kalan-), maruz kalmayanlara (%67.9) göre başkalarına daha fazla sözel şiddet uyguladığı ve benzer şekilde baba fiziksel şiddetine maruz kalan öğrencilerin (%74.7, çok fazla kalan), maruz kalmayanlara (%47.3) göre başkalarına daha çok fiziksel şiddet uyguladığı sonucuna ulaşmışlardır.

Denence 5. Fiziksel şiddete maruz kalma durumuna göre öğrencilerin şiddet eğilimleri ile yalnızlık düzeyleri anlamlı farklılık göstermektedir.

Araştırmanın beşinci denencesine ait bulgularda, öğrencilerin fiziksel şiddete maruz kalma değişkenine göre şiddet eğilimi ve yalnızlık puanları anlamlı bir farklılık göstermektedir (Tablo 9). Fiziksel şiddete maruz kalan üniversite öğrencilerinin şiddet eğilimleri ve yalnızlık düzeyleri fiziksel şiddete maruz kalmayan öğrencilerden anlamlı bir şekilde daha yüksektir (Tablo 8). Literatürde yapılan ilgili çalışmalar incelendiğinde şiddetin bir türü olan fiziksel şiddetle ilgili oldukça kısıtlı çalışmalara rastlanmıştır. Fakat genellikle araştırmacılar şiddete yönelik tutum çalışmalarını en çok şiddetin fiziksel yönüne vurgu yaparak ele almışlardır. Genç ve arkadaşları (2017) araştırmalarında etkisi, yaptırımı ve geri dönüşü bakımından fiziksel şiddetin diğer şiddet türlerine göre çok daha hızlı gerçekteştiği için erken sonuçlanmasını isteyenlerin genellikle fiziksel şiddet davranışı gösterdiklerini ifade etmişlerdir. Ayrıca ailede en sık başvurulan şiddet türünün fiziksel şiddet olduğunu belirtmişlerdir.

Denence 6. Duygusal şiddete maruz kalma durumuna göre öğrencilerin şiddet eğilimleri ile yalnızlık düzeyleri anlamlı farklılık göstermektedir.

Araştırmanın altıncı denencesine ait bulgularda, duygusal şiddete maruz kalma değişkenine göre şiddet eğilimi ve yalnızlık puanlarında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır (Tablo 11). Bu sonuçlar duygusal şiddete maruz kalan üniversite öğrencilerinin şiddet eğilimi ve yalnızlık puanlarının duygusal şiddete maruz kalmayan üniversite öğrencilerinden anlamlı bir şekilde yüksek olduğunu ortaya koymaktadır (Tablo 10). Duygusal şiddete maruz kalma ve yalnızlık düzeyi ile ilgili araştırmalara rastlanılmamıştır. Elde edilen diğer bulgu ile ilgili literatür incelendiğinde ise şiddetin bir türü olan duygusal şiddetle ilgili oldukça kısıtlı çalışmalara rastlanmıştır. 2006-2007 öğretim yılında Türkiye’de ortaöğretim öğrencilerinin şiddetle karşılaşma durumlarını inceleyen Genç ve arkadaşları (2017) yaptıkları çalışmada son üç ay içerisinde öğrencilerin; %22’sinin fiziksel şiddet, %36.3’ünün duygusal şiddet, %53’ünün sözel şiddet, %15.8’inin cinsel şiddet ile karşılaştığını ortaya koymuşlardır ve benzer çalışmaları da göstererek bu verilerin şiddet gören gençlerin benzer şekilde şiddet uyguladığını gösterdiğini ifade etmişlerdir.

Denence 7. Şiddet uygulama durumuna göre öğrencilerin şiddet eğilimleri ile yalnızlık düzeyleri anlamlı farklılık göstermektedir.

Araştırmanın yedinci denencesinde şiddet uygulama değişkenine göre şiddet eğilimi anlamlı bir farklılık gösterirken, yalnızlık puanları anlamlı bir farklılık göstermemektedir (Tablo 13). Bu sonuçlar, şiddet uygulayan üniversite öğrencilerinin şiddet eğilimlerinin şiddet uygulamayan üniversite öğrencilerinden anlamlı bir şekilde yüksek olduğunu göstermektedir (Tablo 12). Bu durum sahip olduğumuz tutumların davranışlarımızı etkilemesi şeklinde açıklanabilir. Literatür taraması yapıldığında şiddet uygulama durumu ve yalnızlık düzeyine ilişkin araştırmaya rastlanılmamış olmakla birlikte diğer değişkenimiz olan şiddet eğilimlerine yönelik ilgili literatürde ulaştığımız sonucu destekler nitelikte çalışmalar olduğu görülmüştür. Markowitz (2001) araştırmasında şiddete yönelik olumlu tutuma sahip kişilerin saldırgan davranışta bulunma açısından bir risk faktörü taşıdığını

ortaya koymuştur. Avcı ve Güçray (2013) yaptıkları çalışmada şiddete yönelik tutumlar ile şiddet davranışı arasında bir bağ olduğuna yönelik kanıtların yapılan araştırmalarla arttığını belirtmişlerdir.

Denence 8. Ebeveyn şiddetine tanık olma durumuna göre öğrencilerin şiddet eğilimleri ile yalnızlık düzeyleri anlamlı farklılık göstermektedir.

Araştırmanın sekizinci denencesine ait bulgularda, ebeveyn şiddetine tanık olma değişkenine göre şiddet eğilimi ve yalnızlık puanlarında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür (Tablo 15). Bu sonuçlar, ebeveyn şiddetine tanık olan üniversite öğrencilerinin şiddet eğilimi ve yalnızlık düzeylerinin ebeveyn şiddetine tanık olmayan üniversite öğrencilerinden anlamlı bir şekilde yüksek olduğunu göstermektedir. Bu durum ebeveynleri arasında yaşanan şiddete tanık olan bireylerin şiddet eğilimi göstermesinin şiddeti problem çözme yolu olarak görme ve model alma yoluyla öğrenme kaynaklı olduğu düşüncesiyle açıklanabilir. Krug ve arkadaşları (2002) tarafından aile içerisinde karşılaşılan sorunları çözmenin bir yolu olarak şiddeti öğrenen bireylerin şiddet uygulamaya eğilimli oldukları belirtilmiştir. Ayrıca içerisinde şiddet olan aile ortamında genellikle bireyin yeteri kadar ilgi, sevgi, destek görmemesi; kabul edilme, duygu ve düşüncelerini rahatlıkla ifade edebilme ve sorunlarını aktarabilme gibi durumları kolay kolay yaşayamaması yalnızlık düzeyini artırdığı şeklinde düşünülebilir.

Ebeveyn şiddetine tanık olma ve yalnızlık ile ilgili literatüre rastlanılmamış olup diğer değişkenimiz olan şiddet eğilimi ile ilgili literatürde yapılan çalışmalar (Avcı ve Yıldırım, 2014; Ayan, 2016) incelendiğinde, denence bulgularıyla paralellik gösterdiği görülmüştür. Aile içi şiddete tanık çocuklarda oluşan psiko-sosyal sonuçları, 1978-2000 yılları arasında 118 kişiyle yaptıkları meta analitik çalışmalarıyla inceleyen Kitzmann ve arkadaşları (2003), şiddete tanık olan çocukların şiddete tanık olmayanlardan daha fazla olumsuz davranışlar sergilediklerini ortaya koymuşlardır. Kızmaz (2006b) şiddet davranışı olan bireylerin, şiddet davranışını göstermeyenlere nispeten daha çok şiddet davranışının sergilendiği ortamlarda büyüdüklerini belirtmiş ve aile içi şiddetin varlığını gelecekteki şiddet davranışının kuvvetli bir belirtisi görülebileceğini ifade etmiştir.

Denence 9. Öğrencilerinin şiddet eğilimleri ile yalnızlık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Araştırmanın dokuzuncu denencesinde öğrencilerin şiddet eğilimleri ile yalnızlık puanları arasında düşük düzeyde pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur (Tablo 16). Bulgular, üniversite öğrencilerinin yalnızlık düzeyleri artıkça, şiddet eğilimlerinin arttığını göstermektedir. Bu durum bireylerin yalnızlaştıkça kendilerini anlaşılmamış ve dışlanmış olarak hissedip öfkelenerek şiddet eğilimlerini artırdığı yönünde açıklanabilir. Diğer bir açıdan bakıldığında da bireyin yalnız kalmasında ve bir takım sorunlar yaşamasında etrafındaki kişilerle yeteri kadar doyum sağlayıcı ve zarar verici olmayan yani şiddet içermeyen ilişkiler geliştirememesi etkindir. Bu konuyla ilgili sınırlı sayıda yapılmış olan araştırmalar daha çok ergenler üzerine olup araştırmaya ait bulguları destekler niteliktedir. Avcı ve Yıldırım (2014) yaptıkları çalışmada yüksek şiddet eğilimi olan ergenlerin yalnızlık düzeylerinin yüksek; arkadaş, aile ve öğretmen desteklerinin ise düşük düzeyde olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Öğrencilerin yalnızlık düzeylerini şiddete başvurup başvurmama bağlamına göre inceleyen Yıldırım (2007) şiddet algısı açısından şiddete başvuran ergenlerin kendilerini şiddete başvurmayan ergenlere kıyasla daha yalnız hissettikleri sonucuna ulaşmıştır.

Denence 10. Öğrencilerinin yalnızlık düzeyleri şiddet eğilimlerinin anlamlı bir yordayıcısıdır.

Araştırmanın son denencesinde üniversite öğrencilerinin yalnızlık puanlarının şiddete yönelik puanlarındaki değişimin %2'sini açıkladığı görülmüştür (Tablo 17). Bu model düşük düzeyde etki büyüklüğüne sabittir. Başka bir ifadeyle, bu örnekte diğer değişkenler sabit tutulduğunda, yalnızlık düzeyleri yüksek olan üniversite öğrencilerinin şiddet eğilimleri de yüksektir. Bu konuyla ilgili sınırlı sayıdaki literatürde araştırmamıza benzer sonuçlar bulunmaktadır. Buelga ve arkadaşları (2008), ergenlerde saygınlık, yalnızlık, yaşam doyumu ve saldırgan davranışlar arasındaki ilişkiyi araştırmışlar ve sonuç olarak yalnızlık ve yaşam kalitesinin saldırganlık üzerinde dolaylı bir etkisi olduğunu bulmuşlardır.

5.2 Sonuç ve Öneriler

Araştırmanın temel amacı üniversite öğrencilerinin şiddete eğilimleri ile yalnızlık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi ve yalnızlığın şiddet eğilimini açıklayıp açıklamadığının belirlenmesidir. Bu amaçlarla 596 üniversite öğrencisinden oluşan örnekleme, Kişisel Bilgi Formu, Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği ve (U.C.L.A.) Yalnızlık Ölçeği kullanılarak elde edilen veriler analiz edilmiş ve araştırmanın denenceleri test edilmiştir. Buna göre araştırmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

Üniversite öğrencilerinin yalnızlık düzeyleri artıkça, şiddet eğilimleri de artmaktadır. Bu örnekleme diğer değişkenler sabit tutulduğunda, yalnızlık düzeyleri yüksek olan üniversite öğrencilerinin şiddet eğilimlerinin de yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Öğrencilerin fiziksel ve duygusal şiddete maruz kalma ve ebeveyn şiddetine tanık olma değişkenine göre şiddet eğilimi ve yalnızlık puanları anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır. Öğrencilerin baba şiddetine maruz kalma ve şiddet uygulama değişkenine göre şiddet eğilimi puanlarında anlamlı bir ilişki olduğu, yalnızlık puanlarında ise anlamlı bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir.

Erkeklerin şiddet eğilimi kadınlardan anlamlı bir şekilde daha yüksek bulunurken öğrencilerin yalnızlık puanlarının cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Öğrencilerin şiddet eğilimi ve yalnızlık puanlarının sınıf düzeyine, anne tarafından şiddete maruz kalma değişkenine göre ise anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur.

Araştırmadan elde edilen sonuçlardan yola çıkılarak uygulayıcılara ve araştırmacılara daha sonra yapılabilecek çalışmalara ışık tutabilecek şu önerilerde bulunulmuştur:

Uygulayıcılara Yönelik Öneriler

1. Üniversite öğrencilerinin yalnızlık düzeyleri artıkça, şiddet eğilimleri de artmaktadır. Araştırmamızın bu sonucunun eğitimcilerle paylaşılması ve tüm eğitim kademelerinde öğrencilerin birbirleriyle daha samimi ve kuvvetli ilişkiler kurabileceği sosyal etkinliklere yer verilmesi; onların birbirlerini anlamalarına, kendilerini daha iyi ifade etmelerine ve şiddet eğilimlerini azaltmasına katkı sağlayacaktır.

2. Araştırmanın sonuçları dikkate alındığında, eğitim kurumlarının her kademesinde psikolojik danışmanların, öğrencilerin şiddet davranışlarını önlemek maksadıyla gelişimsel olarak öğrencinin ihtiyaçlarına cevap verecek çalışmalara (akran arabuluculuğu, arkadaşlık becerileri, sosyal ilişkileri başlatma ve devam ettirme becerileri, çatışma çözme, öfkeyi kontrol etme, atılganlık becerileri kazanma, sosyal yeterliğin geliştirilmesi gibi) yer vermeleri ve yalnız öğrencilere öfke duyguları ile olumlu olarak mücadele etme davranış ve becerisi kazandırmaya odaklı bireysel-grupla psikolojik danışma ve grup rehberliği programlarını uygulamaları önerilebilir.
3. Ebeveyn şiddetine tanık olan öğrencilerin şiddet eğilimi ve yalnızlık düzeylerinin tanık olmayan öğrencilerden anlamlı bir şekilde yüksek olduğu sonucu göz önünde bulundurularak okullar ve halk eğitim merkezleri gibi kurumlarla işbirliği içinde yeni evlenecek çiftler ve anne-babalar için şiddetin önlenmesine yönelik eğitim programları (etkili iletişim yöntemleri, gelişim dönemleri, şiddet olgusu gibi) düzenlenebilir.

Araştırmacılara Yönelik Öneriler

1. Bu çalışmada üniversite öğrencilerinin şiddet eğilimleri ile yalnızlık düzeyleri; cinsiyet, sınıf düzeyi, anne şiddetine maruz kalma, baba şiddetine maruz kalma, şiddet uygulama, fiziksel şiddete maruz kalma, duygusal şiddete maruz kalma, ebeveyn şiddetine maruz kalma değişkenlerine göre incelenmiştir. Bu inceleme farklı demografik değişkenler dikkate alınarak genişletilebilir.
2. Bu çalışma Sivas Cumhuriyet Üniversitesi'nde dört yıllık fakültelerde öğrenim görmekte olan öğrencilerle sınırlıdır. Araştırmanın daha geniş bir çalışma grubuyla tekrarlanması ve farklı denenceler ilave edilerek çalışmanın detaylandırılması alana katkı sağlayacaktır. Ayrıca çalışma sonucunda elde edilen veriler incelenerek bu sonuçların nedenleri üzerine araştırmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Akgül, H. (2016). *Yalnızlığı azaltma psiko-eğitim programının yaşlıların yalnızlık düzeyine etkisi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Akman, S. (2013). *Lise öğrencilerinin şiddete yönelik tutumları ile okula bağlılık duygusu arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Fatih Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Aközer, M., Nuhurat, C. ve Say, Ş. (2011). Türkiye'de yaşlılık dönemine ilişkin beklentiler araştırması. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 27(27).
- Aksakal, S. (2008). *Obez lise öğrencilerinin yalnızlık düzeyleri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). On dokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Aktaş, A. S. (2017). *Yetişkin bireylerde sosyal medya kullanım davranışları ile yalnızlık düzeyi arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Akyüz, C. (2016). *Facebook kullanımının yetişkin bayanların yalnızlık ve umutsuzluk düzeyi üzerindeki etkileri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Nişantaşı Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Anderson, C. A., Berkowitz, L., Donnerstein, E., Huesmann, L. R., Johnson, J. D., Linz, D., ... Wartella, E. (2003). The influence of media violence on youth. *Psychological science in the public interest*, 4(3), 81-110.
- Avcı, Ö. H. ve Yıldırım, İ. (2014). Ergenlerde şiddet eğilimi, yalnızlık ve sosyal destek. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(29-1).
- Avcı, R. ve Güçray, S. S. (2010). Şiddet davranışı gösteren ve göstermeyen ergenlerin ailelerinin aile işlevleri, aile bireylerine ilişkin problemler, öfke ve öfke ifade tarzları açısından incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 10(1), 45-76.
- Avcı, R. ve Güçray, S. S. (2013). Ebeveynler arası çatışma, akran ve medya etkileri ile ergenlerdeki şiddet davranışı arasındaki ilişkiler, şiddete yönelik tutumların aracı rolü. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 13(4), 1995-2015.
- Ayan, S. (2007). Aile içinde şiddete uğrayan çocukların saldırganlık eğilimleri. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 8(3), 206-214.

- Balcı, A. (2010). *Sosyal bilimlerde araştırma: Yöntem, teknik ve ilkeler*. Ankara: Pegem A.
- Balkıs, M., Duru, E. ve Buluş, M. (2005). Şiddete yönelik tutumların özyeterlilik, medya, şiddete yönelik inanç, arkadaş grubu ve okula bağlılık duygusu ile ilişkisi. *Ege Eğitim Dergisi*, 6(2), 83-97.
- Baş, T. (2006). *Anket*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Beyers, J. M., Loeber, R., Wikström, P. O. H. ve Stouthamer-Loeber, M. (2001). What predicts adolescent violence in better-off neighborhoods?. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 29(5), 369-381.
- Bolat, S. D. (2010). *İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin şiddete yönelik tutum ve zorba-kurban olma durumlarının aile içi şiddet açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat.
- Bolat, S. D., Şahin, R. ve Baloğlu, M. (2011). Aile içi şiddet ve okul zorbalığı. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi II*, 147-162.
- Borduın, C. M., Mann, B. J., Cone, L. T., Henggeler, S. W., Fucci, B. R., Blaske, D. M. ve Williams, R. A. (1995). Multisystemic treatment of serious juvenile offenders: long-term prevention of criminality and violence. *Journal of consulting and clinical psychology*, 63(4), 569.
- Bozkurt, H. (2010). *İlköğretim II. kademe öğrencilerinin şiddete yönelik tutumlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Brage, D., Meredith, W. ve Woodward, J. (1993). Correlates of loneliness among Midwestern adolescents. *Adolescence*, 28(111), 685.
- Buchholz, E. S. ve Catton, R. (1999). Adolescents' perceptions of aloneness and loneliness. *Adolescence*, 34(133), 203.
- Buelga, S., Musitu, G., Murgui, S. ve Pons, J. (2008). Reputation, loneliness, satisfaction with life and aggressive behavior in adolescence. *The Spanish Journal of Psychology*, 11(1), 192-200.
- Buka, S., & Earls, F. (1993). Early determinants of delinquency and violence. *Health Affairs*, 12(4), 46-64.
- Bulut, S. (2008). Okullarda görülen öğrenciden öğrenciye yönelik şiddet olaylarının bazı değişkenler açısından arşiv araştırması yöntemiyle incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*.
- Certel, H., Yakut, S., Yakut, İ. ve Gülsün, B. (2016). Öğrencilerde yalnızlık problemi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi-Journal of the Human and Social Science Researches*, 5(8), 3069-3084.
- Chipuer, H. M. (2004). Australian children's understanding of loneliness. *Australian Journal of Psychology*, 56(3), 147-153.

- Corey, G. (2008). *Psikolojik danışma kuram ve uygulamaları* (T. Ergene, Çev.) Ankara: Mentis Yayıncılık, 299.
- Corsano, P., Majorano, M. ve Champretavy, L. (2006). Psychological well-being in adolescence: the contribution of interpersonal relations and experience of being alone. *Adolescence*, 41(162).
- Cuffel, B. J. ve Akamatsu, T. J. (1989). The structure of loneliness: A factor-analytic investigation. *Cognitive Therapy and Research*, 13(5), 459-474.
- Cüceloğlu, D. (2005). *İnsan ve davranışı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Çakır, V. ve Çakır, V. (2011). Yalnızlık ve televizyon kullanımı. *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*, 7(1), 131-147.
- Çeçen, A.R. (2008). Öğrencilerin cinsiyetlerine ve anababa tutum algılarına göre yalnızlık ve sosyal destek düzeylerinin incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(3), ss. 415-431.
- Çelik, O. B., Kurtipek, S., Yenel, F. ve İlhan, E. L. (2017). Sport and loneliness in university students. *Ovidius University Annals, Series Physical Education and Sport/Science, Movement and Health*, 17(2), 238-243.
- Çelik, S. B., Gençoğlu, C. ve Kumcağız, H. (2016). Ergenlerde şiddet eğiliminin yordayıcısı olarak duygusal zekâ. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(3), 121-134.
- Çetin, H. (2004). *Öğrenci ergenlerin şiddete yönelik tutumları: Yaş ve cinsiyete göre bir inceleme* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Çetin, H. (2011). Ergenler için şiddete yönelik tutum ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik çalışması. *İlköğretim Online*, 10(1).
- Çetinkaya, M. (2016). *Ergenlerin başa çıkma stratejileri ile sürekli öfke, öfke ifade tarzları ve şiddete yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Mevlana Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Çetinkaya, S., Nur, N., Ayvaz, A., Özdemir, D. ve Kavakci, Ö. (2009). Sosyoekonomik durumu farklı üç ilköğretim okulu öğrencilerinde akran zorbalığının depresyon ve benlik saygısı düzeyiyle ilişkisi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 10(2), 151.
- Çivitçi, N. (2016). Lise öğrencilerinde okul öfkesi ve yalnızlık. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(35).
- Dahlberg, L. L. ve Potter, L. B. (2001). Youth violence: Developmental pathways and prevention challenges. *American Journal of Preventive Medicine*, 20(1), 3-14.

- Davidson, J. R., Hughes, D. C., George, L. K. ve Blazer, D. G. (1996). The association of sexual assault and attempted suicide within the community. *Archives of general psychiatry*, 53(6), 550-555.
- Demir, A. (1989). UCLA yalnızlık ölçeğinin geçerlik ve güvenilirliği. *Psikoloji dergisi*, 7(23), 14-18.
- Demir, A. ve Tarhan, N. (2001). Loneliness and social dissatisfaction in Turkish adolescents. *The Journal of Psychology*, 135(1), 113-123.
- Demir, Y. ve Kumcağız, H. (2015). Öğrencilerin anne baba tutumlarını algılama biçimleri ve şiddete eğilimleri. *TurkishStudies, International Periodical Forthe Languages. Literature and History of Turkishor Turkic*, 10, 2.
- Demirtaş, A. S. (2007). *İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin algılanan sosyal destek ve yalnızlık düzeyleri ile stresle başa çıkma düzeyleri arasındaki ilişki* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Deveci, H., Karadağ, R. ve Yılmaz, F. (2008). İlköğretim öğrencilerinin şiddet algıları. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 24(24).
- Doğan, U. ve Karakaş, Y. (2016). Lise öğrencilerinin sosyal ağ siteleri kullanımının yordayıcısı olarak yalnızlık. *Sakarya University Journal of Education*, 6(1), 57-71.
- Duncan, R. D. (1999). Peer and sibling aggression: An investigation of intra-and extra-familial bullying. *Journal of interpersonal violence*, 14(8), 871-886.
- Duru, E. (2004). Yalnızlıkla ilgili temel karakteristik ve boyutların psikolojik danışma çerçevesinde incelenmesi. *Eurasian Journal of Educational Research (EJER)*, (15).
- Duy, B. (2003). *Bilişsel-davranışçı yaklaşıma dayalı grupla psikolojik danışmanın yalnızlık ve fonksiyonel olmayan tutumlar üzerine etkisi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Saner, H. ve Ellickson, P. (1996). Concurrent risk factors for adolescent violence. *Journal of Adolescent Health*, 19, 94-103.
- Erözkan, A. (2004). Lise öğrencilerinin bağlanma stilleri ve yalnızlık düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Ataturk University Journal of Social Science Institute*, 4(2), 155-175.
- Ersanlı, K. (2007). Şiddet yıkım içgüdüsünün beslenmesinin ve yaşam içgüdüsünün ihmalinin sonucudur. Solak, A. (Ed.). *Okullarda şiddet ve çocuk suçluluğu*. Anı Yayınları.
- Eskin, M. (2001). Ergenlikte yalnızlık, baş etme yöntemleri ve yalnızlığın intihar davranışı ile ilişkisi. *Klinik Psikiyatri*, 4(5), 5-11.

- Fagan, J. ve Browne, A. (1994). Violence between spouses and intimates: Physical aggression between women and men in intimate relationships. *Understanding and preventing violence*, 3.
- Ferguson, L. (2012). Tackling loneliness in older age—why we need action by all ages. *Quality in Ageing and Older Adults*, 13(4), 264-269.
- Fergusson, D. M., Horwood, L. J. ve Lynskey, M. T. (1996). Childhood sexual abuse and psychiatric disorder in young adulthood: II. Psychiatric outcomes of childhood sexual abuse. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 35(10), 1365-1374.
- Field, A. (2013). *Discovering statistics using IBM SPSS statistics* (4. bs.). Los Angeles: Sage.
- Funk, J. B., Elliott, R., Urman, M. L., Flores, G. T. ve Mock, R. M. (1999). The attitudes towards violence scale: A measure for adolescents. *Journal of Interpersonal Violence*, 14(11), 1123-1136.
- Funk, J., Elliott, R., Bechtoldt, H., Pasold, T. ve Tsavoussis, A. (2003). The attitudes toward violence scale: Child version. *Journal of Interpersonal Violence*, 18(2), 186-196.
- Galanaki, E. (2004). Are children able to distinguish among the concepts of aloneness, loneliness, and solitude? *International Journal of Behavioral Development*, 28(5), 435-443.
- Geçtan, E. (2004). *İnsan olmak* (3. Basım). İstanbul: Metis Yayınları.
- Genç, Y., Taylan, H. H., Adıgüzel, Y. ve Kutlu, İ. (2017). Aile içi şiddetin ergenlerin şiddet eğilimlerine etkisi: Antalya liseleri örneği. *Sakarya University Journal of Education*, 7(2), 409-422.
- George, D. ve Mallery, P. (2016). *IBM SPSS statistics 23 step by step: A simple guide and reference*. New York: Routledge.
- Ghoneem, K. A. A. R. (2012). Attitudes of Princess Rahma College students toward university violence. *International Education Studies*, 5(3), 98.
- Giles, J. W. ve Heyman, G. D. (2005). Preschoolers use trait- relevant information to evaluate the appropriateness of an aggressive response. *Aggressive Behavior: Official Journal of the International Society for Research on Aggression*, 31(5), 498-509.
- Gözütok, F., Karacacaoğlu, Ö. C. ve Er, K. O. (2007). Çocuklar evde de okulda da dövülüyor. Solak, A. (Ed.). *Okullarda şiddet ve çocuk suçluluğu*. Anı Yayınları.
- Gullone, E. ve Moore, S. (2000). Adolescent risk-taking and the five-factor model of personality. *Journal of adolescence*, 23(4), 393-408.

- Gündoğmuş, G. (2017). *Yalnızlık düzeyinin yordanmasında anne baba tutumları ve okul tükenmişliği* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J. ve Anderson, R. E. (2014). *Multivariate data analysis* (7. bs.). Harlow: Pearson Education Limited.
- Halpern, C. T., Oslak, S. G., Young, M. L., Martin, S. L. ve Kupper, L. L. (2001). Partner violence among adolescents in opposite-sex romantic relationships: Findings from the National Longitudinal Study of Adolescent Health. *American journal of public health, 91*(10), 1679-1685.
- Haskan, Ö. (2009). *Ergenlerde şiddet eğilimi, yalnızlık ve sosyal destek* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Haskan, Ö. ve Yıldırım, İ. (2012). Şiddet eğilimi ölçeği'nin geliştirilmesi. *Eğitim ve Bilim, 37*(163).
- Heise, L., Ellsberg, M., & Gottemoeller, M. (1999). Ending violence against women. *Population reports, 27*(4), 1-1.
- Henggeler, S. W., Melton, G. B., Smith, L. A., Foster, S. L., Hanley, J. H. ve Hutchinson, C. M. (1993). Assessing violent offending in serious juvenile offenders. *Journal of abnormal child psychology, 21*(3), 233-243.
- Henry, D. B., Tolan, P. H. ve Gorman-Smith, D. (2001). Longitudinal family and peer group effects on violence and nonviolent delinquency. *Journal of clinical child psychology, 30*(2), 172-186.
- Herrenkohl, T. I., Maguin, E., Hill, K. G., Hawkins, J. D., Abbott, R. D. ve Catalano, R. F. (2000). Developmental risk factors for youth violence. *Journal of adolescent health, 26*(3), 176-186.
- Ho, R. (2014). *Handbook of univariate and multivariate data analysis with IBM SPSS*. Boca Raton: CRC Press.
- Hudson, D. B., Elek, S. M. ve Campbell-Grossman, C. (2000). Depression, self-esteem, loneliness, and social support among adolescent mothers participating in the new parents project. *Adolescence, 35*(139), 445.
- Huesmann, L. R. ve Kirwil, L. (2007). Why observing violence increases the risk of violent behavior in the observer. Cambridge University Press.
- İçli, T. (2007). Profile of the Children Involved in Crime (Suçlu çocukların Türkiye profili). A. Solak (Ed.). *Okullarda şiddet ve çocuk suçluluğu*. Anı Yayınları.
- Johnson, J. G., Cohen, P., Smailes, E. M., Kasen, S. ve Brook, J. S. (2002). Television viewing and aggressive behavior during adolescence and adulthood. *Science, 295*(5564), 2468-2471.
- Jones, W. H. ve Carver, M. D. (1991). Adjustment and coping implications of loneliness. *Handbook of social and clinical psychology, 42*, 682-689.

- Kamath, M., & Kanekar, S. (1993). Loneliness, shyness, self-esteem, and extraversion. *The Journal of social psychology, 133*(6), 855-857.
- Karaoğlu, N., Avşaroğlu, S. ve Deniz, M. E. (2009). Yalnız mısın? Selçuk üniversitesi öğrencilerinde yalnızlık düzeyi ile ilgili bir çalışma. *Marmara Medical Journal, 22*(1), 19-26.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel.
- Kaya, A. (2007). *Eğitim psikolojisi*, Pegema Yayıncılık, Ankara.
- Kaya, N., Kaya, H., Atar, N. Y., Turan, N., Eskimez, Z., Palloş, A. ve Aktaş, A. (2012). Hemşirelik ve ebellek öğrencilerinin öfke ve yalnızlık özellikleri. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi, 9*(2), 18-26.
- Kılınç, H. ve Sevim, S. A. (2005). Ergenlerde yalnızlık ve bilişsel çarpıtmalar. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 38*(2), 69-88.
- Kızılgöçit, M. (2011). *Yalnızlık umutsuzluk ve dindarlık ilişkisi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Kızmaz, Z. (2006a). Okullardaki şiddet davranışının kaynakları üzerine kuramsal bir yaklaşım. *CÜ Sosyal bilimler dergisi, 30*(1), 47-70.
- Kızmaz, Z. (2006b). Şiddetin sosyo-kültürel kaynakları üzerine sosyolojik bir yaklaşım. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 16*(2). 247-267.
- Kim, O. (2001). Sex differences in social support, loneliness, and depression among Korean college students. *Psychological Reports, 88*(2), 521-526.
- Kitzmann, K. M., Gaylord, N. K., Holt, A. R. ve Kenny, E. D. (2003). Child witnesses to domestic violence: a meta-analytic review. *Journal of consulting and clinical psychology, 71*(2), 339.
- Koçak, E. (2008). Ergenlerde yalnızlığın yordayıcısı olarak benlik saygısı ve sürekli öfke ve öfke ifade tarzlarının incelenmesi (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Adana Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Koşan, Y. (2015). *Üniversite öğrencilerinin facebook kullanımının narsisizm ve saldırganlık düzeyleri ile ilişkisinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Van.
- Köknel, Ö. (2000). *Bireysel toplum ve şiddet*. İstanbul: Altın Kitapları Yayınları.
- Körler, Y. (2011). *İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin çeşitli değişkenler açısından yalnızlık düzeyleri ve yalnızlık ile sosyal duygusal öğrenme becerileri arasındaki ilişkiler* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Krug, E. G., Mercy, J. A., Dahlberg, L. L. ve Zwi, A. B. (2002). The world report on violence and health. *The lancet, 360*(9339), 1083-1088.

- Liu, B. S. ve Rook, K. S. (2013). Emotional and social loneliness in later life: Associations with positive versus negative social exchanges. *Journal of Social and Personal Relationships*, 30(6), 813-832.
- Lopez, V. A. ve Emmer, E. T. (2002). Influences of beliefs and values on male adolescents' decision to commit violent offenses. *Psychology of Men & Masculinity*, 3(1), 28.
- Lunsky, Y. (2004). Suicidality in a clinical and community sample of adults with mental retardation. *Research in Developmental Disabilities*, 25(3), 231-243.
- Mahon, N. E., Yarcheski, A. ve Yarcheski, T. J. (1994). Differences in social support and loneliness in adolescents according to developmental stage and gender. *Public Health Nursing*, 11(5), 361-368.
- Markowitz, F. E. (2001). Attitudes and family violence: Linking intergenerational and cultural theories. *Journal of family violence*, 16(2), 205-218.
- Mayer, G. R. (2001). Antisocial behavior: Its causes and prevention within our schools. *Education and Treatment of Children*, 414-429.
- Michaud, Y. (1991). *Şiddet* (Cem Muhtaroglu, Çev.). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Michela, J. L., Peplau, L. A. ve Weeks, D. G. (1982). Perceived dimensions of attributions for loneliness. *Journal of personality and social psychology*, 43(5), 929.
- Moeller, T. G. (2001). *Youth aggression and violence: A psychological approach*. Routledge.
- Morris, C. G. (2002). *Psikolojiyi anlamak* (Belgin Ayvaşık, Melike Sayıl, Çev.). Türk Psikoloji Derneği Yayını, 491-495.
- Muyan-Yilik, M., Sancak-Aydın, G. ve Demir, A. (2018). Predictors of Loneliness among University Students in Turkey: Shyness and Gender. *Cukurova University Faculty of Education Journal*, 47(1).
- Odacı, H. (1994). *Karadeniz teknik üniversitesi fatih eğitim fakültesi öğrencilerinin yalnızlık, benlik saygısı ve yakın ilişkiler kurabilme düzeylerinin ve bu düzeyler arasındaki ilişkilerin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Odacı, H. ve Çelik, Ç. B. (2017). The Role of Traumatic Childhood Experiences in Predicting a Disposition to Risk-Taking and Aggression in Turkish University Students. *Journal of interpersonal violence*, 0886260517696862.
- Odacı, H. ve Kalkan, M. (2010). Problematic Internet use, loneliness and dating anxiety among young adult university students. *Computers & Education*, 55(3), 1091-1097.
- Özodaşık, M. (1989). *Yalnızlığın çeşitli değişkenlerle ilişkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

- Page, A. Z. ve İnce, M. (2008). Aile içi şiddet konusunda bir derleme. *Türk Psikoloji Yazıları*, 11(22), 81-94.
- Pancar, A. (2009). *Parçalanmış ve tam aileye sahip ergenlerin yalnızlık düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Perlman, D. ve Peplau, L. A. (1981). Toward a social psychology of loneliness. *Personal relationships*, 3, 31-56.
- Perlman, D. ve Peplau, L. A. (1984). Loneliness research: A survey of empirical findings. *Preventing the harmful consequences of severe and persistent loneliness*, 13, 46.
- Pituch, K. A. ve Stevens, J. (2016). *Applied multivariate statistics for the social sciences: Analyses with SAS and IBM's SPSS*. New York: Routledge.
- Ponzetti Jr, J. J. (1990). Loneliness among college students. *Family relations*, 336-340.
- Rokach, A. (2007). The effect of age and culture on the causes of loneliness. *Social Behavior and Personality: an international journal*, 35(2), 169-186.
- Roth, J. A. ve Reiss Jr, A. J. (1994). *Understanding and preventing violence* (p. 2). US Department of Justice, Office of Justice Programs, National Institute of Justice.
- Russell, D., Peplau, L. A. ve Cutrona, C. E. (1980). The revised UCLA Loneliness Scale: Concurrent and discriminant validity evidence. *Journal of personality and social psychology*, 39(3), 472-480.
- Russell, D., Peplau, L. A. ve Ferguson, M. L. (1978). Developing a measure of loneliness. *Journal of personality assessment*, 42(3), 290-294.
- Schlomer, G. L., Bauman, S. ve Card, N. A. (2010). Best practices for missing data management in counseling psychology. *Journal of Counseling Psychology*, 57(1), 1-10. doi:10.1037/a0018082
- Seçim, Ö. Y., Alpar, Ö. ve Algür, S. (2014). Üniversite öğrencilerinde yapılan ampirik bir araştırma. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 48(48).
- Segrin, C., McNelis, M. ve Pavlich, C. A. (2018). Indirect effects of loneliness on substance use through stress. *Health communication*, 33(5), 513-518.
- Sever, S. (2002). Çocuk kitaplarına yansıtılan şiddet: Milli eğitim temel yasası ve çocuk haklarına dair sözleşme bağlamında bir değerlendirme. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 35 (1-2), 25-37.
- Silver, M. E., Field, T. M., Sanders, C. E. ve Miguel, D. (2000). Angry adolescents who worry about becoming violent. *Adolescence*, 35(140), 663.

- Smith, S. C., Ellis, J. B. ve Benson, T. A. (2001). Gender, gender roles and attitudes towards violence: Are viewpoints changing?. *Social Behavior and Personality: an international journal*, 29(1), 43-47.
- Spaccarelli, S., Coatsworth, J. D., & Bowden, B. S. (1995). Exposure to serious family violence among incarcerated boys: Its association with violent offending and potential mediating variables. *Violence and victims*, 10(3), 163.
- Şahin, N. ve Dişsiz, M. (2009). Sağlık çalışanlarında aile içi şiddete yönelik tutum ölçeği geliştirme çalışması. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(2), 263-274.
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı, (2008). *Öğrencilerin şiddet algısı*. Erişim adresi: https://www.meb.gov.tr/earged/earged/siddet_algisi.pdf
- Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S. (2014). *Using multivariate statistics* (6. bs.). Harlow: Pearson Education.
- Terrell, F., Terrell, I. S. ve Von Drashek, S. R. (2000). Loneliness and fear of intimacy among adolescents who were taught not to trust strangers during childhood. *Adolescence*, 35(140), 611.
- Thomas, S. P. ve Smith, H. (2004). School connectedness, anger behaviors, and relationships of violent and nonviolent American youth. *Perspectives in psychiatric care*, 40(4), 135-148.
- Treacy, P., Butler, M., Byrne, A., Drennan, J., Fealy, G., Frazer, K. ve Irving, K. (2004). *Loneliness and social isolation among older irish people*. National Council on Ageing and Older People.
- Tripathy, P. C., Maharana, K. C. ve Gochhait, S. (2015). Do Violent Movies Create Violence In Youths?-A Study. *Journal of Commerce and Management Thought*, 6(3), 427.
- Tsytarev, S. V. ve Callahan, C. (1995). Motivational approach to violent behavior: A cross-cultural perspective. *Violence and the prevention of violence*, 3-10.
- Ünalmiş, M. (2010). *Lise 1. sınıf öğrencilerinin zorba/kurban davranışları ile sosyal beceri ve şiddete yönelik tutumları* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat.
- Üstün, A., Yılmaz, M. ve Kırbaç, Ş. (2006). Ortaöğretimde gençleri şiddete yönelten nedenler ve çözüm önerileri: Amasya ili örneği. *AÜ. Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 37-53.
- Valdivia, I. A., Schneider, B., Chavez, K. L. ve Chen, X. (2005). Social withdrawal and maladjustment in a very group-oriented society. *International Journal of Behavioral Development*, 29(3), 219-228.
- Wiederman, M. W., Sansone, R. A. ve Sansone, L. A. (1998). History of trauma and attempted suicide among women in a primary care setting. *Violence and Victims*, 13(1), 3.

- Wodarski, J. S. (1987). An examination of spouse abuse: Practice issues for the profession. *Clinical Social Work Journal*, 15(2), 172-187.
- Wolf, K. A. ve Foshee, V. A. (2003). Family violence, anger expression styles, and adolescent dating violence. *Journal of Family Violence*, 18(6), 309-316.
- Woodward, J. C. ve Frank, B. D. (1988). Rural adolescent loneliness and coping strategies. *Adolescence*, 23(91), 559.
- World Health Organization. (t.y.). *Violence and Injury Prevention* içinde. Erişim adresi (3 Ekim 2018): <http://www.who.int/topics/violence/en/>
- Yalnızlık (t.y.). *Türk Dil Kurumu güncel Türkçe sözlük* içinde. Erişim adresi: http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&view=bts
- Yalom, I., (2001). *Varoluşçu psikoterapi* (Z. İ. Babayiğit, Çev.) İstanbul: Kabalıcı Yayınevi.
- Yaşar, M. R. (2007). Yalnızlık. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(1), 237-260.
- Yıldırım, M. (2007). *Şiddete başvuran ve başvurmeyan ergenlerin yalnızlık düzeyleri ve akran baskısı düzeyleri açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Yıldız, E. Ç. ve Sümer, Z. H. (2016). Saldırgan davranışlarını yordamada çevresel risk, çevresel güvenlik ve okul iklimi algısı. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(34).
- Yılmaz, E. ve Altınok, V. (2009). Okul yöneticilerinin yalnızlık ve yaşam doyum düzeylerinin incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 15(3), 451-470.
- Yılmaz, E., Yılmaz, E. ve Karaca, F. (2008). Üniversite öğrencilerinin sosyal destek ve yalnızlık düzeylerinin incelenmesi. *Genel Tıp Dergisi*, 18(2).
- Yoshikawa, H. (1995). Long-term effects of early childhood programs on social outcomes and delinquency. *The future of children*, 51-75.
- Yücel, N. (2009). *Ergenlerin akran ilişkileri ve yalnızlık düzeylerinde evde internet kullanımının etkisinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

EKLER

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Yaş.....

Cinsiyet : Kız ( ) Erkek ( )

Sınıf : 1.sınıf ( ) 2.sınıf ( ) 3.sınıf ( ) 4.sınıf ( )

Aile içinde kendini ifade edebilme :

Rahatlıkla ifade edebilirim ( ) İfade edemem ( ) Kısmen ( )

Arkadaş ortamında kendini ifade edebilme :

Rahatlıkla ifade edebilirim ( ) İfade edemem ( ) Kısmen ( )

Anne tarafından şiddete maruz kalma durumu : Evet ( ) Hayır ( )

Baba tarafından şiddete maruz kalma durumu : Evet ( ) Hayır ( )

Fiziksel şiddete maruz kalma durumu : Evet ( ) Hayır ( )

Duygusal şiddete maruz kalma durumu : Evet ( ) Hayır ( )

Cinsel şiddete maruz kalma durumu : Evet ( ) Hayır ( )

Herhangi birisine şiddet uygulama durumu : Evet ( ) Hayır ( )

Ebeveynlerin şiddetine tanık olma durumu : Evet ( ) Hayır ( )

EŞİYTÖ

Sevgili Gençler;

Bu ölçek, siz gençlerin şiddete yönelik tutumlarınızı belirleyebilmek amacıyla düzenlenmiştir. Bu nedenle sizlerin düşüncelerini öğrenmek amacıyla bazı ifadeler hazırlanmıştır. Bu ifadelere ilişkin yanıtlarınız ne kadar samimi olursa, çalışmaya o kadar yararınız dokunacaktır.

Her ifadeyi dikkatle okuyunuz, ondan sonra yanıtlayınız. **Lütfen tüm ifadeler hakkında size uygun olan seçeneği işaretleyiniz. Boş bırakmayınız.**

Arka sayfada bazı ifadeler göreceksiniz, bu ifadeler size;

Hiç uygun değilse “kesinlikle katılmıyorum”

Uygun değilse “katılmıyorum”

Karar veremiyorsanız “kararsızım”

Uygunsa “katılıyorum”

Tamamen uygunsa “tamamen katılıyorum” u işaretleyiniz.

Vereceğiniz dikkatli ve samimi cevaplar için ve çalışmaya yapacağınız katkılardan dolayı size şimdiden teşekkür ederim.

	Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1. Kaba kuvvet kullanmak insanı duygusal olarak güçlü kılar.					
2. Eğer birilerine vuruluyorsa bunu hak edecek bir şeyler yapmıştır.					
3. Gerektiğinde kaba kuvvet kullanırım.					
4. İnsanların fiziksel gücümden dolayı benden korkmaları hoşuma gider.					
5. Birileriyle dövüştüğümde kendimi güçlü hissedirim.					
6. Biri bana vurduğunda be de ona vururum.					
7. Biri beni kızdırdığında onunla kavga ederim.					
8. Birinin hakkımda olumsuz şeyler konuştuğunu duyarsam onunla kavga ederim					
9. Birilerine sinirlendiğimde ona vurmak beni					

rahatlatır.					
10. Kavga etmek insanların sorunlarını kısa zamanda çözmelerini sağlar.					

UCLA-YÖ

Aşağıda çeşitli duygu ve düşünceleri içeren ifadeler verilmektedir. Sizden istenilen her ifade de tanımlanan duygu ve düşünceyi ne sıklıkta hissettiğinizi ve düşündüğünüzü her biri için tek bir rakamı daire içine alarak belirtmenizdir.

	Ben bu durumu HİÇ yaşamam	Ben bu durumu NADİREN Yaşarım	Ben bu durumu BAZEN Yaşarım	Ben bu durumu SIK SIK Yaşarım
1. Kendimi çevremdeki insanlarla uyum içinde hissediyorum.	1	2	3	4
2. Arkadaşım yok.	1	2	3	4
3. Başvurabileceğim hiç kimsem yok.	1	2	3	4
4. Kendimi tek başınaymışım gibi hissetmiyorum.	1	2	3	4
5. Kendimi bir arkadaş grubunun bir parçası olarak hissediyorum.	1	2	3	4
6. Çevremdeki insanlarla bir çok ortak yönüm var.	1	2	3	4
7. Artık hiç kimseyle samimi değilim.	1	2	3	4
8. İlgilerim ve fikirlerim çevremdekilerce paylaşılmıyor.	1	2	3	4
9. Dışa dönük bir insanım.	1	2	3	4
10. Kendimi yakın hissettiğim insanlar var.	1	2	3	4
11. Kendimi grubun dışına itilmiş hissediyorum.	1	2	3	4
12. Sosyal ilişkilerim yüzeyseldir.	1	2	3	4
13. Hiç kimse gerçekten beni iyi tanımıyor.	1	2	3	4
14. Kendimi diğer insanlardan soyutlanmış hissediyorum.	1	2	3	4
15. İstedğim zaman arkadaş bulabilirim.	1	2	3	4
16. Beni gerçekten anlayan insanlar var.	1	2	3	4
17. Bu derece içime kapanmış olmaktan dolayı mutsuzum.	1	2	3	4

18. Çevremde insanlar var ama benimle değiller.	1	2	3	4
19. Konuşabileceğim insanlar var.	1	2	3	4
20. Derdimi anlatabileceğim insanlar var.	1	2	3	4

T.C.
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Enstitü Yönetim Kurulu Kararı

Karar Tarihi	Oturum Sayısı	Karar Sayısı
27.12.2017	47	518-

-1-

KARAR NO 2017/520: Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Gamze SOYLU'nun tez konusunun belirlenmesi ile ilgili Anabilim Dalı Başkanlığının 19/12/2017 tarih ve 128077 sayılı yazısı okundu.

Yapılan görüşmelerden sonra Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Gamze SOYLU'nun danışmanının görüşü doğrultusunda tez konusunun "Üniversite Öğrencilerinin Şiddete Yönelik Tutumlarının Facebook'ta Duygularını İfade Edebilme ve Yalnızlık Düzeylerine Göre İncelenmesi" olarak belirlenmesine oy birliği ile karar verildi.

Alparslan ÖZTÜRK
Enstitü Sekreteri

Evrak Tarih ve Sayısı: 12/02/2018-862

T.C.
CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ

Sayı : 30182376-302.08.02-E.862
Konu : Kültürel Amaçlı

12/02/2018

ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
Kurupelit Kampüsü PK:55139 Atakum/SAMSUN

İlgi : 22/01/2018 tarihli ve 1870 sayılı yazımız.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Eğitimi Dalı Yüksek Lisans Programı öğrencisi Gamze SOYLU'nun "Üniversite Öğrencilerinin Şiddete Yönelik Tutumlarının Facebook'ta Duygularını İfade Edebilme ve Yalnızlık Düzeylerine Göre İncelenmesi" konulu tez kapsamında hazırladığı ölçek çalışmalarını Üniversitemizde bulunan 4 (dört) yıllık fakültelerde 2017-2018 eğitim öğretim yılı bahar yarısında öğrenim görmekte olan öğrencilere uygulama talebi Rektörlüğümüze uygun görülmüştür.

Gereğini arz ederim.

~~e-bizans~~
Prof.Dr. Ünal KILIÇ
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

Evrakı Doğrulamak için : <http://193.140.145.81/enVision/Doğrula/K4K8Z0>

Adres: Cumhuriyet Üniversitesi Rektörlüğü Merkez/Sivas
Telefon: 0 346 219 1010 - 1996 Faks: 0 346 219 1110
e-Posta: ryazis1@cumhuriyet.edu.tr Elektronik Ağ: www.cumhuriyet.edu.tr

Bilgi için: Hatice Kübra TOSUN
Unvanı: Firma Personeli

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununa göre Güvenli Elektronik İmza ile imzalanmıştır.